

การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

โดย

พลอากาศตรี ธรรมรงค์เดช เจริญสุข
ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน
กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลอากาศตรี ธรรมรงค์เดช เจริญสุข เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลอากาศตรี ธรรมรงค์เดช เจริญสุข **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๒

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาการใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านสาธารณภัย โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับให้สอดคล้องกับภารกิจและเหมาะสมกับสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง กระทรวงกลาโหมเป็นองค์กรของรัฐ มีหน้าที่ อำนาจการ ประสานงาน สั่งการและกำกับดูแลการปฏิบัติของส่วนราชการ ในกระทรวงกลาโหมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การฟื้นฟูบูรณะ ความเสียหายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว กองทัพอากาศ เป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อรองรับภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม โดยให้การสนับสนุนส่วนราชการและส่วนพลเรือนในการแก้ปัญหาสาธารณภัย ซึ่งกองทัพอากาศมีหน้าที่ เตรียมกำลังกองทัพอากาศ ป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทางอากาศ ดังนั้น การเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ของกองทัพอากาศนั้นมีไว้สำหรับภารกิจดังกล่าวเท่านั้น แม้ว่าจะมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร กองทัพอากาศก็ยิ่งให้การสนับสนุนการช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การบูรณาการการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยกับหน่วยงานอื่นตามแผนบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติยังประสบปัญหาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันลดลง กองทัพอากาศ ยังมีขีดความสามารถในการใช้กำลังทางอากาศในการประเมินสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น ในลักษณะภัยต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาแผนงานพบว่า ข้อจำกัดในการปฏิบัติได้กำหนดให้เหล่าทัพ ดำเนินในส่วนงานบรรเทาสาธารณภัย และได้กำหนดงานด้านการป้องกันสาธารณภัยไว้แล้ว

สำหรับข้อเสนอแนะในเรื่อง การใช้ยุทโธปกรณ์และกำลังพลยังต้องถูกแบ่งออกมาจากงานด้านการป้องกันประเทศ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ดังนั้น งานในส่วนการป้องกันสาธารณภัยควรจะถูกกำหนดให้กระทรวงกลาโหมดำเนินการในบางส่วนตามขีดความสามารถของกองทัพอากาศ เพื่อให้สามารถมีการวางแผน และปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Abstract

Title Application of Air Force in Disaster Prevention and Relief
Field Military
Name Air Vice Marshal Tumrongdate Jaroensook **Course** NDC **Class** 62

The objectives of this research paper is to study the application of the air force in disaster prevention and relief. It is essential that the government be prepared for disaster prevention and relief by authorizing responsible and related agencies to prepare plans complying with their missions as well as to appropriately fit to geographical, economic social conditions and available resources of each unit. The systematic and continuous follow up and evaluation need to be accounted also. The Ministry of Defence (MoD) is the governmental organization with the roles in directing, coordinating, commanding and regulating the subordinate agencies in order to promptly aid disaster victims, coping with immediate issues and restore the affected areas both in central and regional areas. The Royal Thai Air Force is the organization with personnel, military equipment and tools for disaster relief in accordance with MoD's policies. It is done so by assisting public and private units resolving the disaster problems. The core mission of the Royal Thai Air Force is to prepare its capabilities for national defence and to conduct missions related to air component forces. The preparation of personnel and equipment is, therefore, mainly for the aforesaid mission only. Despite the limited resources, the Royal Thai Air Force unremittingly dedicates its instruments in aiding the Thai population in need. Furthermore, there are discrepancies in integration of interoperations with other disaster relief agencies, in terms of national disaster relief plan, in terms of understanding in coordination to allocate or share resources. This, therefore, result in less efficient interoperability. The Royal Thai Air Force also possesses the capabilities in situation assessments by air of the imminent disaster in various forms. After reviewing the plan, it is found that there are some restrictions in disaster relief operations by the military and the tasks in disaster prevention have been prescribed.

It is found that the military equipment and personnel that are mainly prepared for national defence, yet need to be allocated for disaster prevention relief and relief. It is, hence, suggested that disaster related tasks be assigned to Ministry of Defence in proportions in accordance to each service's capabilities. This will enable the more effective planning and operations.

คำนำ

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในครั้งนี้ เกิดจากแนวคิดของผู้วิจัยที่ต้องการจะทราบถึงขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศในระยะที่ผ่านมา และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการบูรณาการ การปฏิบัติงานการใช้กำลังทางอากาศเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าการใช้กำลังทางอากาศใน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีบทบาทสำคัญอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา และยังไม่ได้มีผู้ศึกษาเรื่อง ดังกล่าวอย่างลึกซึ้งและจริงจัง

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้รับ ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นข้อเสนอสำหรับผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย และฝ่ายปฏิบัติ ตลอดจนผู้สนใจในการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพอากาศ เพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการบรรเทาสาธารณภัย ให้เป็นไปตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ และนโยบายของผู้บัญชาการทหารอากาศ รวมทั้ง การนำไปเป็นตัวอย่างหรือกรณีศึกษาในหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

พลอากาศตรี

(ธรรมรงค์เดช เจริญสุข)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์มาเป็นผู้ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประกอบด้วย เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศและนายทหารระดับสูงของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพอากาศและกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนั้น ผู้วิจัยขอขอบคุณข้าราชการของกองทัพอากาศ โดยเฉพาะข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ และผู้ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ได้อำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความเรียบร้อย สำหรับคุณค่าและคุณประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พลอากาศตรี

(ธรรมรงค์เดช เจริญสุข)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฌ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
การบริหารจัดการสาธารณสุขของประเทศไทย	๖
ทฤษฎี SWOT Analysis	๗
แนวคิดในการจัดการสาธารณสุข	๑๐
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)	๑๔
ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)	๑๔
แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘	๑๕
แผนบรรเทาสาธารณสุขกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘	๒๐
แผนบรรเทาสาธารณสุขกองทัพไทย	๒๓
แผนบรรเทาสาธารณสุขกองทัพบก	๒๕
แผนบรรเทาสาธารณสุขกองทัพเรือ	๒๙
แผนบรรเทาสาธารณสุขกองทัพอากาศ	๓๓
กองทัพอากาศ	๓๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๓
สรุป	๔๓

บทที่ ๓ การบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทย	๔๕
ภัยพิบัติและลักษณะการเกิดภัยพิบัติ	๔๕
สถิติสาธารณภัยในประเทศไทย	๔๖
สถิติสาธารณภัยในประเทศไทย	๕๑
ข้อตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน	๕๒
หลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ปี ๒๕๖๒	๕๗
การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายในประเทศ	๖๑
การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการการฝึกร่วมกับ หน่วยงานภาคีเครือข่าย	๖๒
การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด	๖๔
การฝึกบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ	๖๗
การดำเนินการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ	๖๙
การใช้อากาศยานในภารกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ในต่างประเทศ	๗๖
แบบอากาศยานที่ใช้ในภารกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ	๗๘
สรุป	๘๔
บทที่ ๔ การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๘๕
การวิเคราะห์แผนงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย	๘๕
การสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การฝึกบรรเทาสาธารณภัย และงานวิจัย	๘๗
การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๘๘
แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพอากาศ	๙๑
การบรรเทาสาธารณภัยในต่างประเทศ	๙๑
สรุป	๙๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕ สรุป และข้อเสนอแนะ	๙๓
สรุป	๙๓
ข้อเสนอแนะ	๙๕
บรรณานุกรม	๙๖
ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓ - ๑	แสดงสถานการณ์อุบัติเหตุที่เกิดจากโรคระบาด พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๕๗	๕๑
๓ - ๒	แสดงปฏิทินสาธารณสุขในประเทศไทย	๕๑
๓ - ๓	แสดงพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพอากาศ	๕๔
๓ - ๔	ผลการปฏิบัติการควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคม	๗๓
๓ - ๕	ภารกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของ ศบภ.ทอ.	๗๔
๓ - ๖	ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67)	๗๘
๓ - ๗	ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130)	๗๙
๓ - ๘	ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23A)	๘๐
๓ - ๙	ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๗)Alpha jet(๘๑
๓ - ๑๐	ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ แบบที่ ๑๑)EC 725(๘๒
๓ - ๑๑	ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปอากาศยานไร้คนขับยุทธวิธี บร) ๑.ต.UAV(๘๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	การเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก	๙
๒ - ๒	วงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย	๑๓
๒ - ๓	ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย	๑๘
๒ - ๔	แผนผังความเชื่อมโยงการปฏิบัติร่วมกับหน่วยต่าง ๆ	๑๙
๒ - ๕	แผนผังโครงสร้างการจัด ศบภ.กท.	๒๒
๒ - ๖	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ	๒๕
๒ - ๗	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	๒๗
๒ - ๘	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนหน้า	๒๘
๒ - ๙	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (หน่วย)	๒๘
๒ - ๑๐	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (ภัยขนาดเล็ก)	๓๐
๒ - ๑๑	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (ภัยขนาดใหญ่)	๓๑
๒ - ๑๒	การปฏิบัติการช่วยเหลือที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง)Network Centric Operation(๓๕
๒ - ๑๓	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ	๓๗
๒ - ๑๔	ผังการจัดหน่วยของกองทัพอากาศ	๓๘
๓ - ๑	แสดงสถิติสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖	๔๖
๓ - ๒	แสดงสถิติสถานการณ์ภัยแล้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖	๔๗
๓ - ๓	แสดงสถิติสถานการณ์ภัยจากดินโคลนถล่ม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖	๔๗
๓ - ๔	แสดงสถิติสถานการณ์วาตภัย พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖	๔๘
๓ - ๕	แสดงสถิติสถานการณ์อัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖	๔๙
๓ - ๖	แสดงสถิติสถานการณ์ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖	๔๙
๓ - ๗	แสดงสถิติสถานการณ์อุบัติเหตุที่เกิดจากการคมนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖	๕๐
๓ - ๘	ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย	๕๗
๓ - ๙	ห้วงที่ ๑ ผู้ว่าราชการจังหวัด / อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกาศพื้นที่ภัยพิบัติ	๕๙
๓ - ๑๐	ห้วงที่ ๒ ตั้งรักษาเบิกเงินทรองราชการ	๖๐
๓ - ๑๑	ห้วงที่ ๓ ส่งใบสำคัญเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณชุดใช้คืนเงินทรองราชการ	๖๐
๓ - ๑๒	แสดงกราฟวงกลมแสดงข้อมูลร้อยละของประเภทภัย	๖๒

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่		หน้า
๓ - ๑๓	ภาพเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67)	๗๘

๓ - ๑๔	ภาพเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130)	๗๙
๓ - ๑๕	ภาพเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23A)	๘๐
๓ - ๑๖	ภาพเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๗)Alpha jet(๘๑
๓ - ๑๗	ภาพเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ แบบที่ ๑๑)EC 725(๘๒
๓ - ๑๘	ภาพอากาศยานไร้คนขับยุทธวิธี บร) ๑.ต.UAV(๘๓

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงมีความหลากหลายสลับซับซ้อนและมีความถี่ในการเกิดมากขึ้น ขณะเดียวกันการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการใช้บุคลากรและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ แม้ว่าเทคโนโลยีจะทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนมีการศึกษา มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขอนามัยและความปลอดภัย เนื่องจากความเสี่ยงต่อสาธารณภัยต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และจากธรรมชาติ กล่าวคือ การเติบโตและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนเมืองทำให้สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติถูกตัดแปลงแก้ไข ถูกทำลายเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีพของชุมชนเมืองเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะดิน น้ำ ป่าไม้ และอากาศเสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก สภาพนิเวศทางธรรมชาติเสียความสมดุล บางครั้งเกิดการแย่งชิงทรัพยากรจนนำไปสู่ความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ นอกจากนี้ การเพิ่มผลผลิตทางอุตสาหกรรมทุกประเภทได้นำสารเคมีมาใช้ในกระบวนการผลิตเกือบทุกขั้นตอน สร้างมลพิษต่อสภาพแวดล้อม และก่อให้เกิดโรคอุบัติใหม่อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศดังกล่าว ทำให้ประเทศในแถบทวีปอเมริกาเกิดภาวะแห้งแล้ง ในขณะที่ประเทศในแถบทวีปเอเชียมีอากาศหนาวเย็นและฝนตกชุก และได้รับการประเมินว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยและจำนวนประชาชนที่จะได้รับผลกระทบ รวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลก

จากข้อมูลทางสถิติโดยศูนย์วิจัยระบาดวิทยาต้านภัยพิบัติ (Centre for Research on the Epidemiology of Disaster : CRED ศตวรรษที่ผ่านมา ๑ ทำให้เห็นว่าตลอดเวลามากกว่า (ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗) ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗) มากที่สุดเกือบ ๑๐ ล้านคน และเสียชีวิตจากเหตุการณ์อุทกภัยเป็นอันดับรองลงมา ๖ ล้านคน ๘. นอกจากนี้ ภัยพิบัติดังกล่าวยังสร้างความสูญเสียต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียเป็นอย่างมาก โดยสูญเสียกว่า ๓๕๙ พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ ๑๑ ล้านล้านบาท ๕. เป็นผลจากเหตุการณ์อุทกภัย ในขณะที่เหตุการณ์แผ่นดินไหวสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจถึง ๓๑๔ พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ ๑๐ ล้านล้านบาท ซึ่งในเหตุการณ์มหาอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๔. ที่ผ่านมา ยังแสดงให้เห็นเด่นชัดถึงผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย จากรายงานโดยธนาคารโลกพบว่า เหตุการณ์อุทกภัยดังกล่าวสร้างผลกระทบต่อประเทศไทยคิดเป็นมูลค่ากว่า ๑.๔๓. แสนล้านบาท และสร้างผลกระทบ ๖.๓ ล้านล้านบาท เป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินทางกายภาพกว่า ๘ ต่อเนื่องให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเพิ่มเติมอีกกว่าร้อยละ ๕๐ ของผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นกับภาคเอกชน โดยเฉพาะในด้านการผลิต เนื่องจากมีนิคมอุตสาหกรรม

ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและปทุมธานีถูกน้ำท่วมหลายแห่ง นอกจากนี้ ยังทำให้มีความต้องการในการใช้งบประมาณเพื่อฟื้นฟูตลอด ๒ ปี ภายหลังจากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้นักว่า ๑ ล้านล้านบาท ๕.

จากแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติข้างต้น ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข โดยออกพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.๒๕๕๐.ศ. กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (.ปภ) แห่งชาติซึ่งปัจจุบันประกาศใช้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.๒๕๕๕.ศ.๘ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับให้สอดคล้องกับภารกิจและเหมาะสมกับสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐกระทรวงกลาโหมเป็นองค์กรของรัฐ มีหน้าที่ อำนวยการ ประสานงาน สั่งการและกำกับดูแลการปฏิบัติของส่วนราชการในกระทรวงกลาโหมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การฟื้นฟูบูรณะความเสียหายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.๒๕๕๕.ศ.๘ โดยมีกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อรองรับภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม โดยให้การสนับสนุนส่วนราชการและส่วนพลเรือนในการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุข ซึ่งกองทัพอากาศมีหน้าที่ เตรียมกำลังกองทัพอากาศ ป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทางอากาศ ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ดังนั้น การเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ของกองทัพอากาศนั้นมีไว้สำหรับภารกิจดังกล่าวเท่านั้น แม้ว่าจะมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร กองทัพอากาศก็ยังคงให้การสนับสนุนการช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การบูรณาการการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยกับหน่วยงานอื่นตามแผนบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติยังประสบปัญหาในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันลดลง โดยเฉพาะการใช้กำลังทางอากาศ ซึ่งการใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศสามารถใช้ทั้งในด้าน การป้องกัน การช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ ทั้งนี้ต้องมีการปรับแผนการดำเนินงาน และให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑ .เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
- ๒ .เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบูรณาการการปฏิบัติงานการใช้กำลังทางอากาศเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

- ๑ .ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ แผนบรรเทาสาธารณภัยในส่วนของกระทรวงกลาโหม ที่รองรับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เท่านั้น

๑.๒ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จะไม่ลงลึกในรายละเอียดการปฏิบัติหรือดำเนินการระดับยุทธศาสตร์

๑.๓ การวิจัยจะเน้นเฉพาะหลักการหรือการกำหนดรบที่สามารถเปิดเผยได้เท่านั้น

๒ .ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติที่ปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

๓ .ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ใช้ห้วงเวลาปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๗ - ๒๕๖๓ และศึกษาขีดความสามารถของกองทัพอากาศระหว่างปี พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์กระบวนการ รูปแบบ และลักษณะการใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความชัดเจน ความเฉพาะเจาะจง ความสามารถในการแปลงไปสู่แผนการปฏิบัติ ความเหมาะสมของเนื้อหากับกรอบเวลา รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติของการใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศของกองทัพอากาศ ที่เหมาะสมกับห้วงเวลา มีความชัดเจน และแปลงไปสู่แผนการปฏิบัติได้จริง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑ .ได้ทราบถึงขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๒ .ได้แนวทางในการบูรณาการการปฏิบัติงานการใช้กำลังทางอากาศเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำจำกัดความ

ภัยพิบัติ หมายถึง สาธารณภัย อันได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ธรณีพิบัติภัย ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีมาเป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้กระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ

ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ

หมายถึง ความสามารถที่เป็นประโยชน์จากกำลังทางอากาศมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร อันได้แก่ การตอบสนอง)Responsiveness (

สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้กำลังได้ตามสถานการณ์อย่าง
 ทันท่วงที ความคล่องตัว) Mobilityสามารถเคลื่อนย้าย รวมกำลัง หรือ (
 กระจายกำลังเพื่อปฏิบัติการกิจได้อย่างรวดเร็ว ความอยู่รอด)Survivability(
 มีความอยู่รอดสูงจากการต่อต้านด้วยอาวุธของฝ่ายตรงข้าม การแสดงท่าที
)Presentation(สามารถปรากฏตัวให้เห็นและพร้อมที่จะใช้กำลังทันที
 ซึ่งนับเป็นขีดความสามารถอย่างหนึ่งในการป้องกันอำนาจการทะลุ
 ทะลวง)Penetration Abilityสามารถทะลุทะลวงเข้าปฏิบัติการจนถึง (
 กลางดินแดนข้าศึกโดยไม่จำกัดเวลาและสภาพอากาศ อำนาจการ
) ทำลายDestructivenessอาวุธทางอากาศมีอำนาจการทำลายสูงยิ่ง (
) และใช้ได้กับทุกเป้าหมาย และการตรวจการณ์Observationสามารถ (
 บรรทุกผู้ตรวจการณ์ด้วยสายตาหรือติดตั้งอุปกรณ์ถ่ายภาพ ด้วยกรรมวิธี
 ต่าง ๆ เพื่อตรวจการณ์เหนือพื้นดินและพื้นน้ำได้อย่างกว้างขวางในเวลา
 รวดเร็วทั้งยามสงบและยามสงคราม จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเฝ้าตรวจ
 และการรวบรวมข่าวสาร

การป้องกัน หมายถึง มาตรการหรือแนวทางต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดผลกระทบเชิงลบจากเหตุการณ์
 สาธารณภัยที่อาจเกิดกับบุคคลหรือทรัพย์สินให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง
 ครอบคลุมถึงมาตรการเชิงโครงสร้างและมาตรการที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้าง

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

หมายถึง การจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกฝนทักษะหรือซักซ้อมกระบวนการ
 การดำเนินงานที่วางแผนไว้ เป็นแบบฝึกหัดเพื่อให้ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่
 และความรับผิดชอบในการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉินได้ฝึกซ้อมขั้นตอน
 ปฏิบัติที่จำเป็น ทำให้มีทักษะ สามารถใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ
 ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งช่วยให้พร้อมปฏิบัติงานได้จริงหากเกิดสาธารณภัย

การเตรียมความพร้อม

หมายถึง มาตรการและกิจกรรมที่ดำเนินการล่วงหน้าก่อนเกิดสาธารณภัย เพื่อ
 เตรียมความพร้อมการจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้สามารถรับมือกับ
 ผลกระทบจากสาธารณภัยได้ทันการณ์ และมีประสิทธิภาพ

การให้ความช่วยเหลือ

หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยเร่งด่วนตามความจำเป็น
 และเหมาะสมเมื่อเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในท้องที่หนึ่งท้องที่ใด โดยมุ่งหมาย
 ที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ แต่มิได้มุ่งหมาย
 ที่จะชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้ใด

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย

ในการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย ดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นการนำแนวคิดการพัฒนาระบบ การป้องกัน การเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวังและรับมือกับสาธารณภัย การขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ และสอดคล้องกับกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๗๓ (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030) ยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) การบูรณาการ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) การเพิ่มประสิทธิภาพ การฟื้นฟูอย่างยั่งยืน (Build Back Better and Safer) และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นแนวทางหลักให้บรรลุเป้าหมายของแผน และนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย คณะรัฐมนตรีมีอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นแผนแม่บท (Master Plan) ในการจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย โดยเป็นกรอบและทิศทางในการปฏิบัติการด้านสาธารณภัยให้แก่ประเทศไทย

กองทัพไทยให้การสนับสนุนแผนข้างต้นเป็นไปอย่างประสานสอดคล้อง การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย โดยอาศัยกรอบของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ เป็นแนวทางในการจัดทำแผน ทั้งนี้เพื่อให้กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ (ศบภ.เหล่าทัพ) ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติและเพื่อให้พลเรือนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องในช่วงภาวะฉุกเฉิน (ช่วง ๗๒ ชั่วโมงแรกหลังจากภัยเกิดขึ้น)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามแผนที่ทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีทฤษฎีในการวิเคราะห์ ทฤษฎี SWOT Analysis ที่ใช้ในการวิเคราะห์และปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และจากการศึกษา การใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้วิจัยมีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

๑. ทฤษฎี SWOT Analysis
๒. แนวคิดในการจัดการสาธารณภัย
๓. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี
๔. ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี
๕. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๖. แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม
๗. แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย
๘. แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก
๙. แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ
๑๐. แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ
๑๑. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๑๒. กรอบแนวคิดของการวิจัย
๑๓. สรุป

ทฤษฎี SWOT Analysis

แนวคิดที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการวิเคราะห์แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม, แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย, แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก, แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ และแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ โดย SWOT เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ต่อการวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ทราบว่าแผนการปฏิบัติงานไปในแนวทางเดียวกัน

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (๒๕๖๒) SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กร หรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ต่อการทำงานขององค์กร

สมคิด บางโม (๒๕๕๒ : ๓๕๑) กล่าวว่า SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อให้ผู้บริหารรู้จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าองค์กรได้เดินทางมาถูกทิศและไม่หลงทาง นอกจากนี้ ยังบอกได้ว่าองค์กรมีแรงขับไปยังเป้าหมายได้ดีหรือไม่ มั่นใจได้อย่างไรว่าระบบการทำงานในองค์กรยังมีประสิทธิภาพอยู่ มีจุดอ่อนที่จะต้องปรับปรุงอย่างไร

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (๒๕๕๑ : ๒๒ - ๒๓) กล่าวว่า SWOT Analysis มีปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณา ๒ ส่วนดังนี้ ปัจจัยภายใน (Internal Environment Analysis) ได้แก่ S มาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กรจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์ W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งองค์กรจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหาที่ปัจจัยภายนอก (External Environment Analysis) ได้แก่ O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายในผู้บริหารที่ที่จะต้องหาโอกาสอยู่เสมอ และใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น T มาจาก

Threats หมายถึง อุปสรรค เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งการบริหารจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้จริง

การวิเคราะห์ปัจจัยภายในของแผนบรรเทาสาธารณภัย ได้ใช้เครื่องมือในการบริหารที่เป็นหลักสากลก็คือ 7s McKinsey หรือกรอบแนวคิดที่ใช้พิจารณาและวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์ภายในองค์กร ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์จะเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการดำเนินงานที่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งได้แก่

๑. กลยุทธ์ (Strategy) คือ การวางแผนกิจกรรมภายในองค์กร โดยให้แผนที่วางสอดคล้องและเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก

๒. โครงสร้างองค์กร (Structure) หมายถึง ลักษณะโครงสร้างขององค์กรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมถึงขนาดการควบคุม การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจของผู้บังคับบัญชา การแบ่งโครงสร้างงานตามหน้าที่

๓. สไตล์ (Style) สไตล์ในการทำงานของผู้บริหารนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาระดับสูง จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร มากกว่าคำพูดของผู้บังคับบัญชา

๔. ระบบ (System) เป็นการวิเคราะห์ถึงระบบงานขององค์กรในทุก ๆ เรื่อง ทั้งเรื่องระบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน เช่น ระบบสารสนเทศ ระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบการควบคุม ระบบการจัดซื้อ ระบบในการฝึกอบรม ตลอดจนระบบในการจ่ายผลตอบแทน

๕. บุคลากร (Staff) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน การฝึกพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

๖. ทักษะ (Skill) เป็นการพิจารณาถึงทักษะหรือความเชี่ยวชาญขององค์กรโดยรวมว่ามีความเชี่ยวชาญหรือมีความชำนาญในด้านใด

๗. ค่านิยมร่วม (Shared Value) หมายถึง ค่านิยมร่วมกันระหว่างคนในองค์กร ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกของแผนบรรเทาสาธารณภัย ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เรียกว่า “PESTLE Analysis” ซึ่งเป็นแนวการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมเพื่อหาความสำเร็จและความล้มเหลวของการปฏิบัติงาน ได้แก่

๑. ปัจจัยด้านการเมือง (P – Political Factors) เป็นการวิเคราะห์นโยบายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของรัฐบาล ที่น่าจะมีผลทั้งในเชิงบวกและลบต่อการดำเนินงาน เช่น แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี นโยบายการเงิน การคลัง มติคณะรัฐมนตรี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

๒. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (E – Economic Factors) เป็นการวิเคราะห์เศรษฐกิจ เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ต้นทุนด้านที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และวิเคราะห์เศรษฐกิจระดับจุลภาค เช่น รายรับต่อครัวเรือน เงินเดือน อัตราค่าแรงขั้นต่ำ

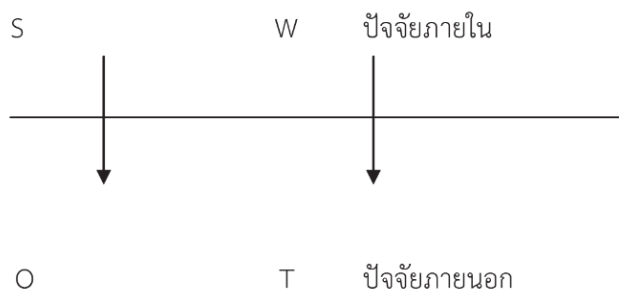
๓. ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม (S – Social Cultural Factors) เป็นการวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ อัตราการรู้หนังสือ ระดับการศึกษา จารีตประเพณี ค่านิยม ภาษา ความเชื่อ วิถีการใช้ชีวิต ลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย การยอมรับนับถือผู้นำ เครือญาติ อายุ เพศ แนวโน้มประชากร การอพยพโยกย้ายถิ่น

๔. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (T – Technological Factors) เป็นการวิเคราะห์สภาพเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลง และหรือมีผลต่อการปฏิบัติงานหรือการให้บริการประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือเพื่อการเกิดนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนางานที่เกี่ยวข้อง หรือความก้าวหน้าด้านการวิจัยพัฒนา

๕. ปัจจัยด้านกฎหมาย (L – Legal Factors) เป็นการวิเคราะห์กฎระเบียบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีแนวโน้มของกฎระเบียบข้อบังคับที่กำลังออกมาใหม่ และกฎระเบียบข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงไป มีผลกระทบต่อภารกิจงาน

๖. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (E – Environmental Factors) เป็นการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี สภาพประชาชน สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อมองหาแนวทางแก้ไขที่สามารถตอบสนองได้อย่างทันที่

แผนภาพที่ ๒ - ๑ การเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

แนวคิดในการจัดการสาธารณภัย

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนับว่ามีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติที่เกิดจากการที่มนุษย์เป็นผู้ก่อขึ้นหรือเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ ดังนั้นการบริหารจัดการที่มีความพร้อมและเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นการนำแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการสร้างภูมิคุ้มกันในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อป้องกันภัยตามหลักสากลคือ “รับรู้ ปรับตัว ฟื้นเร็วทั่ว อย่างยั่งยืน” โดยเสริมสร้างความตระหนักในการลดความเสี่ยงตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย การดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ และสอดคล้องกับกรอบการดำเนินงานเช่นใดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๗๓ (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน (Build Back Better and Safer) และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นแนวทางหลักในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของแผน และนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของแผนฉบับนี้ เป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายการจัดการ ความเสี่ยงของสาธารณภัยของประเทศ และวัตถุประสงค์ของแผนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอันที่จะยกระดับ

ไปสู่มาตรฐานตามหลักสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ รวมถึงความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นการลดโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์และการจัดการกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของสาธารณภัย เพื่อลดความล่าช้า ลดปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปราะบางและเพิ่มศักยภาพของบุคคล ชุมชน และสังคมให้เข้มแข็งในการจัดการปัญหาในปัจจุบัน รวมถึงป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

๑. เป้าประสงค์

๑.๑ เพื่อหลีกเลี่ยงภัยอันตรายและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยการลดความเปราะบางและความล่าช้า พร้อมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเตรียมพร้อมรับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น

๑.๒ เพื่อให้มีมาตรการ/แนวทางปฏิบัติในการป้องกัน การลดผลกระทบ และการเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพ

๒. กลยุทธ์ลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๒.๑ สร้างระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีมาตรฐาน

๒.๒ พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๒.๓ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างแนวปฏิบัติในการลดความเสี่ยง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการเผชิญเหตุและจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉินให้เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน โดยการจัดระบบ การจัดการทรัพยากรและภารกิจความรับผิดชอบ เพื่อเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงลดความสูญเสียที่จะมีต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทรัพยากร สภาพแวดล้อมสังคมและประเทศให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

๑. เป้าประสงค์

๑.๑ เพื่อให้การจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐาน เป็นเอกภาพ และบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๑.๒ เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์อย่างรวดเร็ว ทันท่วงที และทันต่อเหตุการณ์

๑.๓ เพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยให้น้อยที่สุด

๒. กลยุทธ์จัดการในภาวะฉุกเฉิน

๒.๑ สร้างมาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน

๒.๒ พัฒนาระบบ/เครื่องมือสนับสนุนการเผชิญเหตุ

๒.๓ สร้างเสริมระบบและแนวปฏิบัติในการบรรเทาทุกข์

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน เป็นการปรับสภาพระบบ สาธารณูปโภค การดำรงชีวิต และสภาวะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่ภาวะปกติ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) ตามความเหมาะสม โดยการนำปัจจัยในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยมาดำเนินการในการฟื้นฟู ซึ่งหมายรวมถึง การซ่อมสร้าง (Reconstruction) และการฟื้นฟูสภาพ (Rehabilitation)

๑. เป้าประสงค์

๑.๑ เพื่อฟื้นฟูให้ผู้ประสบภัยได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว ทั่วถึง ต่อเนื่องเป็นธรรม และสามารถกลับไปดำรงชีวิตได้ตามปกติ

๑.๒ เพื่อให้พื้นที่ประสบภัยได้รับการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ หรือให้ดีกว่า และปลอดภัยกว่าเดิม

๒. กลยุทธ์ฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

๒.๑ พัฒนาระบบการประเมินความต้องการหลังเกิดสาธารณภัย (Post Disaster Need Assessment : PDNA)

๒.๒ พัฒนาระบบปฏิบัติการและบริหารจัดการด้านการฟื้นฟู

๒.๓ เสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer)

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจาก สาธารณภัยเป็นการพัฒนาศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศให้ได้มาตรฐาน ตามหลักสากล โดยการจัดระบบและกลไกในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศให้มี ประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจาก ทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยคำนึงระเบียบ กฎหมาย แนวทางปฏิบัติ การให้ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และประเพณีปฏิบัติให้สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นสำคัญ

๑. เป้าประสงค์

๑.๑ เพื่อพัฒนาระบบและกลไกงานด้านสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงาน และองค์การ ความร่วมมือระหว่างประเทศ

๑.๒ เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงกับมาตรฐานงานด้านสาธารณภัยระดับภูมิภาค อนุภูมิภาคและระหว่างภูมิภาค

๒. กลยุทธ์ร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๒.๑ พัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่มีเอกภาพ

๒.๒ ยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม

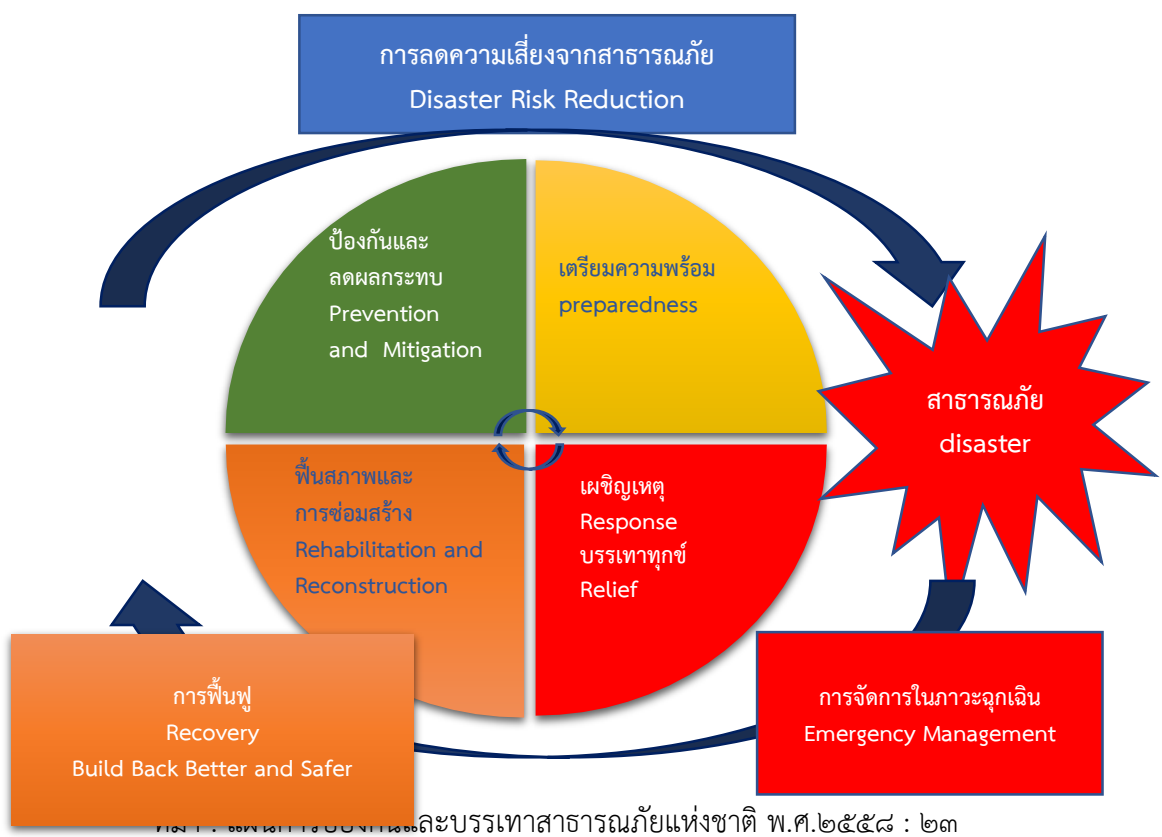
๒.๓ เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสาธารณภัยของประเทศ

๒.๔ ส่งเสริมบทบาทความเป็นประเทศแกนนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ปัจจุบันทั่วโลกยอมรับว่าสาธารณภัยเป็นเรื่องที่จัดการได้โดยไม่ต้องรอให้ ภัยเกิดขึ้นก่อน จากแนวคิดในอดีตที่เคยมุ่งเน้น “การจัดการสาธารณภัย (Disaster Management : DM)” เมื่อภัยเกิดขึ้นแล้ว กล่าวคือ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ผู้ประสบภัยหรือการฟื้นฟูสภาพหลังจากภัยผ่านพ้น มาเป็นการให้ความสำคัญมากขึ้นกับการ

ดำเนินการอย่างยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับ “การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management : DRM)” ประกอบด้วยการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) ได้แก่ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Preparedness) ควบคู่กับการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ได้แก่ การเผชิญเหตุ (Response) และการบรรเทาทุกข์ (Relief) รวมถึงการฟื้นฟู (Recovery) ได้แก่การฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) การสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer)

แผนภาพที่ ๒ - ๒ วงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ที่มา : แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ : ๒๓

กล่าวโดยสรุปการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย

๑. การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction)
 - ๑.๑ ป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation)
 - ๑.๒ การเตรียมความพร้อม (Preparedness)
๒. การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management)
 - ๒.๑ การเผชิญเหตุ (Response)
 - ๒.๒ การบรรเทาทุกข์ (Relief)
๓. การฟื้นฟู (Recovery Build Better and Safer)
 - ฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” โดยกำหนด **ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในประเด็นที่ ๔.๓ การพัฒนา ศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคง** **ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ ๔.๓.๒ การพัฒนาและฝึกพลังอำนาจแห่งชาติกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงรวมทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศและเผชิญกับภัยคุกคามได้ ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ** ทั้งนี้ เพื่อให้ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นทั้งปวงของกองทัพและ หน่วยงานความมั่นคง ได้รับการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพให้มีความพร้อมเพียงพอ และเป็นรูปธรรม ทั้งคน เครื่องมือ ยุทธโศปกรณ์ รวมทั้งระบบบริหารจัดการในการป้องกันประเทศ และการป้องกัน ภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถระดมทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ส่งผลให้สามารถปกป้องอธิปไตยและ แก้ไขปัญหาความมั่นคงได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ โดยการจัดทำแผนพัฒนาและฝึกกำลัง ทรัพยากรรวมถึงขีดความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการประเมินขีดความสามารถของแต่ละ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง พร้อมพัฒนาคน โครงสร้างกำลังรบและยุทธโศปกรณ์ให้เหมาะสม เพียงพอและเป็นรูปธรรม สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ยกระดับการฝึกพร้อมให้เป็นแบบบูรณาการที่ทันสมัย มีความสมบูรณ์ พร้อมนำไปปฏิบัติได้กับ สถานการณ์จริง

ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ให้มีความสำคัญในการพัฒนา กองทัพอากาศในทุกด้านอย่างเป็นระบบ ซึ่งกำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนกองทัพอากาศเพื่อบรรลุ วิสัยทัศน์ “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค (One of the Best Air Forces in ASEAN)” เพื่อให้ กองทัพอากาศมีขีดความสามารถที่เพียงพอและเหมาะสมในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย อย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม และอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้เป็นแนวทางจัดทำความต้องการยุทธโศปกรณ์หลัก ของกองทัพอากาศ การกำหนดความต้องการ และการจัดสรรงบประมาณประจำปีอย่างเหมาะสมและ มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ **ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ เสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมในการป้องกันประเทศ** **กลยุทธ์ที่ ๒.๑๒ ปฏิบัติภารกิจการพลเรือน** โดยกำหนดให้ปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิด สาธารณภัยหรือภาวะคับขันให้เป็นผลอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ รวมถึงสนับสนุนการแก้ไขปัญหาชาติ ตามนโยบายของรัฐบาล และ **ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ รักษาความมั่นคงของรัฐ** **กลยุทธ์ที่ ๓.๑**

ปฏิบัติการกิจตามนโยบาย/สถานการณ์ โดยกำหนดให้ดำรงความร่วมมือในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดสาธารณภัยอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ตลอดจนกำหนดแนวทางและรูปแบบการบูรณาการกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสนับสนุนภารกิจด้านการรักษาความมั่นคงของรัฐอื่น ๆ หรือเมื่อได้รับการร้องขอจากรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจน **ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย** กำหนดให้กองทัพอากาศดำรงความร่วมมือปฏิบัติการทั้งในส่วนของยุทธโธปกรณ์ที่ทันสมัย สามารถปฏิบัติงานร่วมกับต่างประเทศได้ ตลอดจนเตรียมกำลังในรูปของ หน่วยบิน/หน่วยชุดปฏิบัติการ/เจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญประเภทต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายร่วมกับต่างประเทศ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นลำดับ ได้แก่การรักษาสันติภาพ การช่วยเหลือมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นการนำแนวคิดการปฏิบัติ หรือ Concept of Operations หรือ CONOPS ในการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศ โดยยึดแนวคิด การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction (และแนวทางการฟื้นฟูที่ดีกว่าเดิมและปลอดภัยกว่าเดิม) Build Back Better and Saferภายใต้การพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อนำไปสู่การจัดการภัยพิบัติอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับหลักสากล อย่างยั่งยืน-ฟื้นเร็วทั่ว-ปรับตัว-รู้รับ): Resilience(ไปสู่แนวทางปฏิบัติให้แก่องค์กรทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศนำไปพิจารณาดำเนินการอย่างบูรณาการเป็นระบบและสอดคล้องกัน

ยุทธศาสตร์การดำเนินการประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ

๑. การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เน้นการป้องกัน การลดผลกระทบ และการเตรียมความพร้อม เป็นแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการลดโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากสาธารณภัย ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันดำเนินการในกิจกรรมลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยมีการผนวกหลักการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้เป็นนโยบายของรัฐ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๒. การบูรณาการจัดการในภาวะฉุกเฉิน การเผชิญเหตุ การบัญชาการเหตุการณ์ และการบรรเทาทุกข์ เน้นเรื่องมาตรฐาน เอกภาพ และความยืดหยุ่นของโครงสร้างองค์กรในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งได้กำหนดแนวทางของการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติในการจัดการภาวะฉุกเฉิน ตลอดจนการกำหนดให้มีแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (.สปล)

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน การฟื้นฟูสภาพการซ่อมสร้างและการพัฒนาให้ดีกว่าเดิมและปลอดภัยกว่าเดิม) Build Back Better and Safer(เป็นการดำเนินงานภายหลังจากที่ภาวะฉุกเฉินจากสาธารณภัยได้บรรเทาลงหรือได้ผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อดำเนินการฟื้นฟูโดยการปรับสภาพระบบสาธารณูปโภค การดำรงชีวิตและสภาวะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติ หรือพัฒนาให้ดีกว่าเดิมและปลอดภัยกว่าเดิม

๔. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการสาธารณภัย โดยการพัฒนาศักยภาพการจัดการสาธารณภัยตามหลักสากล การประสานความช่วยเหลือและการปฏิบัติงาน

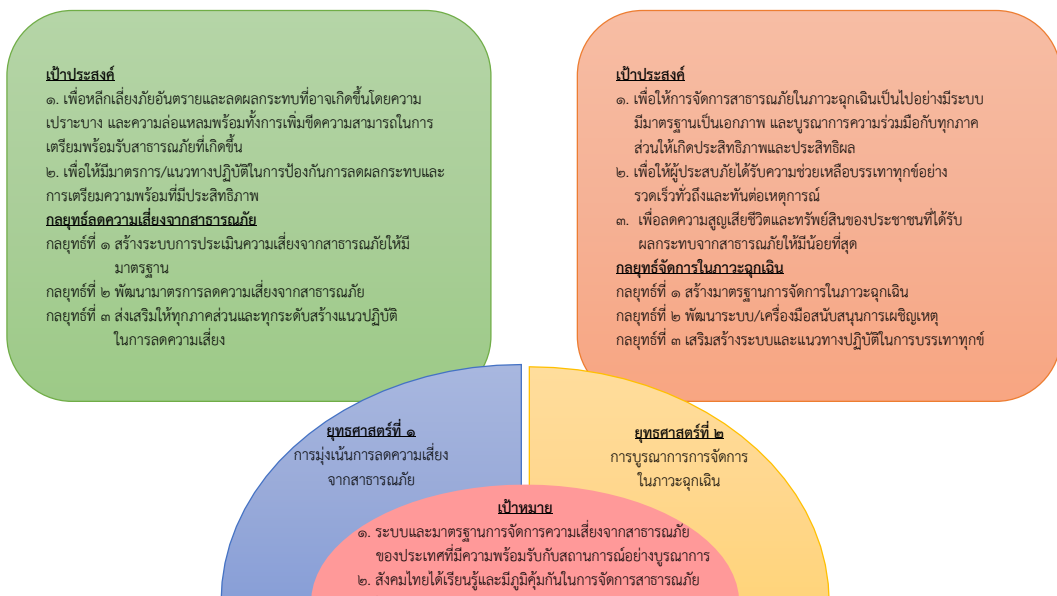
ด้านมนุษยธรรม ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมบทบาทของประเทศในฐานะแกนนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

อีกทั้งในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ได้นำแนวคิด การจัดการ“ ความเสี่ยงจากสาธารณภัย” (Disaster Risk Management : DRMแทน (“การจัดการสาธารณภัย ” (Disaster Management : DMซึ่งเป็นแนวทางที่นานาประเทศยอมรับว่าสาธารณภัยเป็นเรื่องที่ (จัดการได้โดยไม่ต้องรอให้เกิดภัยขึ้นก่อน และให้ความสำคัญกับการจัดการเพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน และกำหนดกลไกหลักสำหรับการจัดการ ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่การจัดการสาธารณภัย ตั้งแต่ระดับนโยบายถึงระดับปฏิบัติ บทบาทหน้าที่และแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานทหาร ภาคประชาสังคม และองค์การสาธาณกุศล และแนวทางปฏิบัติร่วมกับต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ขอบเขตสาธารณภัย ระดับการจัดการสาธารณภัย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และการลดความเสี่ยงหรือลดโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากสาธารณภัย หรือการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย มุ่งให้เกิดการดำเนินการทั้งในเชิงนโยบาย แผนงาน โครงการ มาตรการหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตามแนวทางกลยุทธ์การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑. การสร้างระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีมาตรฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประเมินความเสี่ยง เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการลดความเสี่ยง การจัดสรรงบประมาณ การออกกฎระเบียบ การจัดทำแผนงาน โครงการ รวมถึงการจัดทำดัชนีความเสี่ยงและแผนที่เสี่ยงภัย ๒. การพัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและลดผลกระทบช่วงก่อนเกิดภัยทั้งเชิงโครงสร้างและไม่เชิงโครงสร้าง แนวทางปฏิบัติในการเตรียมความพร้อม เช่น การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (CBDRM)การฝึกการป้องกันและบรรเทา (าสาธารณภัย การเตรียมการอพยพ การเตรียมการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว การจัดตั้งองค์กรการเรียนรู้สาธารณภัย การพัฒนาคล้งข้อมูลสาธารณภัยแห่งชาติ การจัดตั้งคลังสำรองทรัพยากร แผนการบริหารความต่อเนื่อง แนวทางปฏิบัติของระบบเตือนภัย ระดับของภัย กระบวนการแจ้งเตือนภัย และการพัฒนาระบบเตือนภัย และ ๓. การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างแนวปฏิบัติในการลดความเสี่ยง โดยการกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งรัฐที่สำคัญ เพื่อการพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้อง เพื่อกระตุ้นให้ทุกหน่วยงานเห็นความสำคัญและจัดทำแผนรองรับเมื่อเกิดสาธารณภัย เป็นต้น

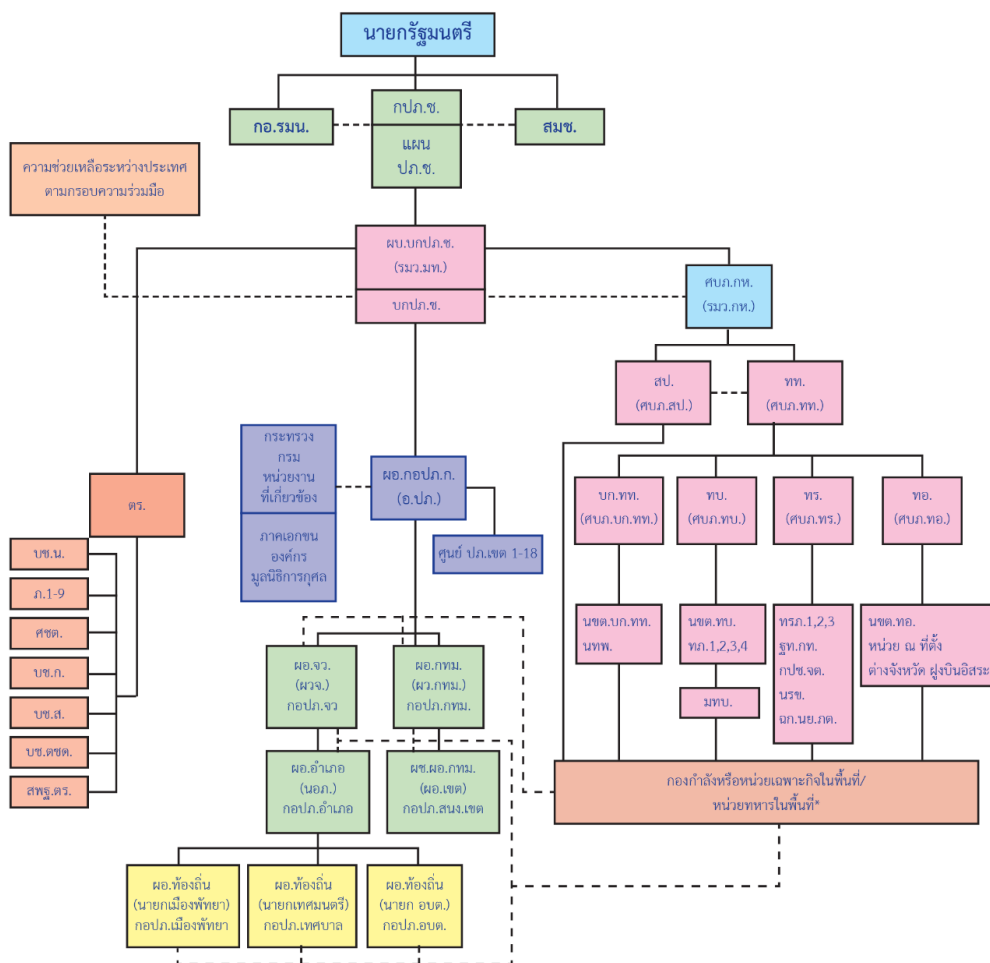
นอกจากนี้ได้นำแนวคิดและแนวปฏิบัติของการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการปฏิบัติการเพื่อควบคุมและหรือลดความรุนแรงของสถานการณ์สา/ธารณภัย รวมทั้งการอำนวยความสะดวกปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบระเบียบได้มาตรฐานและครอบคลุมกระบวนการจัดการ โดยการจัดระบบการจัดการทรัพยากร เพื่อเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินและการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ได้อย่างรวดเร็วภายใต้กลยุทธ์ ๓ ประการ คือ ๑. สร้างมาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ประกอบด้วยแนวทางปฏิบัติในการจัดการเมื่อเกิดสาธารณภัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ แนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินระดับต่าง ๆ ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน อปท., ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ กรุงเทพมหานคร/จังหวัด/ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัดกรุงเทพมหานคร กองอำนาจการป้องกันและบรรเทา/สาธารณภัยกลาง และกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และรูปแบบโครงสร้างกองบัญชาการแนวทางปฏิบัติในการประกาศเขตพื้นที่ประสบภัย แนวทางปฏิบัติ (ศูนย์บัญชาการฯ/ในการตัดสินใจระดับการจัดการสาธารณภัย แนวทางในการอพยพ ๒. พัฒนาระบบเครื่องมือ/

สนับสนุนการเผชิญเหตุ ประกอบด้วย แนวทางปฏิบัติในการสื่อสารและโทรคมนาคม แนวทางปฏิบัติในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร แนวทางปฏิบัติในการกำกับ ควบคุมพื้นที่ (Area Command) (แนวทางปฏิบัติในการบัญชาการเหตุการณ์ (รูปแบบและระบบการบัญชาการเหตุการณ์) เพื่อแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานภาวะฉุกเฉิน หรือ สปฉ ประสานงานระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามภารกิจ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๘ สปฉ. และแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการจัดการเหตุการณ์ (IMAT) (และ ๓. เสริมสร้างระบบและแนวปฏิบัติในการบรรเทาทุกข์ ประกอบด้วย แนวทางปฏิบัติในการขอใช้เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน แนวทางปฏิบัติในการประเมินความเสียหายและความต้องการช่วยเหลือ (DANA) แนวทาง (ปฏิบัติในการรับบริจาค แนวทางปฏิบัติในการรายงานข้อมูล และแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว รวมถึงการฟื้นฟูในการดำเนินงานภายหลังจากที่ภาวะฉุกเฉินบรรเทาลงหรือได้ผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อซ่อมแซม ฟื้นฟูและปรับสภาพระบบสาธารณูปโภค การดำรงชีวิต และวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบสาธารณภัยให้กลับสู่สภาวะปกติ หรือพัฒนาให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม) Build Back Better and Safer โดยการเน้นหรือให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือให้ผู้ประสบภัยสามารถช่วยเหลือ (ตนเองได้ ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟู และการพิจารณาหรือประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยปัจจัยเสี่ยง) หรือต้นเหตุของการเกิดภัยในการฟื้นคืนสภาพและการสร้างใหม่ ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง (และระยะยาวประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาระบบการประเมินความต้องการหลังเกิดสาธารณภัย (PDNA) (กรณีสาธารณภัยขนาดใหญ่ เพื่อประมาณการความเสียหายทางกายภาพ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และทรัพยากร เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูประเทศ และสร้างใหม่ให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาระบบปฏิบัติการและบริหารจัดการฟื้นฟู ประกอบด้วย การกำหนดแนวทางในการฟื้นฟูสุขภาพผู้ประสบภัย สถานภาพสังคม การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้องแต่ละด้าน กลยุทธ์ที่ ๓ เสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม) Build Back Better and Safer (ทั้งด้านการฟื้นฟูชุมชนทั้งด้านกายภาพและศักยภาพ ด้านสุขภาพ และการบริการสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจโดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณ ร่วมกันวางแผนพัฒนา ฟื้นฟูหรือการสร้างใหม่ ในกรณีสาธารณภัยขนาดใหญ่ รวมทั้งกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

แผนภาพที่ ๒ - ๓ ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ : ๑๗
 แผนภาพที่ ๒ - ๔ แผนผังความเชื่อมโยงการปฏิบัติร่วมกับหน่วยต่าง ๆ

หมายเหตุ

- สายการบังคับบัญชา
- - - - สายการประสานงาน

* การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามแผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม และหนังสือตกลงร่วมกันระหว่าง ผอ.จว. หรือผ.ว.กทม. และ ผบ. ของทหารในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ : ๔๑

แนวทางการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานทหาร

ในการปฏิบัติภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารนั้น จะต้องมีการประสานงานระหว่างกันอย่างใกล้ชิด และพยายามเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งดำรงการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ ฝ่ายทหารอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร ขึ้นอยู่กับระดับของหน่วยและสถานการณ์สาธารณภัย เพื่อประชุมหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการสาธารณภัย รวมทั้งการบรรยายสรุปสถานการณ์ประจำวันเพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ให้ตรงกัน โดยยึดกรอบแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานหลักสากล และพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ดังนี้

๑. ดำเนินการตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐
๒. ดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารในการบรรเทาสาธารณภัย
๓. ดำรงการติดต่อสื่อสารและประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดระหว่างพลเรือนกับทหารในพื้นที่

แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘

สาธารณภัยหรือภัยพิบัติ นับว่าเป็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ และเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยปัจจุบันผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และการขยายตัวของเมืองเข้าไปยังพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยพิบัติมากขึ้น ทำให้การเกิดภัยธรรมชาติมีความถี่เพิ่มขึ้นและทวีความรุนแรงมากขึ้น นอกจากนี้การรับมือกับภัยพิบัติจึงมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น เมื่อทบทวนผลการปฏิบัติด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระยะที่ผ่านมาได้สะท้อนปัญหาและความท้าทายต่อการแก้ไขปัญหาด้านโครงสร้าง กระบวนการ และองค์ความรู้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการสร้างภูมิคุ้มกันในการจัดการสาธารณภัยของประเทศให้เข้มแข็ง ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการรับรู้ปรับตัวกับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยความรู้และคุณธรรมในการจัดการสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างยั่งยืน โดย คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘. เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๒๕๕๘ เมื่อ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยมุ่งเน้น “การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย” ซึ่งเป็นการนำแนวคิดเรื่องความเสี่ยงมาเป็นปัจจัยหลักในการจัดการสาธารณภัยจากเชิงรุกไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน

การปฏิบัติการในส่วนของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

๑. ระยะก่อนเกิดภัย

การป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) เป็นการดำเนินการเพื่อขจัดหรือลดโอกาสที่สาธารณภัยจะสร้างผลกระทบต่อบุคคล ชุมชน หรือสังคม โดยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันภัย อาทิ การสร้างกำแพงป้องกันน้ำตามแนวแม่น้ำ การสร้างระบบระบายน้ำ และการสร้างอาคารที่คงทนต่อแรงสั่นสะเทือนจากเหตุแผ่นดินไหว และการดำเนินการอื่น ๆ อาทิ การออกกฎหมายหรือระเบียบ การอบรมให้ความรู้ และการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดสาธารณภัย (Preparedness) เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีความรู้และทักษะต่าง ๆ พร้อมทั้งจะเผชิญกับภัยพิบัติ และสาธารณภัย อาทิ การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยและการกระจายข่าวสาร การวางแผนเผชิญเหตุ การฝึกซ้อมแผน การจัดทำแผนอพยพและเตรียมเส้นทางอพยพ การจัดเตรียมเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง และการฝึกทักษะ

๒. ระยะระหว่างเกิดภัย

การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน (Response) เป็นการดำเนินการต่าง ๆ ที่มุ่งรักษาชีวิตของผู้ประสบภัยเป็นหลัก โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือ การกู้ชีพ การกู้ภัย การพยาบาลและสาธารณสุข ตลอดจนการบรรเทาทุกข์และแจกจ่ายสิ่งของยังชีพ การจัดการศุนย์พักพิง และการจัดการระบบบัญชาการเหตุการณ์ฉุกเฉิน

๓. ระยะหลังเกิดภัย

การฟื้นฟู (Recovery) เป็นการดำเนินการที่มุ่งเน้นการจัดการสถานการณ์ภายหลังการเกิดสาธารณภัยให้บุคคล ชุมชน หรือสังคม ได้ฟื้นคืนสภาพกลับมาเป็นปกติ ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ ๒ แนวทาง ได้แก่ ๑๒ การสร้างคืนใหม่ให้เหมือนเดิม หรือ () การสร้างคืนใหม่ให้ดีกว่าเดิม โดยมากเป็นการฟื้นฟูในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน ด้วยการบูรณะซ่อมแซม อาทิ การซ่อมแซมอาคารหรือที่พักอาศัย การบูรณะระบบโครงสร้างพื้นฐาน และการซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ยังดำเนินการฟื้นฟูสภาพจิตใจและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติและสาธารณภัย รวมทั้งการฟื้นฟูทางด้านเศรษฐกิจ

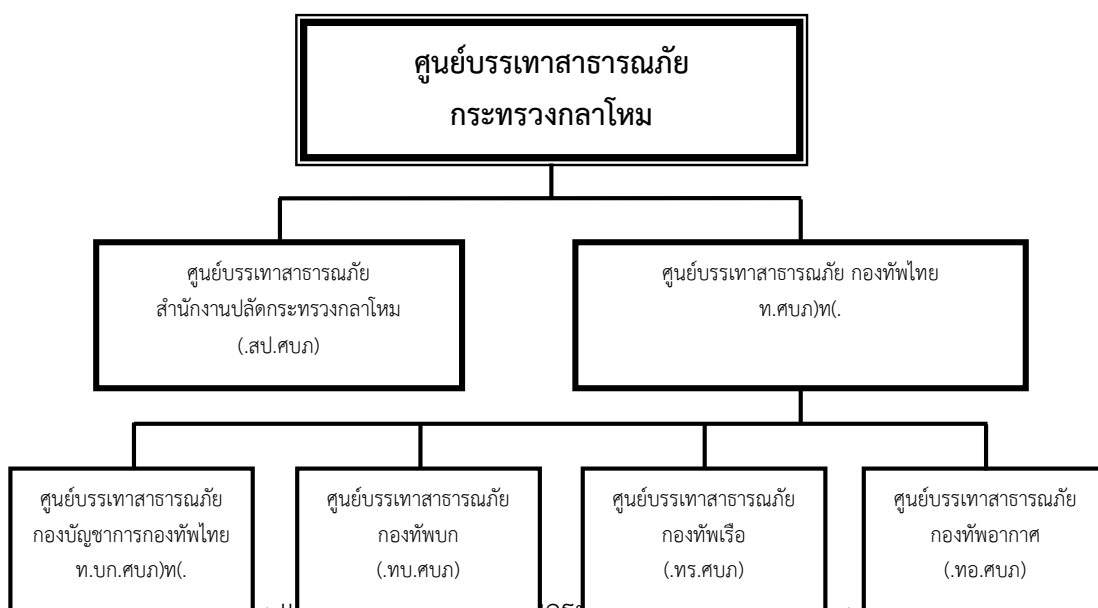
เป้าหมายหลักของการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ คือ การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงของผลกระทบจากสาธารณภัยได้ โดยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์และลดปัจจัยที่เป็นสาเหตุของสาธารณภัย ซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยสามารถดำเนินการได้ทุก ๆ วัน โดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดสาธารณภัยก่อน ซึ่งหากพิจารณาจากวงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแล้ว กระบวนการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นการดำเนินการที่ให้ความสำคัญกับมาตรการที่สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ได้แก่ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Preparedness)

การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม

เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน แก่ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติภัยรวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กทเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ . สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงจัดตั้ง ศบภ .กท.พล .กท.ศบภ.เป็น ผอ .กท.โดยมี รมว .กท.และ

ผบ.ทสส. เป็น รอง ผอ.ทบ.ผบ .กท.ศบภ., ผบ .กท.ศบภ.ผอ.เป็น ผช .ทอ.และ ผบ .ทร.อธิบดี ปภ., .สม.จก, ผอ.กท.สงป., จก.รณ., จก เป็นกรรมการ .กท.กง.ผอ เป็นกรรมการและเลขานุการ .กท.สนผ. จกเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ซึ่งมีโครงสร้าง .กท.สนผ.สกร.ทหาร และ ผอ.กร.ตามแผนภาพที่ ๒ - ๕

แผนภาพที่ ๒ - ๕ แผนผังโครงสร้างการจัด ศบภ.กท.

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ : ๖๗๓

โดยให้หน่วยต่าง ๆ ปฏิบัติดังนี้

๑. ให้ สป .และ ทท .จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับการจัด และการดำเนินงานของ ศบภและเป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข .กท. .บรรเทาภัยพิบัติ และช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท

๒. ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วย จัดทำแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ โดยการประสานงานกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ รวมทั้งแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วย พร้อมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผน ดังกล่าว ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ของ กท. และให้ติดตามสถานการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุ พร้อมทั้งรายงานเหตุการณ์ ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุ รวมถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ให้ ศบภ ทราบอย่างต่อเนื่อง .กท.โดยหากมีกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนให้รายงานให้ทราบในโอกาสแรก

๓. ให้ นขตและเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและข้อมูล รวมทั้งเครื่องมือแล .กท.ะ ยุทธโธปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ ศบภเมื่อได้รับการร้องขอ .กท.

๔. การปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณและเงินอุดหนุนราชการ ให้ปฏิบัติตาม ระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรองรับแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และ พรหมทั้งภัยที่เกิดขึ้นใน ๒๕๕๐.ศ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.บ.ร.พื้นที่ทางทะเล ผังอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามันและช่องแคบมะละกา โดยมีผลบังคับใช้ในการปฏิบัติงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพไทย ซึ่งสามารถเตรียมการรองรับภัยต่าง ๆ อาจแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำ มีสิ่งบอกเหตุ มีเวลาเตรียมการรองรับ มีจำนวน ๖ ภัย ได้แก่ ภัยแล้ง ภัยจากอากาศยาน ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ และภัยจากการคมนาคมและขนส่ง

กลุ่มที่ ๒ สาธารณภัยที่พร้อมจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา มีเวลาเตรียมการไม่มากนัก มีจำนวน ๙ ภัย ได้แก่ อุทกภัยและดินโคลนถล่ม ภัยจากอัคคีภัย ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายในพื้นที่ทางบก และในทะเล ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ภัยจากคลื่นสึนามิ ภัยจากโรคแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด ภัยจากโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ และภัยจากอุบัติเหตุจากการดำเนินกิจกรรมทางทะเล

กลุ่มที่ ๓ ภัยด้านความมั่นคง จำนวน ๓ ภัย ได้แก่ ภัยจากการก่อวินาศกรรมและก่อการร้ายทางทะเล ภัยจากทุ่นระเบิดกัระเบิด และภัยทางอากาศ

การบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทย มุ่งเน้นการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน ด้วยกำลังพลและยุทโธปกรณ์ตามขีดความสามารถของหน่วยที่มีอยู่ และส่งมอบให้ฝ่ายพลเรือนรับผิดชอบต่อไป ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างให้ในระยะยาว ฝ่ายพลเรือนจะมีศักยภาพมากขึ้นในการตอบโต้สถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ตามที่กฎหมายระบุไว้ สำหรับแนวทางการจัดการภัยที่เกิดขึ้นทางทะเล จะดำเนินการเป็นไปตามแนวทางที่กองทัพเรือได้กำหนดร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรมเจ้าท่า , และกรมบัญชีกลาง เป็นต้น

การนำยุทธศาสตร์การจัดการสาธารณภัย ไปสู่การปฏิบัติของกองทัพไทย มีกิจกรรมที่สำคัญประกอบด้วย การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับตั้งแต่ระดับชาติ กหและ เหล่าทัพ แนวทางการปฏิบัติและคำแนะนำที่จำเป็นให้แก่ .ทท .กำลังพลทุกระดับ มีการบูรณาการประสานการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับหน่วยร่วมกับแผนของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกัน และการเข้าร่วมการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกันทุกระดับ

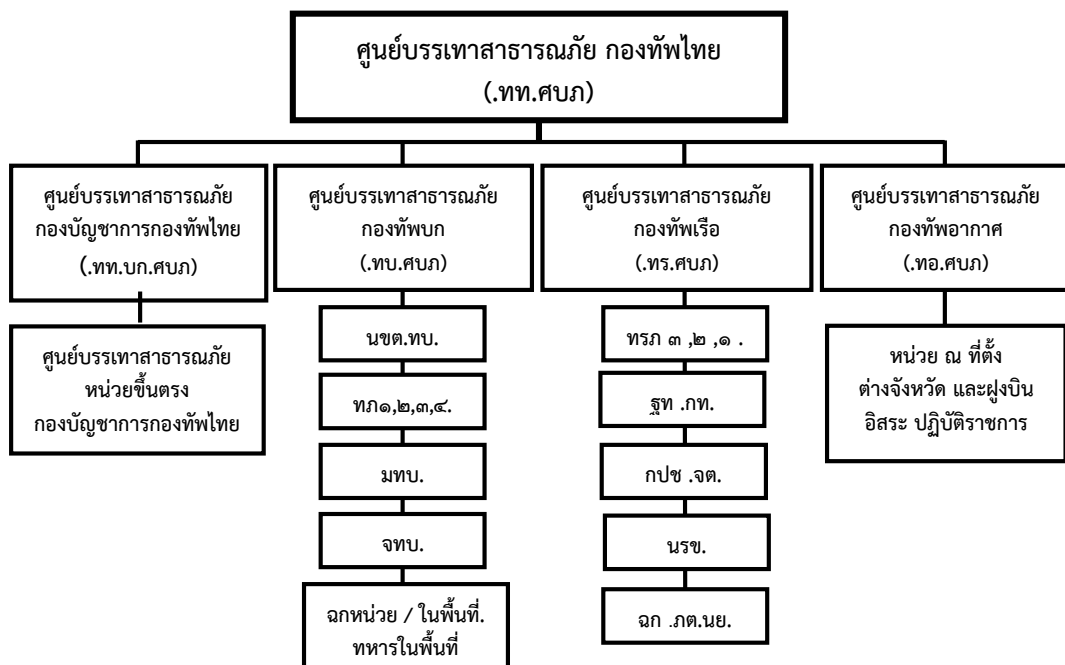
เพื่อให้การดำเนินงานในการป้องกัน แก่ไข และบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กองทัพไทย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๒๕๕๐.ศ. แห่งชาติ พ.ศ และคำสั่ง กระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘. (เฉพาะก ๒๒ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ลง ๕๘/๓๕๑ ที่ (.ย ๕๘.

ขึ้นประกอบด้วย (.ทท.ศบภ) กองทัพอากาศ (.ทท.ศบภ) ได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพอากาศ (.ทท.บก.ศบภ), ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก (.ทบ.ศบภ), ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ และศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (.ทท.ศบภ) กองทัพอากาศ (.ทท.บก.ศบภ) โดยมอบให้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพอากาศ (.ทท.ศบภ) ทำหน้าที่เป็นศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เป็น ผู้อำนวยการศูนย์ฯ .ทท.ศบภ โดยมี ผบ. (.ทท.ศบภ) ทหาร.กร.และมี จก เป็นเลขานุการศูนย์ฯ กำหนดให้ กรทำหน้าที่สำนักงาน .ทท.ศบภ.ผกร/ทหาร. เลขานุการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ มีหน้าที่และความรับผิดชอบหลัก (.ทท.ศบภ.ลก.สน) ในการอำนวยความสะดวกและประสานงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตั้งแต่สถานการณ์ระดับ ๑ จนถึง ระดับ ๔

เมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดเล็กและขนาดกลาง ๒ และระดับ ๑ สถานการณ์ระดับ)) ศบภ.ทท. โดย ผกรจะติดตามสถานการณ์ ประสานงาน รายงานสถานการณ์ และการปฏิบัติที่สำคัญ .ทท.ศบภ. ตามห่วงระยะเวลาให้ผู้บังคับบัญชาทราบอย่างต่อเนื่อง

เมื่อสาธารณภัยมีความรุนแรงขึ้นจนเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ ขึ้น ๓ สถานการณ์ตั้งแต่ระดับ) ไปศูนย์บัญชาการทางทหาร และฝ่ายต่าง .ทท.จะปฏิบัติหน้าที่เป็น ศบภ (.ศบภ) ๆ ใน ศบภปฏิบัติ . หน้าที่เป็นฝ่ายต่างๆ ของ ศบภเป็นฝ่าย .ทท.ศบภ.ตามสายงานที่รับผิดชอบ โดยมี ผกร .ทท. .ทท.ผู้อำนวยการหลัก ศบภมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญได้แก่ เสนอนโยบาย และแผนการดำเนินงาน ร ว ม ที่ ง แ น น ว ท า ง การปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขสาธารณภัย รวมทั้งจัดทำแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ของกองทัพอากาศ ผู้อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ และกำกับดูแลการปฏิบัติการดำเนินการของ ศบภ.บก. .ทท.และ ศบภเหล่าทัพ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ. เป็นศูนย์กลางการประสานงานกับส่วนราชการ ต่าง ๆ ใน บกและ เหล่าทัพ หน่วยงานฝ่ายพลเรือน และภาคเอกชน ในการอำนวยความสะดวก .ทท. ผู้ประสบสาธารณภัย รวมทั้งดำเนินการประชาสัมพันธ์ และแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน ตลอดจนให้คำแนะนำในการปฏิบัติต่าง ๆ สำหรับการป้องกันภัยพิบัติ ให้ประชาชนได้รับทราบ

แผนภาพที่ ๒ - ๖ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพอากาศ (.ทท.ศบภ)

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ : ๗๕

แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘

แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกจัดทำเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการภัยพิบัติตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ รวมทั้งสอดคล้องกับการดำเนินการของกระทรวงกลาโหม ที่ได้ดำเนินการปรับปรุง แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์สาธารณภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น และระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดลองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ ดังนั้น กองทัพบก จึงได้จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ๒๕๕๘ ขึ้นเพื่อให้ส่วนราชการในกองทัพบกใช้เป็นกรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ภายใต้กรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยตามแผนป้องกันบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ซึ่งจะช่วยลดโอกาสความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งกับชีวิตและทรัพย์สินของกำลังพลและประชาชนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติลงได้

การปฏิบัติการในส่วนของกองทัพบก แบ่งมอบความรับผิดชอบเป็น ๓ ส่วน

๑. ส่วนบังคับบัญชา ได้แก่ กองทัพบก/ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก โดยมี กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เป็นหน่วยหลักทางฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่ อำนวยการ ประสานงาน และควบคุม การปฏิบัติของหน่วยในการจัดการสาธารณภัย

ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒. ส่วนปฏิบัติการ ได้แก่ กองทัพภาค/ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพภาค/ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพภาค/หน่วยขึ้นตรงกองทัพบก/หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เป็นหน่วยปฏิบัติหลัก และในบางสถานการณ์ กรมฝ่ายกิจการพิเศษและกรมฝ่ายยุทธบริการ จะเป็นหน่วยปฏิบัติหลัก

๓. ส่วนสนับสนุน ได้แก่ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ และกรมฝ่ายยุทธบริการ ขอบเขตและขั้นตอนในการปฏิบัติ มี ๓ ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียมการ ชั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย และชั้นการฟื้นฟูบูรณะ ซึ่งการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยแต่ละประเภท อาจแตกต่างกันในรายละเอียด เนื่องจากในแต่ละภัยมีเงื่อนไขการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้น บางขั้นตอนของบางภัยสามารถละเว้นการปฏิบัติที่ไม่จำเป็นในแต่ละขั้นตอนได้ โดยทั่วไปแล้วมีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ ชั้นเตรียมการ

การเตรียมการก่อนเกิดภัย เป็นการเตรียมการป้องกันภัยพิบัติตั้งแต่ในภาวะปกติโดยเน้นถึงความสำคัญของการเตรียมการล่วงหน้าในรูปแบบวิธีการป้องกัน เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติดังกล่าว การจัดระบบหน้าที่ความรับผิดชอบ และการอำนวยการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในภาพรวมของกองทัพบก จึงให้กองทัพบก/ ศูนย์ปฏิบัติการ

กองทัพบก/ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (โดยฝ่ายกิจการพลเรือนศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ ฝ่ายกิจการพลเรือนศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก) เป็นฝ่ายอำนวยการหลัก ดำเนินการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ในการเตรียมการช่วยเหลือประชาชน ผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ รวมทั้งสนับสนุนหน่วยงานฝ่ายพลเรือนเมื่อได้รับการร้องขอ ติดตามสถานการณ์สาธารณภัยและเฝ้าระวัง รวบรวมสถิติข้อมูลสาธารณภัยในพื้นที่และข่าวสารข้อมูล ที่เกี่ยวข้อง ประเมินความเสี่ยงภัยและโอกาสที่จะเกิดภัยตามฤดูกาลในพื้นที่ รวมทั้งแจ้งเตือนภัยให้ หน่วยงาน และประชาชนทราบในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้ ประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชนและองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการแบ่งมอบพื้นที่และงานที่จะให้ ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเป็นไปโดยทั่วถึงและไม่ซ้ำซ้อนกัน

๓.๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

การปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติเป็นการปฏิบัติ เพื่อระงับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นให้ยุติลง โดยรวดเร็ว หรือลดความรุนแรงของภัยพิบัตินั้น โดยการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติร่วมกับ ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชน และสถานะแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติให้มีการสูญเสียน้อยที่สุด ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย เมื่อมีการร้องขอหรือประสานจากกองอำนวยการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ให้หน่วยงานในสังกัดกองทัพบก ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทั้งในระยะก่อนเกิดภัย หรือขณะเกิดภัย ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อลดอันตราย ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และส่วนราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ดำเนินการ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก หรือระเบียบปฏิบัติประจำ (รปจ.) ของหน่วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามประกาศ กท. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

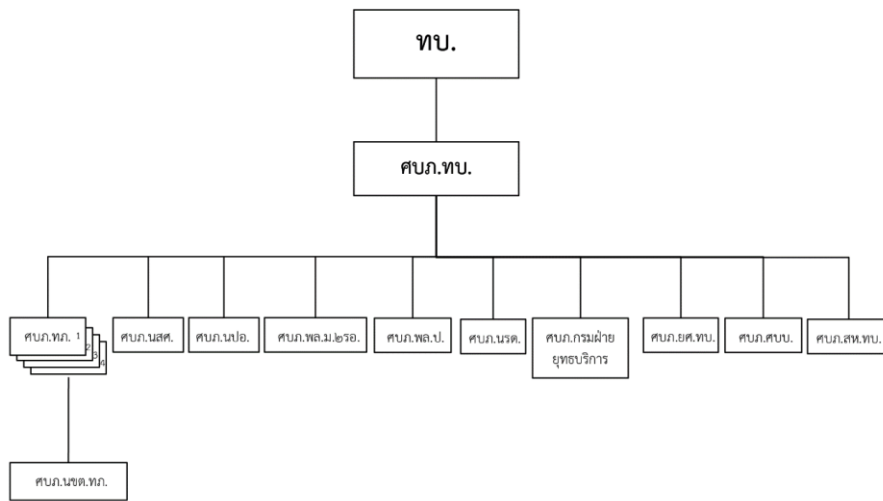
๓.๓ ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ

การฟื้นฟูบูรณะเป็นการดำเนินการภายหลังจากภัยได้ยุติลงหรือผ่านพ้นไปแล้ว เป็นการดำเนินการทั้งปวงเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ และเพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่ เมื่อได้รับ การร้องขอจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ ศบภ.ทบ. หรือ หน่วยที่รับผิดชอบในพื้นที่ ให้การสนับสนุน และดำเนินการ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือ ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ หลังจากเกิดเหตุการณ์ รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการ หรือหน่วยงานภาครัฐอื่นในการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูบูรณะจัดกำลังพล ร่วมทำความสะอาด เก็บกู้ซากปรักหักพัง ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ตามขีดความสามารถ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยรวดเร็ว

การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก

เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้ง การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกองทัพบก เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพสอดคล้อง กับนโยบายของรัฐบาล จึงจัดตั้ง ศบภ.ทบ. โดยมี ผบ.ทบ.เป็น ผอ.ศบภ.ทบ. รอง ผบ.ทบ.เป็น รอง ผอ.ศบภ.ทบ. ผช.ผบ.ทบ.เป็น ผช.ผอ.ศบภ.ทบ. ซึ่งมีโครงสร้างการจัดของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ดังนี้

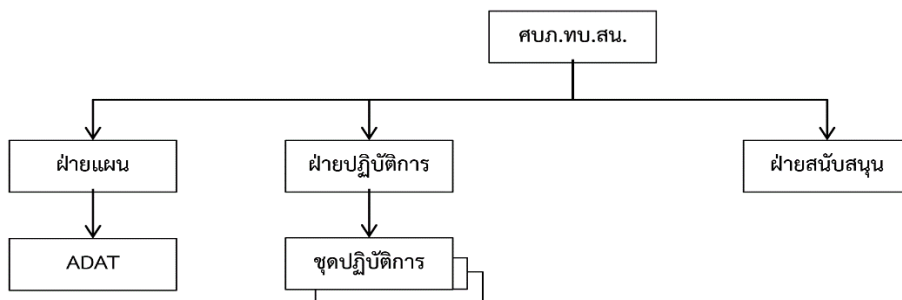
แผนภาพที่ ๒ - ๗ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนหน้า (ศบภ.ทบ.สน.)

เมื่อเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ความรุนแรงระดับ ๔) ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ความเป็นอยู่และขวัญกำลังใจของประชาชนจำนวนมากอย่างร้ายแรง นรม. หรือ รอง นรม. ที่ได้รับมอบหมายใช้อำนาจตามมาตรา ๓๑ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ ความรุนแรงระดับ ๔ เข้าควบคุมสถานการณ์มีอำนาจสั่งการและบัญชาการทุกพื้นที่ที่ทั่วราชอาณาจักร โดย ศบภ.ทบ. จะจัดตั้ง ศบภ.ทบ.สน. ขึ้นเพื่อสนับสนุนกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)

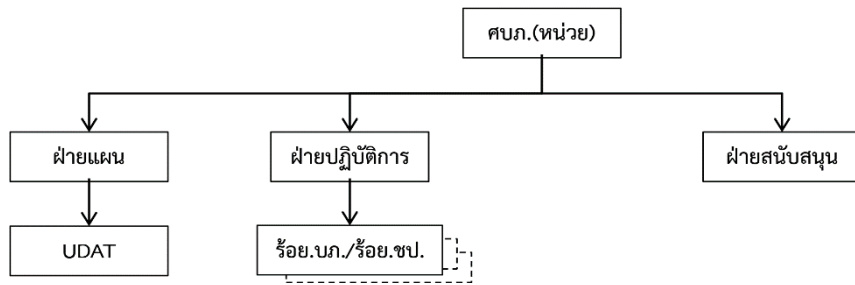
แผนภาพที่ ๒ - ๘ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ส่วนหน้า

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วย) (ศบภ.หน่วย)

เมื่อเกิดภัยพิบัติและหน่วยได้รับการร้องขอให้เข้าสนับสนุน ศูนย์ปฏิบัติการของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งพื้นที่ศูนย์บัญชาเหตุการณ์อำเภอ (ศบภ.อ.) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด/กรุงเทพมหานคร (ศบภ.จ./ศบภ.กทม.) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ สำหรับภัยขนาดเล็ก (ระดับ ๑) และภัยขนาดกลาง (ระดับ ๒) (ก่อนที่จะมีการยกระดับเป็นการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ ๓) หรือ การจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ ๔) ให้จัดโครงสร้าง ศบภ.หน่วย ดังนี้ (ในกรณีสถานการณ์ปกติไม่มีภัยพิบัติให้อยู่ในโครงสร้างของหน่วยตามปกติ)

แผนภาพที่ ๒ - ๙ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (หน่วย)

ทมิ 1 : แผนบวรเทเสเดเวณมยเียงทพบร ๒๕๕๘ : ๔๘

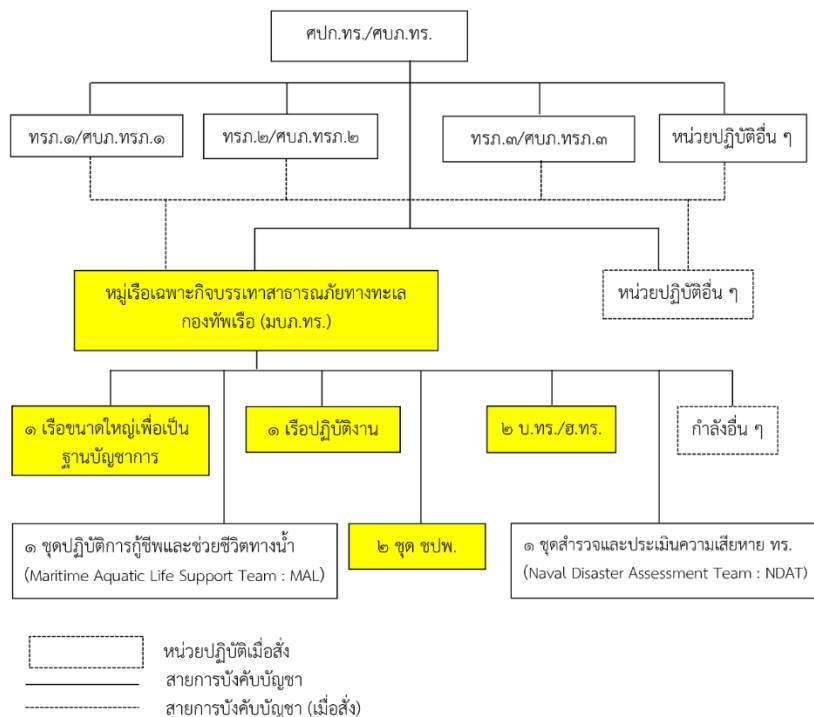
แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ

จากสภาพแวดล้อมและอุณหภูมิของโลกที่เปลี่ยนแปลงตามสภาวะโลกร้อน ส่งผลให้โอกาสในการเกิดสาธารณภัยในประเทศไทยมีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติในการบรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘ กองทัพเรือ จึงได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ (ศบภ.ทร.) ขึ้นโดย “มีภารกิจในการสนับสนุนการป้องกันแก้ไข บรรเทา และช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เกิดจากสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบของ ทร. หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย พื้นที่บูรณะตามที่ได้รับภารกิจขอตามขีดความสามารถ รวมทั้งปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัยอื่นใด ตามนโยบาย/สั่งการจากหน่วยเหนือ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐจากภัยสาธารณภัย” ตามคำสั่ง ทร. (เฉพาะ) ที่ ๒๙๒/๒๕๖๐ ลง ๑๑ เม.ย.๖๐ เรื่อง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือกำหนดให้มีหน่วยเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัย ทร. เป็นหน่วยปฏิบัติของส่วนปฏิบัติการ ศบภ.ทร.ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อสนับสนุนภารกิจบรรเทาสาธารณภัยให้แก่ ศบภ.ทร. ศบภ.พื้นที่ต่าง ๆ ของ ทร. หรือหน่วยงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยประกอบกำลังตามความเหมาะสมต่อสถานการณ์ความรุนแรงของสาธารณภัยนั้น ๆ ซึ่ง ศบภ.ทร. อาจจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัย ทร. เตรียมไว้ตั้งแต่ภาวะปกติ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างทันท่วงที จึงจัดตั้ง “หมู่เรือเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัยทางทะเลกองทัพเรือ” (สำหรับสาธารณภัยระดับ ๑ - ๒) และ “หมวดเรือเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัยทางทะเลกองทัพเรือ” (สำหรับสาธารณภัยระดับ ๓ - ๔) เพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติของหน่วยเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัย ทร. ที่มีความพร้อมตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยมีการจัดโครงสร้าง ดังนี้

สาธารณภัยระดับ ๑ - ๒ (สาธารณภัยขนาดเล็ก)

- มบก.มวก.บภ.ทร. หมู่เรือเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัยทางทะเล ผบ.มบก.ฯ ประกอบด้วย
 - ๑ เรือขนาดใหญ่เพื่อเป็นฐานบัญชาการ (บส./สภญ./ยพอ./ยพญ.)
 - ๑ เรือปฏิบัติงาน (ฟก./คว./ตกก./เพิ่มเติมกำลังได้ตามสถานการณ์)
 - ๒ บ.ทร./ฮ.ทร. (เพิ่มเติมกำลังได้ตามสถานการณ์)
 - ๒ ชุดปฏิบัติการพิเศษ
 - ๑ ชุดปฏิบัติการกู้ชีพและช่วยชีวิตทางน้ำ (Maritime Aquatic Life Support Team : MAL)
 - ๑ ชุดสำรวจและประเมินความเสียหาย ทร. (Naval Disaster Assessment Team : NDAT)

แผนภาพที่ ๒ - ๑๐ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ (ภัยขนาดเล็ก)

สาธารณภัยระดับ ๓ - ๔ (สาธารณภัยขนาดใหญ่)

มวก.บก.ทร. หมวกเรือเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัยทางทะเลกองทัพเรือ มวก.บก.ทร.

๑. มบก.มวก.บก.ทร. หมูเรือเฉพาะกิจบรรเทาสาธารณภัยทางทะเล ผบ.มบก.ฯ ประกอบด้วย

๑ เรือขนาดใหญ่เพื่อเป็นฐานบัญชาการ (บส./สภญ./ยพอ./ยพญ.)

๑ เรือปฏิบัติงาน (ฟภ./คว./ตทก./ เพิ่มเติมกำลังได้ตามสถานการณ์)

๒ บ.ทร./ฮ.ทร. (เพิ่มเติมกำลังได้ตามสถานการณ์)

๒ ชุดปฏิบัติการพิเศษ

๑ ชุดปฏิบัติการกู้ชีพและช่วยชีวิตทางน้ำ (Maritime Aquatic Life Support Team : MAL)

๑ ชุดสำรวจและประเมินความเสียหาย ทร. (Naval Disaster Assessment Team : NDAT)

๒. มขภ.มวก.บก.ทร. หมูเรือเฉพาะกิจช่วยเหลือด้าน มนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย (HA/DR) ผบ.มขภ.ฯ ประกอบด้วย

๑ เรือขนาดใหญ่เพื่อเป็นฐานปฏิบัติการและเรือบัญชาการ (บส./สภญ./ยพอ./ยพญ.)

๑ เรือลำเลียงขนาดกลาง/ใหญ่ (สภญ./ยพญ./รพญ.เพิ่มเติมกำลังได้ตามสถานการณ์)

๒ ฮ.ทร.

๑ โรงพยาบาลสนาม ระดับ ๒ (บนเรือ)

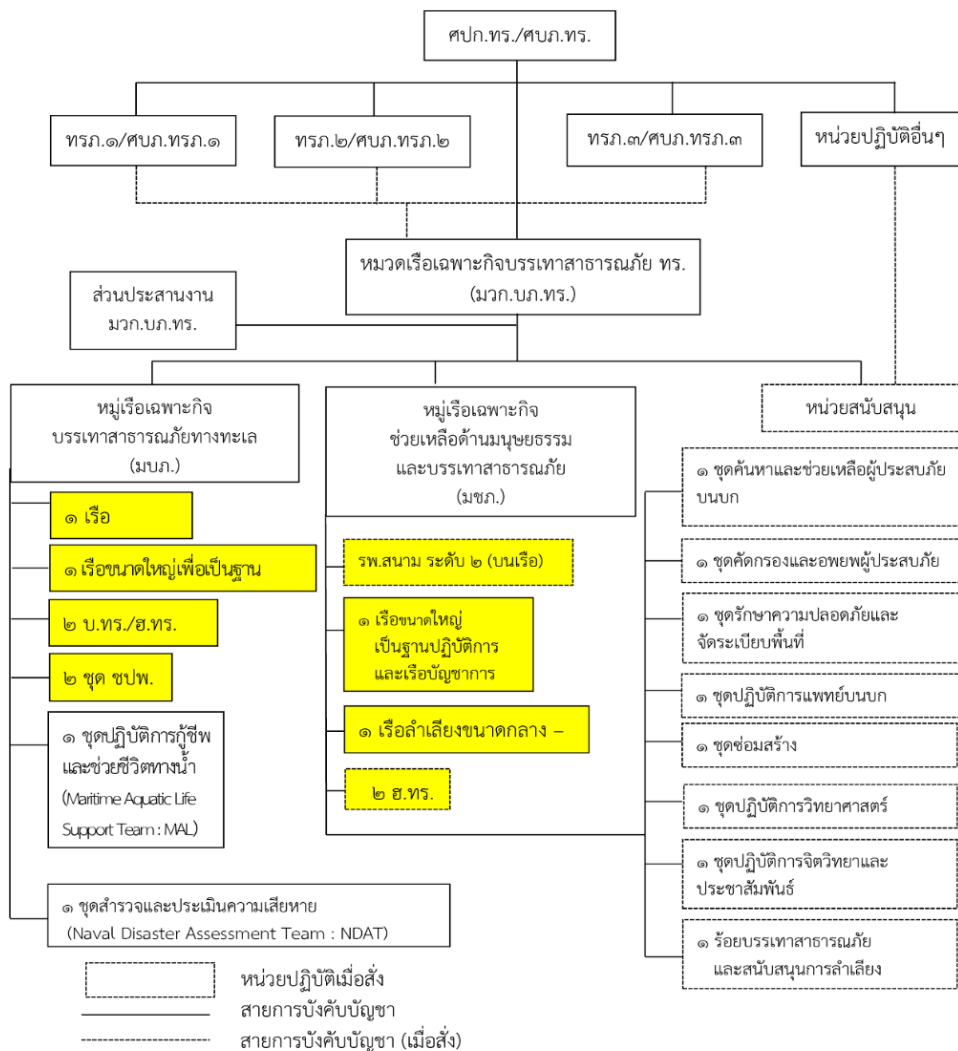
๑ ชุดค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยบนบก (เมื่อสั่ง/จัดกำลังตามสถานการณ์)

๑ ชุดคัดกรองและอพยพผู้ประสบภัย (เมื่อสั่ง/จัดกำลังตามสถานการณ์)

- ๑ ชุดรักษาความปลอดภัยและจัดระเบียบพื้นที่ (เมื่อสั่ง/จัดกำลังตามสถานการณ์)
- ๑ ชุดปฏิบัติการแพทย์บนบก (เมื่อสั่ง/จัดกำลังตามสถานการณ์)
- ๑ ชุดซ่อมสร้าง (เมื่อสั่ง/จัดกำลังตามสถานการณ์)
- ๑ ชุดปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (เมื่อสั่ง/จัดกำลังตามสถานการณ์)
- ๑ ชุดปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ (เมื่อสั่ง/จัดกำลังตามสถานการณ์)
- ๑ ร้อยบรรเทาสาธารณภัยและสนับสนุนการลาเลี้ยง (เมื่อสั่ง/จัดกำลังตามสถานการณ์)

หน่วยปฏิบัติอื่น ๆ ที่ ศปก.ทร./ศบก.ทร. สั่งการประกอบกำลังเพิ่มเติมตามความจำเป็น และเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยขึ้นการบังคับบัญชากับ มวก.บก.ทร.

แผนภาพที่ ๒ - ๑๑ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ (ภัยขนาดใหญ่)

ระดับ

ปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อความอ่อนตัวในการปฏิบัติจึงกำหนดชั้นการปฏิบัติออกเป็น ๓ ขั้นตอนหลัก ดังนี้

๑. ชั้นที่ ๑ ชั้นการเตรียมการก่อนเกิดสาธารณภัย

เตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัย เตรียมการและซักซ้อมการปฏิบัติ ณ ที่ตั้งปกติโดยเมื่ออยู่ในสถานการณ์ปกติ จะจัดตั้งเป็น มบภ.ทร. พร้อมปฏิบัติงานได้ภายใน ๗๒ ชั่วโมงและเมื่อเข้าสู่ฤดูมรสุมช่วงเดือน ก.ย. - พ.ย. หรือมีความเป็นไปได้ว่าอาจเกิดสาธารณภัยความรุนแรงระดับ ๑ - ๒ ศปก.ทร./ศบภ.ทร.จะสั่งการให้ มบภ.ทร.เตรียมพร้อมปฏิบัติภายใน ๔๘ ชั่วโมงและเมื่อมีข่าวสารหรือมีสิ่งบอกระบุว่าสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น หรือที่ได้เกิดขึ้นแล้วนั้น อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในทะเลหรือบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ทร.อย่างแน่นอนแล้ว ศปก.ทร./ศบภ.ทร.จะสั่งการให้ มบภ.ทร.เตรียมพร้อมปฏิบัติภายใน ๒๔ ชั่วโมงหรือปฏิบัติได้ทันทีตามที่ ศปก.ทร./ศบภ.ทร.จะสั่งการ ทั้งนี้ หากมีแนวโน้มหรือมีสิ่งบอกระบุว่าสถานการณ์สาธารณภัยที่จะเกิดขึ้นหรือที่ได้เกิดขึ้นแล้ว จะพัฒนายกระดับความรุนแรงขึ้นเป็นสาธารณภัยระดับ ๓ - ๔ ศปก.ทร./ศบภ.ทร.จะพิจารณาจัดตั้ง มวก.ภ.ทร. โดยประกอบกำลังตามที่กำหนดในแผนปฏิบัติการนี้ หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสมและความจำเป็นต่อไป

๒. ขั้นที่ ๒ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย

จัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ สนับสนุนการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยในพื้นที่รับผิดชอบ ตามที่ได้รับคำสั่งการ/มอบหมายจาก ศบภ.ทร./ศบภ.ทร. ๑ - ๓ ซึ่งจะเป็นผู้อำนวยการในภาพรวมในการสนับสนุนหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตลอดจนแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ/จังหวัด/ชาติ ตามขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบที่กำหนดไว้ในแผน หรือพื้นที่อื่นใดที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติม มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ประกอบกิจกรรมหรือพักอาศัยในบริเวณชายฝั่งทะเล เกาะต่าง ๆ และสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเลเป็นอันดับแรก โดยจะทำการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเลให้รอดพ้นจากอันตราย ให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ประสบภัยที่ได้รับบาดเจ็บ เคลื่อนย้าย/อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ประสบภัยรวมทั้งการลำเลียงสิ่งของไปแจกจ่ายให้แก่ประชาชนที่ประสบภัยกรณีเหตุจำเป็นฉุกเฉิน ซึ่ง ศบภ.ทร.ได้ประเมินแล้วว่า จะเกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบหากไม่มีการดำเนินการโดยเร่งด่วน หรือกรณีได้รับนโยบาย/สั่งการจากหน่วยเหนือ ศบภ.ทร.จะสั่งการให้ มบภ.ทร./มวก.ภ.ทร.เขาช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยในพื้นที่รับผิดชอบได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม ตามขีดความสามารถโดยไม่ต้องรอการร้องขอจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวควรมีการประสานโดยใกล้ชิดกับหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ หรือแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งต้องไม่เกิดปัญหาด้านการใช้จ่ายงบประมาณในภายหลัง

๓. ขั้นที่ ๓ ขั้นการปฏิบัติหลังเกิดสาธารณภัย

จัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ สนับสนุนการฟื้นฟูบูรณะในระยะหลังเกิดสาธารณภัยตามขีดความสามารถ หรือตามที่ ศบภ.ทร.สั่งการ

แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ จัดทำเพื่อให้การช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ประสบสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบาย กท., บก.ทท. และการปฏิบัติของเหล่าทัพอื่น ทอ.ได้จัดตั้ง ศบภ.ทอ.ขึ้น เพื่อเตรียมปฏิบัติการกิจตลอด ๒๔ ชั่วโมง ส่วนหน่วย ทอ. ณ ที่ตั้งต่างจังหวัด ได้แก่ รร.การบิน และกองบิน เป็นต้น ให้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วยขึ้น มีคำย่อว่า “ศบภ.(ชื่อหน่วย ทอ.)”

การจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทอ.

การสนธิกำลังและการใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ กองทัพอากาศได้กำหนดขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจในหลักนิยมกองทัพอากาศ สำหรับภารกิจช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติ จะมุ่งเน้นใช้คุณลักษณะของกำลังทางอากาศให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือความเร็ว ความอ่อนตัว พิสัยบิน และความแม่นยำ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ทอปี พ ๒๐..ศ ๒๕๖๑.- ๒๕๘๐ (ฉบับเผยแพร่) ในการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCO) จะทำให้การปฏิบัติการกิจของ ก อ ง ท้ พ อ า ก า ศ มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นการเพิ่มความรวดเร็วของวงรอบการตัดสินใจ (Observe-Orient-Decide-Act : OODA Loop) โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information) และความตระหนักรู้สถานการณ์ (Situation Awareness) ร่วมกันผ่านระบบเครือข่าย (Network) ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้บังคับบัญชา มีข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน สามารถตัดสินใจและสั่งการไปยังผู้ปฏิบัติ) หน่วยปฏิบัติ/Shooter) ได้ถูกต้องและทันเวลา นอกจากนี้ ข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้สถานการณ์ร่วมกัน ยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ผู้ปฏิบัติหน่วยปฏิบัติเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ/ สามารถปฏิบัติการกิจได้หลากหลาย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปรับบทบาทในการเผชิญกับภัยคุกคาม โดยประยุกต์จากมิติการใช้กำลังทางอากาศที่รองรับภัยคุกคามแบบเดิม เปลี่ยนเป็นการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤตในการใช้ขีดความสามารถของ ทอ. ให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อเป็นการป้องกันเชิงรุกรับมือกับภัยพิบัติรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ การเชื่อมระบบการตรวจจับและเครือข่ายเข้าด้วยกัน จะเพิ่มความรวดเร็วของวงรอบในการประเมินสถานการณ์ ได้ด้วยความเที่ยงตรงของข้อมูลทั้งแบบเวลาจริง (Real Time) หรือใกล้เคียงเวลาจริง (Near Real Time) เพื่อประกอบการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ทำให้การบังคับบัญชาและสั่งการมีความรวดเร็ว มีความอ่อนตัวในการวางแผนและความอ่อนตัวในการปฏิบัติการ ภายใต้องค์ประกอบของแนวคิด ๖ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. การบัญชาการและควบคุม (Command and Control) เพื่อบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลที่จำเป็นจากเครือข่ายด้านสาธารณภัย (Disaster Network) ประกอบด้วย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน เป็นต้น

๒. ระบบตรวจจับ (Sensor) โดยบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลจากอากาศยานผ่านระบบ Video Down Link จากพื้นที่ประสบสาธารณภัยในการแสวงหาข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการบัญชาการและควบคุม

๓. หน่วยปฏิบัติ (Shooter) เสริมสร้างผู้ปฏิบัติ/หน่วยปฏิบัติในการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นและมีความทันสมัย เพื่อให้มีความปลอดภัย รวดเร็ว ตรงเป้าหมาย และทันต่อเหตุการณ์ โดยบูรณาการและเชื่อมโยงเข้าสู่การปฏิบัติ

๔. เครือข่าย (Network) ในการเชื่อมโยงทุกเครือข่ายหลักของ ทอ. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการช่วยเหลือด้านบรรเทาสาธารณภัย โดยสามารถเชื่อมโยงระหว่างระบบการตรวจจับ (Sensor) การบัญชาการและควบคุม (Command and Control) หน่วยปฏิบัติ (Shooter) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ระบบสนับสนุนและการบริการ (Support and Service) ให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง เพื่อดำรงขีดความสามารถในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย และงานบริการอื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

๖. บุคลากรและพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน (Human & Behavior) มีวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งสู่การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCO) บนพื้นฐานของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนมีความเข้าใจพื้นฐาน ความเชี่ยวชาญและความพร้อมในการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ ๒ - ๑๒ การปฏิบัติการช่วยเหลือที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operation)

การปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย

การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบสาธารณภัย เป็นภารกิจที่สำคัญ ซึ่ง ๓๖๖ จะต้องมีความพร้อมในศักยภาพด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยได้อย่างทันทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ส่วนราชการอื่น ๆ ให้ความเชื่อถือ

และประชาชนศรัทธายอมรับต่อการดูแลความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและรัฐ
ในยามเมื่อเกิดสาธารณภัย ดังนั้นเพื่อให้การสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
จึงได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานบรรเทาสาธารณภัยของ ศบภ.ทอในทุกๆระดับ. แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน

๑. ขั้นเตรียมการและป้องกัน

๑.๑ ปฏิบัติตั้งแต่สถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อติดตามข่าวสารอย่างต่อเนื่องและประเมิน
สถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถเผชิญสาธารณภัยได้ทุกรูปแบบ พร้อมทั้งรายงานให้หน่วย
เหนือทราบตามห่วงระยะเวลา

๑.๒ ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน
และนำมาวางแผนปฏิบัติ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน
กรมทรัพยากรน้ำ ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เป็นต้น

๑.๓ จัดเตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และยานพาหนะ ให้พร้อมปฏิบัติงาน

๑.๔ จัดระบบการปฏิบัติการ ได้แก่ การจัดระบบการติดต่อสื่อสาร มาตรการควบคุม
ยานพาหนะ ฯลฯ

๑.๕ จัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน รวมถึงให้มีการศึกษาอบรม
เกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัย

๑.๖ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือสถานการณ์สาธารณภัยแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่
ปฏิบัติงานให้ได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน

๑.๗ สสำรวจและจัดทำบัญชีเป้าหมายในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึง
การช่วยเหลือประชาชนในแต่ละพื้นที่

๑.๘ จัดทำการซักซ้อม และพัฒนาแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ ทอ.

๒. ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

๒.๑ จัดเตรียมกำลังพล ยานพาหนะ เครื่องมือ และสิ่งอุปกรณ์ที่มีอยู่เข้าไปปฏิบัติการต่อ
สาธารณภัยที่เกิดขึ้น

๒.๒ ดำเนินการช่วยเหลือตามแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเมื่อได้รับคำสั่งหรือเมื่อได้รับ
การร้องขอ

๒.๓ จัดตั้ง ศบภ.ทอ.(ส่วนหน้า) เพื่อทำหน้าที่ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน
ควบคุม บังคับบัญชา สั่งการ และกำกับดูแล การปฏิบัติงานของหน่วย รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ
ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เข้าปฏิบัติการในพื้นที่ที่เกิดสถานการณ์สาธารณภัย

๒.๔ กรณีเกิดสถานการณ์สาธารณภัยความรุนแรงระดับ ๒ - ๔ ศบภ.ทอ.
จัดเจ้าหน้าที่ เครื่องมือยุทโธปกรณ์ เครื่องมือสื่อสาร อากาศยาน และยานพาหนะพร้อมที่จะเข้า
บรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

๓. ขั้นการฟื้นฟูบูรณะ

๓.๑ ประสานการปฏิบัติกับหน่วยป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่ และหน่วยทหาร
ในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อปฏิบัติการฟื้นฟูบูรณะหลังจากเกิดสาธารณภัย โดยใช้ยุทโธปกรณ์ในอัตราให้
บังเกิดผลการปฏิบัติมากที่สุดตามขีดความสามารถของหน่วย

๓.๒ ฟื้นฟูบูรณะสิ่งได้รับความเสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือใกล้เคียงสภาพเดิม

๓.๓ ช่วยเหลือประชาชนและพัฒนาพื้นที่ให้พ้นจากสาธารณภัย

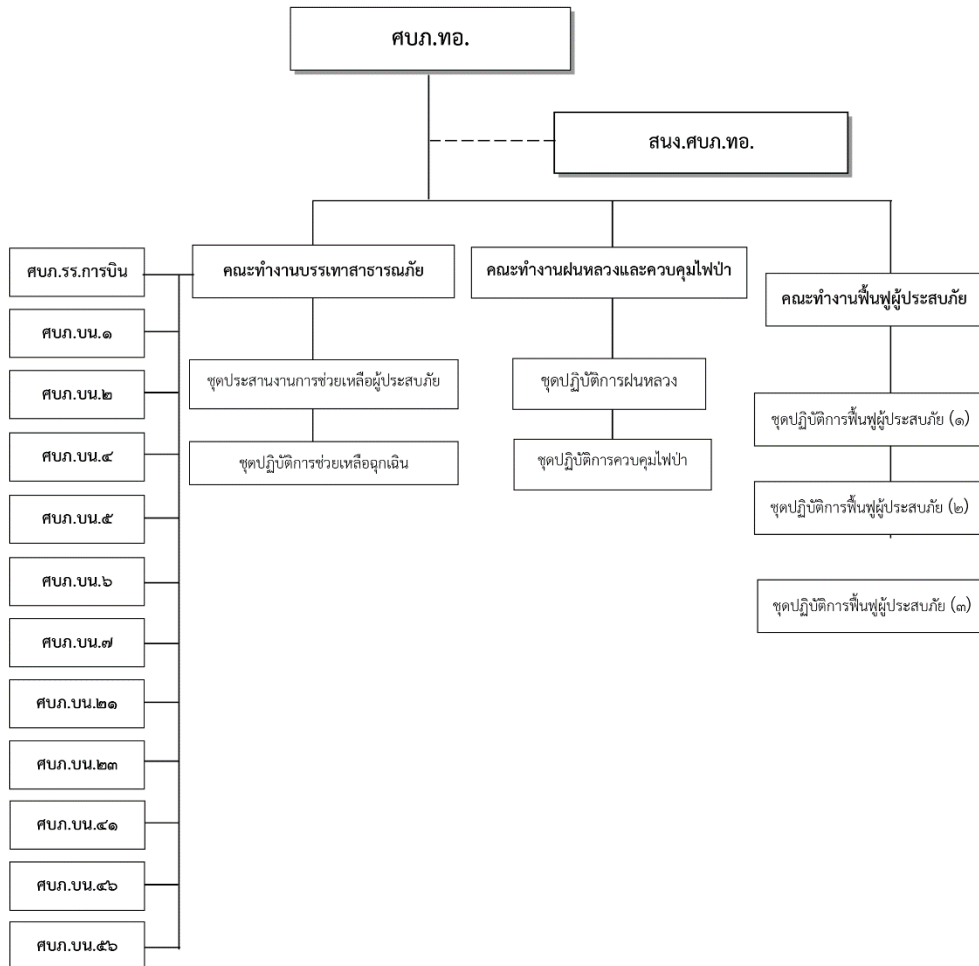
๓.๔ รักษาความปลอดภัยทั้งต่อสถานที่และบุคคลอย่างต่อเนื่อง

๓.๕ ปฏิบัติการข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง และทันเวลา

๓.๖ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว

๓.๗ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจให้ส่งมอบการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยให้แก่หน่วยงานฝ่ายพลเรือนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทำการฟื้นฟูยานพาหนะและยุทโธปกรณ์ของหน่วยให้กลับคืนสู่สภาพที่สามารถใช้งานได้ต่อไป

แผนภาพที่ ๒ - ๑๓ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศ

ภารกิจ

กำลังทางอากาศโดยกองทัพอากาศมีภารกิจสำคัญ คือ การพิทักษ์รักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยกองทัพอากาศต้องเตรียมกำลังกองทัพอากาศเพื่อพิทักษ์รักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ อีกทั้งการเตรียมกำลังและป้องกัน

ราชอาณาจักร กองทัพอากาศต้องเตรียมกำลังทางอากาศให้มีความพร้อมในการปกป้องและรักษาอธิปไตยของชาติ โดยการพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถของกำลังรบของกองทัพอากาศให้มีประสิทธิภาพ สามารถปฏิบัติการได้ตามขอบเขตภารกิจให้เป็นไปตามแผนทั้งในยามปกติและยามสงคราม รวมถึงการพัฒนาประเทศ ซึ่งกองทัพอากาศได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจในการพัฒนาประเทศ ช่วยเหลือประชาชน และตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นการใช้ศักยภาพ ขีดความสามารถ และทรัพยากรของกำลังกองทัพอากาศที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในยามปกติ

การจัดหน่วยของกองทัพอากาศ

แผนภาพที่ ๒ - ๑๔ ผังการจัดหน่วยของกองทัพอากาศ

ความหมายของกำลังทางอากาศ

กำลังทางอากาศ คือ ขีดความสามารถที่สะท้อนให้เห็นพลังทั้งหมดที่สามารถนำไปใช้เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากห้วงอากาศ เป็นกำลังอำนาจที่จะนำมาใช้ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ทั้งการรบ การสนับสนุนการรบ และการช่วยรบ ทั้งทางยุทธศาสตร์ และทางยุทธวิธี กำลังทางอากาศเป็นการปฏิบัติการจากฐานปฏิบัติการ ทรัพยากรบนพื้นดิน ในทะเล ในอากาศ หรือในอวกาศ ดังนั้น กำลังทางอากาศ จึงมิได้หมายเพียงเครื่องบินเท่านั้น แต่รวมถึงสนามบิน ยุทธโศปกรณ์ ดาวเทียม การส่งกำลังบำรุง เชื้อเพลิง อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกทั้งสิ้น การควบคุมการติดต่อสื่อสาร การส่งกำลังพล การฝึกศึกษา ตลอดจนขวัญและกำลังใจทั้งหมดด้วย

คุณลักษณะของกำลังทางอากาศ

การใช้กำลังทางอากาศได้รับการยอมรับมาตั้งแต่การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งให้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการปฏิบัติสงครามในทุกรูปแบบของสงคราม ซึ่งคุณลักษณะกำลังทางอากาศมีธรรมชาติและคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากเหล่าทัพอื่น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการทางทหาร ดังนี้

ความเร็ว (Speed) อากาศยานมีความเร็วสูงกว่ายานพาหนะอื่น สามารถตอบสนองภารกิจได้รวดเร็ว ทำให้ได้เปรียบในเรื่องเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติการทางทหาร

พิสัยบิน (Range) กำลังทางอากาศสามารถปฏิบัติการได้ทุกทิศทางด้วยระยะที่ไกลมาก โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มพิสัยบินได้ด้วยการเติมเชื้อเพลิงในอากาศ

ความอ่อนตัว (Flexibility) กำลังทางอากาศสามารถปฏิบัติการได้หลายประเภททำให้สามารถเลือกใช้ เปลี่ยนแปลงและวางน้ำหนักการปฏิบัติการได้ ณ เวลาและตำแหน่งที่ต้องการตามสถานการณ์ และภารกิจ

ความแม่นยำ (Precision) อาวุธทางอากาศ นอกจากจะมีอำนาจการทำลายสูงแล้วยังมีความแม่นยำสูงสามารถยิงจากระยะไกล ทั้งในภารกิจอากาศ - อากาศ และอากาศ - ผิวน้ำ โดยสามารถเลือกใช้อาวุธให้เหมาะกับเป้าหมายได้ตามวัตถุประสงค์ทั้งกลางวันและกลางคืนทำให้ประหยัดและมีความปลอดภัยเพิ่มขึ้น

ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ

กำลังทางอากาศมีขีดความสามารถที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการทางทหาร ดังนี้

การตอบสนอง (Responsiveness) กำลังทางอากาศ สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้กำลังได้ตามสถานการณ์อย่างทันที่ตามที่ตามคุณลักษณะ

ความคล่องตัว (Mobility) อากาศยานสามารถเคลื่อนย้าย รวมกำลัง หรือกระจายกำลังเพื่อปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็ว

ความอยู่รอด (Survivability) จากคุณลักษณะของกำลังทางอากาศในเรื่องความเร็วและความแม่นยำ ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้อากาศยานมีความอยู่รอดสูงจากการต่อต้านด้วยอาวุธของฝ่ายตรงข้าม

การแสดงผล (Presentation) อากาศยานสามารถปรากฏตัวให้เห็นและพร้อมที่จะใช้กำลังได้ทันที ซึ่งนับเป็นขีดความสามารถอย่างหนึ่งในการป้องกัน

อำนาจการทะลุทะลวง (Penetrative Ability) กำลังทางอากาศสามารถทะลุทะลวงเข้าไปปฏิบัติการจนถึงใจกลางดินแดนข้าศึกได้โดยไม่จำกัดเวลาและสภาพอากาศ อากาศยานจึงเป็นกำลังที่มีศักยภาพสูง

อำนาจการทำลาย (Destructiveness) อาวุธทางอากาศมีอำนาจการทำลายสูงยิ่งและสามารถใช้ได้กับเป้าหมายทุกประเภท

การตรวจการณ์ (Observation) อากาศยานสามารถบรรจุผู้ตรวจการณ์ด้วยสายตาหรือติดตั้งอุปกรณ์ถ่ายภาพ ด้วยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อตรวจการณ์เหนือพื้นดินและพื้นน้ำได้อย่างกว้างขวางในเวลารวดเร็วทั้งยามสงบและยามสงคราม จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเฝ้าตรวจและรวบรวมข่าวสาร

แนวคิดและการประยุกต์ใช้กำลังทางอากาศ

คุณลักษณะและขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ ที่แตกต่างจากกำลังรบอื่น ๆ ทำให้กำลังทางอากาศมีอำนาจ อิทธิพลมากกว่าที่จะประจักษ์มองเห็นได้ กำลังทางอากาศสามารถตอบสนองได้ในเวลา (Reaction Time) ที่รวดเร็วกว่า เคลื่อนที่ได้รวดเร็วกว่ากำลังภาคพื้นทั้งทางบกและทางเรือนับสิบเท่าไปได้ทุกทิศทางไม่หวั่นเกรงต่ออุปสรรคจากภูมิประเทศและภูมิอากาศ ซึ่งกำลังภาคพื้นอื่น ๆ ไม่สามารถกระทำได้ มีอำนาจการทำลายสูงด้วยขนาดของอาวุธที่หลากหลายและใหญ่กว่ารุนแรงกว่า สร้างความพิงาศได้หลายมิติ ทั้งในขณะที่ผ่านอากาศ กระทบกระแทก หรือเจาะทะลุทะลวง

ฝิ่งลึก มีความแม่นยำและเลือกเป้าหมายทางลึกในลักษณะเจาะจงได้ รวมทั้งสามารถตรวจการณ์ ขณะปฏิบัติการได้ทันที จึงได้เปรียบกว่ากำลังรบอื่น ๆ ภายใต้มุมมองและขอเปรียบเทียบในจำนวน ทรัพยากร (รวมถึงจำนวนมนุษย์) ที่เท่ากัน จะมีจุดอ่อนก็เพียงแต่ไม่สามารถยึดครองพื้นที่ได้ มีราคา (ต่อหน่วย) แพง จำกัดด้วยอายุการใช้งาน ซับซ้อนในการปรนนิบัติซ่อมบำรุง และข้อจำกัดด้านฐานที่ตั้ง/ สิ่งอำนวยความสะดวก และระยะเวลาในการเตรียมการเท่านั้น กำลังทางอากาศสามารถทวีกำลัง เพิ่มมากขึ้นได้ด้วยการนำระบบบัญชาการและควบคุม การฝึก การข่าวกรองที่ดีมาใช้อันจะก่อให้เกิด กำลังทางอากาศมีศักยภาพสูงสุด พร้อมทั้งจะตอบสนองต่อบทบาททั้งในกิจการทหารและพลเรือน

๑. กำลังทางอากาศในภารกิจระหว่างประเทศ

จากคุณลักษณะด้านพิสัยบิน ชีตความสามารถในการลำเลียงทางอากาศ และการตอบสนองที่รวดเร็ว กำลังทางอากาศจึงสามารถปฏิบัติการรบได้ทุกหนแห่งทั่วโลก ภายในเวลาที่ รวดเร็ว ไม่เว้นแม้แต่ในภารกิจที่มีใช้การรบ ซึ่งนับวันจะมีมากขึ้นเป็นลำดับ อันได้แก่ การรักษา สันติภาพ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การบรรเทาสาธารณภัยจากอุบัติเหตุและภัยพิบัติจาก ธรรมชาติ กำลังทางอากาศจึงถือว่าเป็นเครื่องมือ ระดับนานาชาติ ที่จะนำมาซึ่งชื่อเสียงเกียรติภูมิของ ประเทศชาติ ในบทบาทภารกิจที่ประเทศไทยต้องเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อประชาคมโลก

๒. กำลังทางอากาศในบทบาททางพลเรือน

ภายใต้ความพร้อมรบในยามปกติ กำลังทางอากาศสามารถนำมาใช้ได้ทั้งในทางพลเรือน โดยนำขีดความสามารถด้านการลำเลียงทางอากาศ การลาดตระเวนทางอากาศ การสนับสนุนการรบ (การค้นหาและช่วยชีวิต การควบคุมและสั่งการในอากาศ ฯลฯ) มาใช้ในกิจการพลเรือน เช่น การปฏิบัติตามโครงการพระราชดำริ (ฝนหลวง) การบรรเทาสาธารณภัย อาทิ อุบัติภัยและภัยพิบัติ จากธรรมชาติ ซึ่งกำลังทางอากาศโดยกองทัพอากาศสามารถปฏิบัติการในการบรรเทาสาธารณภัยได้ อย่างเป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่การเผชิญภัยในส่วนหน้า การลำเลียงทางอากาศสายแพทย์กลับมายัง ส่วนหลัง การรักษาพยาบาลในที่ตั้งปกติ (โรงพยาบาลในสวนหลัง) เป็นต้น ทั้งนี้ยังเป็นหลักในการ บูรณาการกำลังทางอากาศจากการระดมสรรพกำลังจากภายในและนอกประเทศด้วยความเป็น มืออาชีพอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีขีดความสามารถในการรับส่ง-ลำเลียงคน คณะบุคคล พัสดุ สินค้าได้ทั้งในและนอกประเทศด้วย

๓. การปฏิบัติการเพื่อความมั่นคงของรัฐ

ด้วยขีดความสามารถในการปฏิบัติการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ การลาดตระเวนทางอากาศ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ อินฟราเรด เรดาร์ ภาพถ่าย ฯลฯ กองทัพอากาศสามารถปฏิบัติการกิจ ตอบสนองการรักษาความมั่นคงของรัฐภายใต้กรอบการบูรณาการกำลังอำนาจแห่งชาติทั้ง ๕ ด้าน เช่น การติดตามตรวจสอบการลักลอบใช้คลื่นสัญญาณผิดกฎหมาย (สัญญาณรบกวนคลื่นความถี่การบิน รบกวนการสื่อสารด้านความมั่นคง) การต่อต้านการก่อการร้าย การรักษาความปลอดภัยสนามบิน การบินติดตามอาชญากรรมในเมืองและตามแนวชายแดน การบินสำรวจและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ (การบินตรวจป่า การบินโปรยเมล็ดพันธุ์พืช) การปฏิบัติการทางอากาศเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (การบินโปรยสารเคมี) การบินปฏิบัติการพิเศษอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย (การบินกระจายเสียง แจ็งเตือนภัย การโปรยใบปลิว) เป็นต้น ทั้งนี้การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอยู่ภายใต้พันธกิจในการเฝ้าตรวจ/ ตรวจการณ์ การควบคุมและสั่งการ การเดินอากาศ (ด้วยเครือข่ายการสื่อสารที่ครอบคลุม) การบริหาร

จัดการห้วงอากาศของกองทัพอากาศอันเป็นปกติอยู่แล้ว แต่ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ในภาพรวม มักมีได้ร้องขอใช้บริการขีดความสามารถที่มีอยู่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์ดังแนวทางที่ปรากฏในยุทธศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากนัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

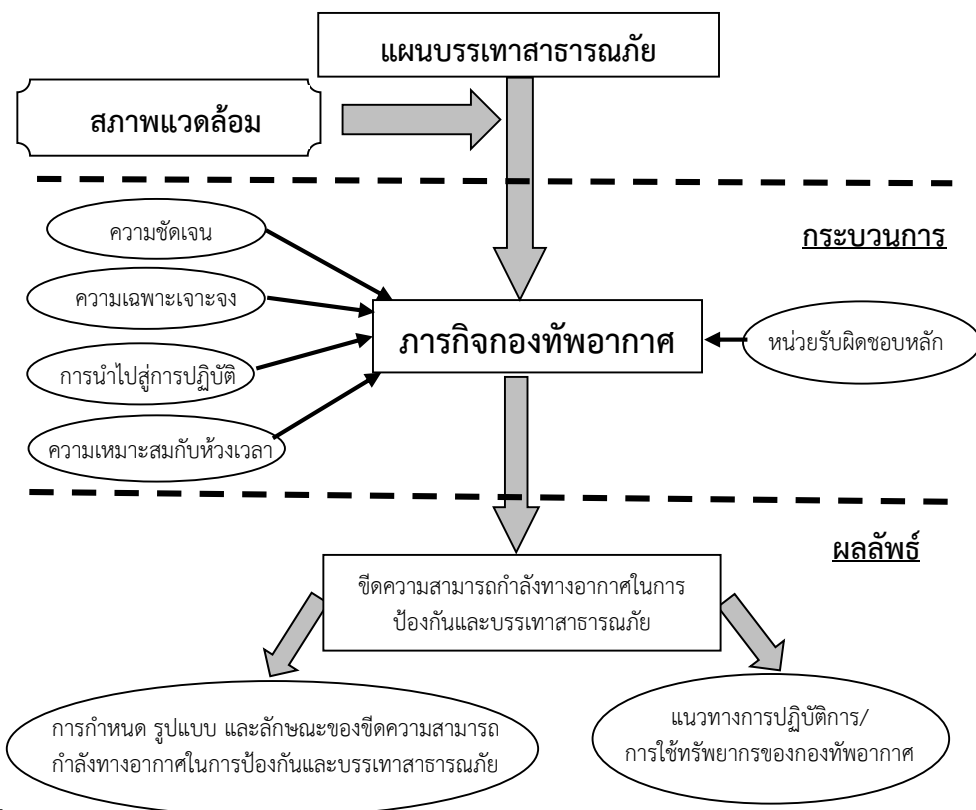
ฉัตรชัย พรหมเลิศ (๒๕๔๙: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ถูกกำหนดเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบดำเนินการในการบริหารจัดการภัยพิบัติ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่รุนแรง จำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กองทัพจะเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการแก้ไขปัญหาเนื่องจากเป็นองค์กรที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านกำลังพลและยานพาหนะ เครื่องจักร อุปกรณ์ สามารถระดมสรรพกำลังมาปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา มีเอกภาพ แต่ยังคงขาดการศึกษาระบบการทำงานร่วมกัน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อศึกษาบทบาทและภารกิจของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนวิเคราะห์ ปัญหาและข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ทิศทางการพัฒนางานดังกล่าวในอนาคต โดยมีขอบเขตการวิจัยตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๘ เพื่อให้ได้ทราบขอบเขตการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างฝ่ายทหารและพลเรือน

เฉลิมวงษ์ กิรานนท์ (๒๕๕๗: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ การดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อศึกษาเอกสาร นโยบาย แผนระเบียบ ข้อตกลง งบประมาณตลอดจนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรค โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประเภทการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาใช้ข้อมูล การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศผ่านมา การสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ และจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธี การวิเคราะห์เนื้อหาได้เป็นแนวทางการเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รับทราบถึงสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันได้พบปัญหาและอุปสรรคในองค์ประกอบที่สำคัญ ด้านกำลังพล ด้านยุทธโธปกรณ์ ด้านการส่งกำลังบำรุง ด้านการบริหารจัดการ ด้านแผนบรรเทา สาธารณภัย ด้านงบประมาณ ด้านอาสาสมัคร และได้แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ดังนี้ ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัย และให้ความรู้แก่ประชาชน ด้านการวางแผนและฝึกซ้อมแผน ด้านการสื่อสาร ด้านการใช้อากาศยาน และยานพาหนะอื่น ๆ ด้านการค้นหาและช่วยเหลือชีวิต ด้านการฟื้นฟูจิตใจและร่างกายให้แก่ ประชาชนผู้ประสบภัย ด้านการสนธิกำลังในการใช้เครื่องจักรกลเพื่อบูรณะสภาพพื้นที่ ด้านการ บริหารจัดการ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ ด้านอาสาสมัคร ด้านการวางระบบการรับบริจาค

รักศักดิ์ โรจน์พิมพ์พันธุ์ (๒๕๕๗) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาความร่วมมือ และ ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหารในการบรรเทาสาธารณภัยในประเทศไทย พบว่า การประสานงาน และความร่วมมือระหว่างทหารกับพลเรือน ซึ่งรวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

เป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จในการบรรเทาสาธารณภัย และจำเป็นที่จะต้องมีแนวทางการประสานงานที่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการพัฒนาและยกระดับความสัมพันธ์ทั้งในระดับองค์กรและบุคคล พร้อมทั้งต้องมีช่องทางการติดต่อสื่อสาร ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยสร้างความรู้สึกลงในการเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของทีมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ทั้งนี้ จะต้องรู้และเข้าใจในบทบาทของตนเองและแต่ละฝ่าย โดยพยายามขจัดความรู้สึกลงที่ต้องการแข่งขันหรือเอาชนะเพื่อให้ตนเองหรือหน่วยงานของตนดูเด่นกว่าคนอื่น รวมถึงจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทหาร หน่วยงานราชการพลเรือน และภาคเอกชนให้ปฏิบัติภารกิจร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวเพื่อการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยพิบัติ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในการพัฒนาศักยภาพของ

ประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคง และการพัฒนาและฝึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคงรวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศและเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ซึ่งภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนับว่าเป็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบในทุกด้านเช่นกัน การบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่รุนแรง จำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งกำหนดกรอบการปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ยังมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามแผนที่ทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีทฤษฎีในการวิเคราะห์ เพื่อหาข้อดีที่จะนำไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งในส่วนกองทัพจะเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาและได้ดำเนินการจัดทำแผนการปฏิบัติของเหล่าทัพตามขีดความสามารถ เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านกำลังพลและยานพาหนะ เครื่องจักรอุปกรณ์ สามารถระดมสรรพกำลังมาปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา มีเอกภาพ แต่ยังขาดการศึกษากระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีความแตกต่างในการกำหนดแผนงานให้มีความสอดคล้องทำให้มีจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ต่อการวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะการรับรู้เรื่องขีดความสามารถในการปฏิบัติด้านการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกัน

บทที่ ๓

การบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทย

ภัยพิบัติและลักษณะการเกิดภัยพิบัติ

จากการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมของโลก อาจเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยธรรมชาติ หรือจากการกระทำของมนุษย์ ระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก อันเนื่องมาจากการพัฒนาและกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็ว และเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ อุทกภัย ตลอดจนภัยพิบัติอื่น ๆ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมวลมนุษยชาติ ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิต มีการให้นิยามของภัยพิบัติอยู่หลายแบบ แต่โดยทั่วไปแล้วภัยพิบัติ คือ ภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน โดยส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งในระยะสั้น และระยะยาว โดยทั่วไปภัยพิบัติจะแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยพิบัติที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนี้

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ คือ ภัยที่มีสาเหตุมาจากธรรมชาติ อาทิ แผ่นดินไหว อุทกภัย อัคคีภัย พายุ การระเบิด โดยการระเบิดที่กล่าวถึงนี้คือ การระเบิดของแก๊สที่มีความไวไฟสูง ที่ธรรมชาติปล่อยออกมาสู่ภายนอก นอกจากนี้ภัยพิบัติทางธรรมชาติยังรวมถึงภัยจากนอกโลกด้วย เช่น อุกกาบาต

ภัยพิบัติที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ ภัยพิบัติที่มีสาเหตุมาจากมนุษย์ เช่น การสูบน้ำใต้ดิน ปริมาณมากจนส่งผลให้เกิดการทรุดตัวของพื้นดิน การปล่อยก๊าซเรือนกระจกปริมาณมากจากโรงงานอุตสาหกรรมจนส่งผลให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นและท่วมพื้นที่ในระดับต่ำ การเปลี่ยนทางน้ำจนทำให้เกิดภัยแล้งในบางพื้นที่ เป็นต้น รวมถึงการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เช่น การทดลองระเบิดนิวเคลียร์ ใต้ดิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อชั้นหินใต้เปลือกโลก โดยอาจมีผลกระทบต่อโลกในระยะยาว เป็นต้น

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ได้มีการกำหนดนิยามของ สาธารณภัยกับภัยพิบัติ ดังนี้

สาธารณภัย คือ ภัยที่เกิดจากอัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อ สาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตราย แก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้ หมายรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

ภัยพิบัติ คือ สาธารณภัยอันได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะฝนแล้ง ฝนทิ้ง

ช่วง

ภัยจากลูกเห็บ ภัยอันเกิดจากไฟป่า ภัยที่เกิดจากโรคหรือการระบาดของแมลง หรือศัตรูพืชทุกชนิด อากาศหนาวจัดผิดปกติ ภัยสงคราม และภัยอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อการร้าย กองกำลัง

จากนอกประเทศ ตลอดจนภัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ หรือมีบุคคลหรือสัตว์ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน

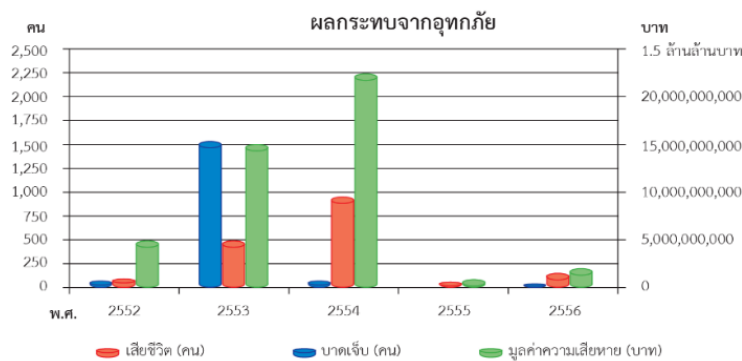
สถิติสาธารณภัยในประเทศไทย

สถานการณ์สาธารณภัยของประเทศไทยที่สำคัญที่เกิดขึ้นและสร้างความสูญเสียต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน มีดังนี้

๑. อุทกภัย

อุทกภัย เป็นสาธารณภัยที่เกิดจากฝนตกหนัก และฝนตกสะสมเป็นเวลานาน ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขัง และน้ำล้นตลิ่ง ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหาย โดยมีสาเหตุหลัก ได้แก่ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมทะเลอันดามันและประเทศไทยในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมอ่าวไทยและภาคใต้ในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ร่องมรสุมที่พาดผ่านภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคกลาง รวมถึงหย่อมความกดอากาศต่ำ และพายุหมุนเขตร้อน (ดีเปรสชัน ไชนอร์น และไต้ฝุ่น) นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น อ่างเก็บน้ำ เขื่อนแตก เป็นต้น ในระยะหลังปัญหาอุทกภัยเริ่มมีความรุนแรงขึ้น มีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น อุทกภัยที่มีความสูญเสียมากที่สุด คือ มหาอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ในพื้นที่ ๖๔ จังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีผู้เดือดร้อน ๕,๒๔๗,๑๒๕ คน ครัวเรือนจำนวน ๑๖,๒๒๔,๓๐๒ คน เสียชีวิต ๑,๐๒๖ คน รวมมูลค่าความเสียหายสูงถึง ๑.๔๔ ล้านล้านบาท

แผนภาพที่ ๓ - ๑ แสดงสถิติสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ : ๔

๒. ภัยแล้ง

ภัยแล้ง เกิดขึ้นเนื่องจากน้ำ น้ำฝน น้ำใต้ดิน หรือน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ หรืออ่างเก็บน้ำ มีน้อยกว่าปกติในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมีปริมาณน้อยกว่าที่พืช คน หรือสัตว์ต้องการ ซึ่งเป็นสภาวะการขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภค รวมถึงน้ำเพื่อการเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เป็นเวลานานจนก่อให้เกิดความเสียหาย และส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อชุมชน สังคม และระบบเศรษฐกิจโดยรวม และจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเป็นสาเหตุให้ฤดูฝนสั้นขึ้น ซึ่งหมายถึงว่าฤดูแล้งจะยาวนานขึ้น พื้นที่ตอนบนของประเทศจะมีปริมาณฝนตกน้อยลง ทำให้ปริมาณน้ำในเขื่อนและอ่างเก็บน้ำทั่วประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอเพื่ออุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตร

โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทาน นอกจากนี้ความเจริญของชุมชน การขยายตัวทางเศรษฐกิจ เช่น ภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจบริการ และจำนวนประชากรที่ได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นพร้อมกัน ทำให้มีความต้องการใช้น้ำในกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกภาคส่วนมากขึ้น จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหา การขาดแคลนน้ำตามมา โดยมีมูลค่าความเสียหายที่ผ่านมา

แผนภาพที่ ๓ - ๒ แสดงสถิติสถานการณ์ภัยแล้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖

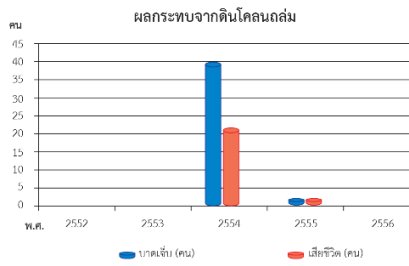

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้ง พ.ศ. ๒๕๕๘ : ๔

๓. ภัยจากดินโคลนถล่ม

ภัยจากดินโคลนถล่ม มักเกิดขึ้นพร้อมกันหรือเกิดตามมาหลังจากเกิดน้ำป่าไหลหลากอันเนื่องมาจากพายุฝนที่ทำให้เกิดฝนตกหนักอย่างต่อเนื่องรุนแรง ส่งผลให้มวลดินและหินไม่สามารถรองรับการอุ้มน้ำได้ จึงเกิดการเคลื่อนตัวตามอิทธิพลของแรงโน้มถ่วงของโลก ปัจจุบันปัญหาดินโคลนถล่มเกิดบ่อยมากขึ้นและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อันมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำการเกษตรในพื้นที่ลาดชัน การทำลายหน้าดิน เป็นต้น

แผนภาพที่ ๓ - ๓ แสดงสถิติสถานการณ์ภัยจากดินโคลนถล่ม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖

ที่มา : แผนการป้องกัน

๒๕๕๘ : ๕

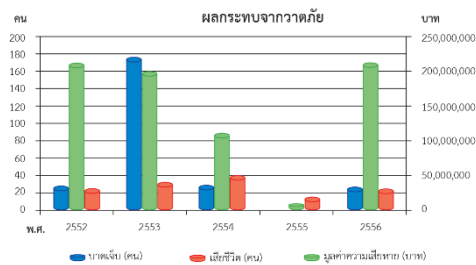
๔. แผ่นดินไหว และสึนามิ

แผ่นดินไหว เป็นภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบได้กว้างไกล โดยมีสาเหตุเกิดจากการสั่นสะเทือนอย่างรุนแรงของพื้นดินในช่วงเวลาหนึ่ง เกิดขึ้นจากแรงเสียดทานระหว่างชั้นหินและชั้นดิน ภายใต้ผิวโลกตามแนวรอยเลื่อนของเปลือกโลกที่มีพลังและยังเคลื่อนตัวอยู่ทั้งภายในและภายนอกประเทศไทย ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศที่อยู่ในแนวรอยเลื่อนได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวบ่อยครั้งขึ้น ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่อาคารบ้านเรือน และทรัพย์สินของประชาชน ดังเช่น กรณีจังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ความรุนแรงขนาด ๖.๓ ริคเตอร์ รวมทั้งเกิดแผ่นดินไหวตาม (Aftershock) อีกนับพันครั้ง นอกจากนี้แผ่นดินไหวขนาดใหญ่ในมหาสมุทรยังอาจทำให้เกิดสึนามิที่เคลื่อนตัวด้วยความเร็วสูงมาก มีพลังรุนแรง สามารถเคลื่อนที่ไปได้เป็นระยะทางไกล ๆ เมื่อเคลื่อนที่เข้าสู่บริเวณชายฝั่งทะเลจะทำให้เกิดเป็นคลื่นขนาดใหญ่ ที่เรียกกันว่า “สึนามิ” (Tsunami) ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายฝั่ง ดังที่เคยเกิดขึ้นบริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตถึง ๕,๓๙๕ ราย

๕. วาตภัย

วาตภัย เป็นสาธารณภัยที่มีสาเหตุจากพายุลมแรง จนทำให้เกิดความเสียหายแก่อาคารบ้านเรือน ต้นไม้ และสิ่งก่อสร้าง รวมถึงชีวิตของประชาชน โดยมีสาเหตุจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือพายุฝนฟ้าคะนอง พายุฤดูร้อน และพายุหมุนเขตร้อน (ดีเปรสชัน ไชนันโซน ใต้ฝุ่น) โดยเฉพาะพายุหมุนเขตร้อนจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่เป็นบริเวณกว้างนับร้อยตารางกิโลเมตร (บริเวณที่ศูนย์กลางของพายุเคลื่อนที่ผ่านจะได้รับผลกระทบมากที่สุด) เมื่อพายุมีกำลังแรงในชั้นดีเปรสชัน จะทำให้เกิดฝนตกหนักและมักมีอุทกภัยตามมา หากพายุมีกำลังแรงขึ้นเป็นพายุไชนันโซนหรือพายุใต้ฝุ่น จะก่อให้เกิดภัยหลายอย่างพร้อมกัน ได้แก่ วาตภัย อุทกภัยและคลื่นพายุซัดฝั่งทะเล (Strom Surge) ซึ่งเป็นอันตรายและอาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากได้

แผนภาพที่ ๓ - ๔ แสดงสถิติสถานการณ์วาตภัย พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖

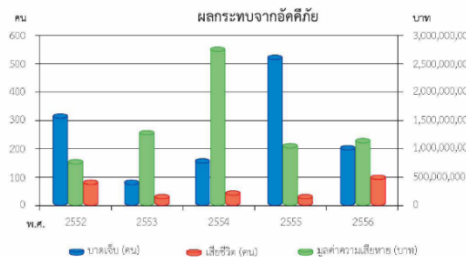

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ : ๖

๖. อัคคีภัย

อัคคีภัย เป็นสาธารณภัยประเภทหนึ่งที่เกิดจากไฟ ซึ่งเป็นพลังงานอย่างหนึ่งที่ทำให้ความร้อน โดยความร้อนของไฟที่ขาดการควบคุม ดูแล จะทำให้เกิดการติดต่อกลุกลงไปตามบริเวณที่มีเชื้อเพลิงเกิดการลุกไหม้ต่อเนื่อง หากปล่อยเวลาของการลุกไหม้นานเกินไป จะทำให้เกิดการลุกลามมากยิ่งขึ้น สภาวะของไฟจะรุนแรงมากขึ้น ถ้าการลุกไหม้มีเชื้อเพลิงหนุหรือมีไอของเชื้อเพลิงถูกขับออกมามาก ความร้อนแรงก็จะมากยิ่งขึ้น สิ่งที่ทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย ได้แก่ เชื้อเพลิง สารเคมี หรือวัตถุใด ๆ ที่มีสถานะเป็นของแข็งของเหลว หรือก๊าซที่อยู่ในภาวะพร้อมจะเกิดการสันดาปจากการจุดติดใด ๆ หรือจากการสันดาปเอง

แผนภาพที่ ๓ - ๕ แสดงสถิติสถานการณ์อัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖

ที่มา : แผนการ

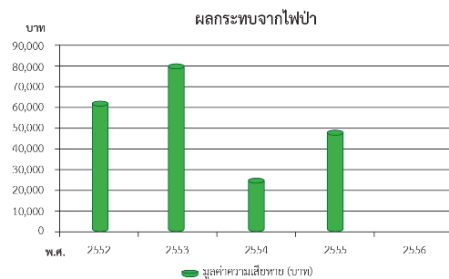
๕๘ : ๖

๗. ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน

ไฟฟ้า คือ ไฟที่เกิดขึ้นแล้วลุกลามไปได้โดยอิสระปราศจากการควบคุม เผลผลาญเชื้อเพลิงธรรมชาติในป่า ปัจจุบันระดับของการเกิดไฟฟ้าในประเทศไทยมีความรุนแรงมากจน

กลายเป็นปัจจัยที่รบกวนความสมดุลของระบบนิเวศอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อพืช ดิน น้ำ สัตว์ และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ รวมทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่ของประเทศไทย นอกจากนี้ ไฟปายังก่อให้เกิดวิกฤตมลพิษหมอกควันจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย และการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นวงกว้าง ตัวอย่างกรณีสนามบินจังหวัดแม่ฮ่องสอนต้องยกเลิกเที่ยวบินเป็นจำนวนมากเนื่องจากหมอกควันทำให้ทัศนวิสัยไม่ดีซึ่งเป็นอันตรายต่อการขึ้น-ลงของเครื่องบิน

แผนภาพที่ ๓ - ๖ แสดงสถิติสถานการณ์ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖

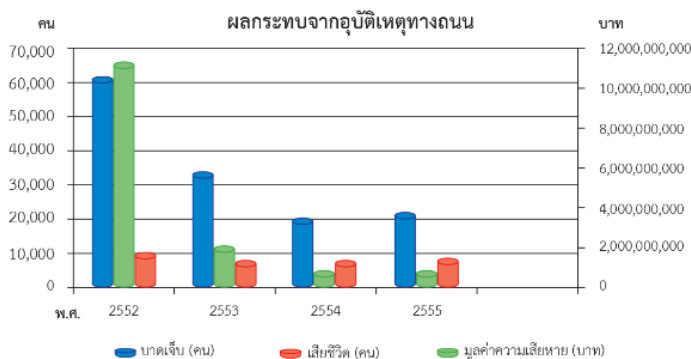

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ : ๗

๘. ภัยจากการคมนาคม

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องของประเทศซึ่งส่งผลให้เกิดภัยจากการคมนาคมมากขึ้น และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตที่สำคัญในลำดับต้น ๆ ของประชากรของประเทศ รวมทั้งความสูญเสียด้านอื่น ๆ เช่น ความเสียหายต่อครอบครัวและสังคม การสูญเสียค่ารักษาพยาบาลจากอุบัติเหตุการสูญเสียทรัพยากรบุคคลของชาติ ฯลฯ ซึ่งร้อยละ ๙๐ ของภัยจากการคมนาคม คือ อุบัติเหตุทางถนนโดยมีสาเหตุจากพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้รถใช้ถนน การทำผิดกฎจราจร และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ การไม่สวมหมวกนิรภัย อีกทั้งยานพาหนะ สภาพถนน และสิ่งแหวัดล้อมที่ไม่ปลอดภัย จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนประมาณ ๑๔,๐๐๐ คน หรือคิดเป็น ๒๑.๙๖ คนต่อประชากรหนึ่งแสนคน หรือเฉลี่ยเดือนละประมาณ ๑,๑๖๖ คน

แผนภาพที่ ๓ - ๗ แสดงสถิติสถานการณ์อุบัติเหตุที่เกิดจากการคมนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๕๖

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ : ๘

๙. โรคระบาด

โรคระบาด เป็นโรคที่เกิดขึ้นในระยะเวลายาวนานในชุมชนหรือในแหล่งหนึ่งแหล่งใด ในอัตราสูงกว่าสถานการณ์ปกติที่ควรเป็นโดยการติดเชื้อมันจากกลุ่มแพร่กระจายจากแหล่งที่อยู่

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ : ๑๐

ข้อตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

กระทรวงกลาโหมได้กำหนดข้อตกลงร่วมกันกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงกลาโหม เมื่อ ๒๖ มี.ค.๕๗ ระหว่างกระทรวงกลาโหม โดยพลเอก อภิชาติ เพ็ญกิตติ แทนปลัดกระทรวงกลาโหม และผู้แทนอีก ๔ กระทรวง โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณจึงกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหม ไว้ดังต่อไปนี้

๑. ให้จังหวัด อำเภอ และกิ่งอำเภอ หรือกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แล้วแต่กรณี แบ่งมอบภารกิจและพื้นที่ที่ดำเนินการให้แก่กระทรวงกลาโหมช่วยเหลือตามความจำเป็นและเหมาะสมของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ทั้งนี้การมอบหมายภารกิจและพื้นที่ให้จัดทำเป็นหลักฐานประกอบการขอเบิกเงินงบประมาณรายจ่ายชดใช้เงินราชการ

๒. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหม ให้ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งเมื่อคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเหล่าทัพ (ก.ช.ภ.เหล่าทัพ) หรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกองบัญชาการทหารสูงสุด (ก.ช.ภ.บ.ก.ทหารสูงสุด) แล้วแต่กรณี ได้สั่งการให้ทหารออกปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติแล้วให้หน่วยทหารแจ้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในเขตพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติแล้วแต่กรณีเพื่อทราบ เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) หรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ/กิ่งอำเภอ (ก.ช.ภ.อ. /ก.ช.ภ.กอ.) แล้วแต่กรณีพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยไม่ซ้ำซ้อนกัน ทั้งนี้ ให้รวมถึงกรณีเร่งด่วนที่หน่วยทหารจำเป็นต้องออกไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติก่อนมีคำสั่งด้วย

กรณีที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในเขตพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติมีความจำเป็นหรือมีอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้ขอรับการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือจากกระทรวงกลาโหม โดยจัดทำเป็นหนังสือเพื่อใช้เป็นหลักฐานการประกอบการขอเบิกเงินงบประมาณรายจ่ายชดใช้เงินตรงราชการในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ไม่อาจขอรับการสนับสนุนเป็นหนังสือได้ ให้ขอรับการสนับสนุน

การให้ความช่วยเหลือ โดยเครื่องมือสื่อสารใด ๆ หรือโดยวิธีอื่นใด และให้ยืนยันเป็นหนังสือในภายหลัง โดยด่วนที่สุด

๓. ให้นำหน่วยทหารจัดทำรายงานการให้ความช่วยเหลือ โดยระบุประเภทภัย วัน เวลา สถานที่เกิดภัย บัญชีรายชื่อ ที่อยู่ของผู้ประสบภัยที่ได้รับการช่วยเหลือ รายการที่ให้ความช่วยเหลือแก่ ผู้ประสบภัยพิบัติและผลการปฏิบัติงาน การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอในเขตพื้นที่ที่เกิด ภัยพิบัติ ลงลายมือชื่อรับทราบ ทั้งนี้การจัดทำรายงานให้ทำเป็น ๓ ชุด ชุดที่ ๑ ให้หน่วยทหารเก็บไว้เป็น หลักฐาน ชุดที่ ๒ ให้หน่วยทหารส่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมใช้เป็นหลักฐานประกอบการ ขอเบิกเงินงบประมาณรายจ่ายชดใช้เงินทดรองราชการที่หน่วยทหารได้ใช้จ่ายไป และชุดที่ ๓ ให้ส่วน ราชการที่เกี่ยวข้องหรือนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเก็บไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีเมื่อเกิดเหตุการณ์สาธารณภัยระดับ ๓ และระดับ ๔ กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ จะสถาปนาการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน เพียงส่วนงานใดส่วนงานหนึ่ง (.สปฉ) หรือหลายส่วนงานเข้าร่วมสนับสนุนการจัดการสาธารณภัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของ ส ฎ ก ำ น ก ำ ร ณ์ ที่เกิดขึ้น เพื่อการประสานงานระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ภารกิจด้านใด ด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น ภารกิจด้านการคมนาคมและขนส่งที่มีหลายส่วนราชการมีลักษณะงาน เหมือนหรือใกล้เคียงกันมาร่วมกันประสานการปฏิบัติ อันจะเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติงานของกองอำนาจการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอำเภอที่เกิด/ สาธารณภัย โดยในแต่ละส่วนงานจะมีหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน แบ่งออกเป็น ๑๘ ส่วนงาน ซึ่งตามแผนบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ได้กำหนดให้การช่วยเหลือทางทหารอยู่ใน สปฉ ๒๕๕๘.ศ..๗ ส่วนงานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหารให้กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลัก ในการประสาน การปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพ และจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร และ สปฉ๘ ส่วนงานค้นหาและกู้ภัย ให้กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานหลักในการ ประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรสาธารณกุศล และจัดทำแผนปฏิบัติ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการค้นหาและกู้ภัย

๔. พื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

ตารางที่ ๓ - ๓ แสดงพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพอากาศ

จังหวัด อำเภอเขต/	ผู้แทน กท และ .จ.ภ.ช.ก/.อ.ภ.ช.ใน ก . กปภ.จ.กปภ./อ.	หน่วย
----------------------	---	-------

	รับผิดชอบ					รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
๑เขต ๕๐) กรุงเทพมหานคร .)						พลรอ ๑., พลรอ ๒.ม., ฐท.กท., ศบภ.ทอ., สสน.นทพ., สยธสปสสน, พัน.สป.สท.
เขตหนองจอก					ศบภ.ทอ.	
เขตมีนบุรี					ศบภ.ทอ.	
เขตลาดกระบัง					ศบภ.ทอ.	
เขตบึงกุ่ม					ศบภ.ทอ.	
เขตดอนเมือง					ศบภ.ทอ.	
เขตลาดพร้าว					ศบภ.ทอ.	
เขตสายไหม					ศบภ.ทอ.	
เขตคันนายาว					ศบภ.ทอ.	
เขตวังทองหลาง					ศบภ.ทอ.	
เขตคลองสามวา					ศบภ.ทอ.	
๒ ชัยนาท .(๘ อำเภอ(
อมโนรรมย์.					ศบภ๔.บน.	
อวดสิงห์.					ศบภ๔.บน.	
อสรรรยา.					ศบภ๔.บน.	
๓นครปฐม . (๗ อำเภอ(กส.ทบ., ฐท.กท. รรการบิน.
อกำแพงแสน.					ศบภการ.รร.	
อบางเลน.					ศบภการ.รร.	
๔ปทุมธานี . (๗ อำเภอ(นปอ. ศบภ.ทอ.
อลำลูกกา.					ศบภ.ทอ.	
๕ ประจวบคีรีขันธ์ .(๘ อำเภอ(ศร. บน๕.
อเมืองประจวบคีรีขันธ์.					ศบภ๕.บน.	
อทับสะแก.					ศบภ๕.บน.	
อบางสะพาน.					ศบภ๕.บน.	
อบางสะพานน้อย.					ศบภ๕.บน.	

ตารางที่ ๓ - ๓ แสดงพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพอากาศ (ต่อ)

จังหวัด อำเภอเขต/	ผู้แทน กท และ .จ.ภ.ช.ก/.อ.ภ.ช.ใน ก . กปภ.จ.กปภ/อ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	

๖ ลพบุรี . (๑๑ อำเภอ(นสศ., บน๒. ศอว.ศอพท.
อพัฒนานิคม.					ศบภ๒.บน.	
อโคกสำโรง.					ศบภ๒.บน.	
อชัยบาดาล.					ศบภ๒.บน.	
๗ สุพรรณบุรี .(๑๐ อำเภอ(มทป๑๗. รกรการบิน.
อบางปلام้า.					ศบภการบิน.รร.	
อสองพี่น้อง.					ศบภการบิน.รร.	
๘ อุตรธานี .(๒๐ อำเภอ(มทป๒๔., บน๒๓., สนภฯ ๒. นพค๒๑.
อเมืองอุตรธานี.					ศบภ๒๓.บน.	
อโนนสะอาด.					ศบภ๒๓.บน.	
อหนองแสง.					ศบภ๒๓.บน.	
อหนองวัวซอ.					ศบภ๒๓.บน.	
๙ อุบลราชธานี . (๒๕ อำเภอ(มทป๒๒., นรข.,บน๒๑., นพค๕๑.
อเหล่าเสือโก้ก.					ศบภ๒๑.บน.	
อเขื่องใน.					ศบภ๒๑.บน.	
๑๐ นครราชสีมา . (๓๒ อำเภอ(มทป๒๑., บน ๑. สนภฯ ๕.
อขามทะเลสอ.					ศบภ๑.บน.	
อปากช่อง.					ศบภ๑.บน.	
อปักธงชัย.					ศบภ๑.บน.	
๑๑ เชียงใหม่ .(๒๕ อำเภอ(มทป๓๓., บน๔๑., สนภฯ๓.,
อดอยสะเก็ด.					ศบภ๔๑.บน.	
อสันป่าตอง.					ศบภ๔๑.บน.	
อสันกำแพง.					ศบภ๔๑.บน.	
อหางดง.					ศบภ๔๑.บน.	
อสารภี.					ศบภ๔๑.บน.	
๑๒ นครสวรรค์ .(๑๕ อำเภอ(มทป๓๑.,
อตาคลี.					ศบภ๔.บน.	
อตากฟ้า.					ศบภ๔.บน.	

ตารางที่ ๓ - ๓ แสดงพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพอากาศ (ต่อ)

จังหวัด อำเภอเขต/	ผู้แทน กท และ .จ.ภ.ช.ก/.อ.ภ.ช.ใน ก . กปภ.จ.กปภ/อ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	

๑๓. พิษณุโลก (๙ อำเภอ)						พล.ร.,
อบางระกำ.					ศบภ๕๖.บн.	บн๕๖.
อบางกระทุ่ม.					ศบภ๕๖.บн.	นพค๗๓๔.
อวังทอง.					ศบภ๕๖.บн.	
๑๔สงขลา . (๑๖ อำเภอ)						
อสทิงพระ.					ศบภ๕๖.บн.	
อกระแสดินธุ์.					ศบภ๕๖.บн.	
อสะเดา.					ศบภ๕๖.บн.	
อบางกล่ำ.					ศบภ๕๖.บн.	
อสิงหนคร.					ศบภ๕๖.บн.	
อคลองหอยโข่ง.					ศบภ๕๖.บн.	
๑๕สุราษฎร์ธานี . (๑๙ อำเภอ)						พล.ร.,
อไชยา.					ศบภ๗.บн.	ทรภ๒.,
อท่าฉาง.					ศบภ๗.บн.	บн๗.
อพุนนิน.					ศบภ๗.บн.	นพค๗๓๖.

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘ : ๑๐๕ - ๑๓๕

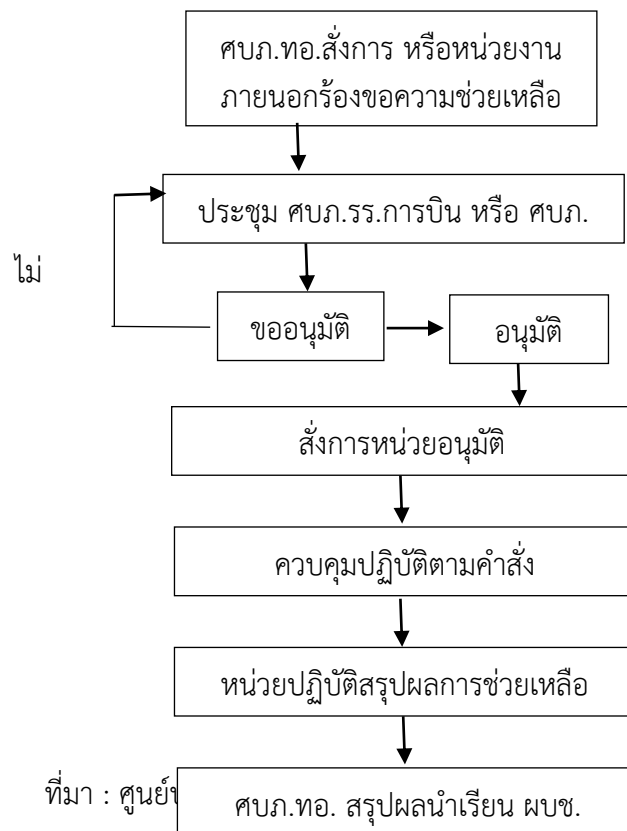
ทั้งนี้ ศบภ.สป., ศบภ.เหล่าทัพ สามารถเข้าไปสนับสนุนการ.และ ศบภ .ทท.บก. ช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ ตามตารางแบ่งมอบนี้ได้เมื่อได้รับการประสานหรือเมื่อมีความจำเป็นในกรณีที่เกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งประเมินแล้วว่า จะเกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ สามารถจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ไปช่วยเหลือได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

หลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ปี ๒๕๖๒

ผู้บัญชาการทหารอากาศ (ผบ.ทอ.) ได้เห็นความสำคัญของการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอย่างยิ่งจึงอนุมัติหลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยปี ๒๕๖๒ ให้หน่วยเกี่ยวข้องเตรียมและดำเนินการป้องกันบรรเทาและลดอันตรายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ อันเนื่องมาจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับการร้องขอจาก ศบภ.กท. และ/หรือฝ่ายพลเรือนอย่างเต็มความสามารถและให้ดำเนินการดังนี้

๑. เมื่อได้รับการร้องขอจากประชาชน หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชน ให้หน่วย ทอ. ทั้งส่วนกลางและต่างจังหวัดพิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยได้ทันที ตามขีดความสามารถของหน่วย โดยทุกครั้งให้ประสานหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในพื้นที่ เช่น เทศบาล ตำบล อำเภอและจังหวัด เป็นต้น เพื่อป้องกันการปฏิบัติซ้ำซ้อน หากการช่วยเหลือของกองบินต่างจังหวัดเกินขีดความสามารถของหน่วย ให้ขอรับการสนับสนุนจาก ศบภ.ทอ. โดยมี ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยตามแผนภาพที่ ๓ - ๘ ดังนี้

แผนภาพที่ ๓ - ๘ ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

๒. ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

๒.๑ ในกรณีที่ไม่มีการประกาศเป็นภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินให้ หน.หน่วย ทอ.ในพื้นที่ พิจารณาการช่วยเหลือตามที่เห็นสมควรเนื่องจากไม่สามารถใช้เงินอุดหนุนราชการตามระเบียบ กระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๖๒ ได้ ดังนั้น หากมีการขอรับการสนับสนุนให้พิจารณาจากผู้ร้องขอเป็นอันดับแรก

๒.๒ ในกรณีที่มีการประกาศเป็นภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ให้หน่วยประมาณค่าใช้จ่าย เบื้องต้น เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง จนท. ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ค่าเชื้อเพลิงภาคพื้น และอื่น ๆ ที่คาดว่าจะใช้ในการช่วยเหลือครั้งนั้น ๆ เพื่อประกอบการยื่นเงินอุดหนุนจาก กง.ทอ.โดยแนบใบประกาศภัยพิบัติฉุกเฉิน และหนังสือขอรับการสนับสนุนจากผู้ร้องขอ และ กง.ทอ.จะดำเนินการตามขั้นตอนขอใช้เงินอุดหนุน ราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉินต่อไป

๒.๓ หากค่าใช้จ่ายตามข้อ ๒.๑ และ ๒.๒ บางรายการไม่สามารถใช้เงินตรงราชการได้และหน่วยปฏิบัติมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการช่วยเหลือให้ สปช.ทอ.พิจารณาใช้งบประมาณสนับสนุน

เกณฑ์การใช้งบประมาณ

กรณีเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของประเทศ โดยทางราชการได้ประกาศเป็นแล้ว และกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อช่วยเหลือ ”เขตให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน“ ได้รับการร้องขอหรือถูกสั่งการให้.ผู้ประสบภัยพิบัติ ซึ่ง กห. นขต.เหล่าทัพ สามารถ.และ สปภ.ทอ.ศบภ. ดำเนินการให้ความช่วยเหลือได้โดยตรง และให้ดำเนินการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานตามระเบียบ กกว่าด้วยเงินตรงราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หรืองบประมาณ.ที่ได้รับอนุมัติเพิ่มเติมจาก กรม .ตามที่ทำความตกลงกับสำนักงบประมาณหรืออื่น ๆ สำหรับการใช้จ่ายเงินตรงราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินของ กท.จะต้องถือปฏิบัติ ตามประกาศ กท. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

๑. เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดอื่น อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ได้ประกาศให้ภัยพิบัตินั้นเป็นภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑.๑ ให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเหล่าทัพ (ก.ช.ภ.เหล่าทัพ) คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกองบัญชาการกองทัพไทย (ก.ช.ภ.บก.ทพ.) หรือ คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกระทรวงกลาโหม (ก.ช.ภ.กท.) สั่งการให้หน่วยปฏิบัติเข้าให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ โดยให้ ผบ.เหล่าทัพ. ผบ.ออกคำสั่ง .กท.หรือ พล.ทสส. มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้หน่วยปฏิบัติ กรณีเร่งด่วนที่หน่วยปฏิบัติจำเป็นต้องออกไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติก่อนมีคำสั่งมอบหมายให้หน่วยปฏิบัติรายงานให้ ศบภ.เหล่าทัพ, ศบภ.ก.ท., ศบภ.กท. ทราบโดยด่วน.หรือ สป

๑.๒ หน่วยปฏิบัติจะต้องประมาณการความต้องการงบประมาณที่จะขอใช้เงินตรงราชการพร้อมรายละเอียดประกอบ ได้แก่ หนังสือประกาศพื้นที่เขตให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หนังสือร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ (อำเภอ/จังหวัด) เหล่าทัพ พร้อมทั้งตรวจสอบจำนวนผู้ประสบภัย.หนังสือกำหนดพื้นที่ความรับผิดชอบของ ศบภ.ที่ได้รับผลกระทบโดยประมาณการช่วยเหลือที่ต้องดำเนินการและรายละเอียดความต้องการงบประมาณเสนอต่อ ศบภ.เหล่าทัพ. ศบภ.กท.หรือ ศบภ.ทพ.บก. ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยค่าใช้จ่ายที่สามารถเบิกจ่ายได้ตามแผนบรรเทาสาธารณภัย กท ๒๕๕๘.ศ.พ .

การเบิกจ่ายเงินตรงราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

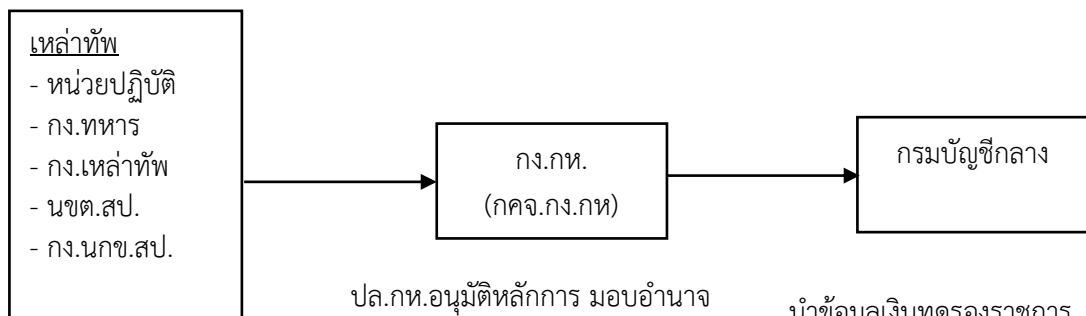
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมได้รับการจัดสรรเงินตรงราชการฯจำนวน ๕๐ ล้านบาทจากกระทรวงการคลัง (กค.) โดยยกเลิกการจัดสรรเงินตรงราชการฯ ให้แก่ นขต.กท. และเหล่าทัพ

๑. มอบอำนาจให้ ผบ.ทสส. และ ผบ.เหล่าทัพ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจาก ผบ.ทสส. และ ผบ.เหล่าทัพ เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติเงินตรงราชการฯ ภายในวงเงิน ๕๐ ล้านบาท ที่ กท. ได้รับการจัดสรร

๒. บก.ทท.และเหล่าทัพ ต้องทำหนังสือแจ้งประมาณการงบประมาณ ถึง กรมการเงิน กระทรวงกลาโหม (กง.ทท.) เพื่อรับรองงบประมาณ และยืนยันยอดงบประมาณคงเหลือ ก่อนนำเรียน ขออนุมัติใช้เงินทรองราชการฯ จากผู้ที่มีอำนาจอนุมัติ

๓. หน่วยจะต้องรักษาวินัยในการส่งหลักฐานเพื่อใช้หนี้เงินยืม ตามระเบียบ กค.ว่าด้วย เงินทรองราชการฯ กำหนด ทั้งนี้หน่วยทหารให้ปฏิบัติตามขั้นตอนแต่ละช่วงของเหตุการณ์ทั้ง ๓ ห้วง ตามแผนภาพที่ ๓ - ๙ ถึง ๓ - ๑๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๓ - ๙ ห้วงที่ ๑ ผู้ว่าราชการจังหวัด / อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประกาศพื้นที่ภัยพิบัติ

ทำหนังสือประทับตรา
แนบประกาศภัยพิบัติ

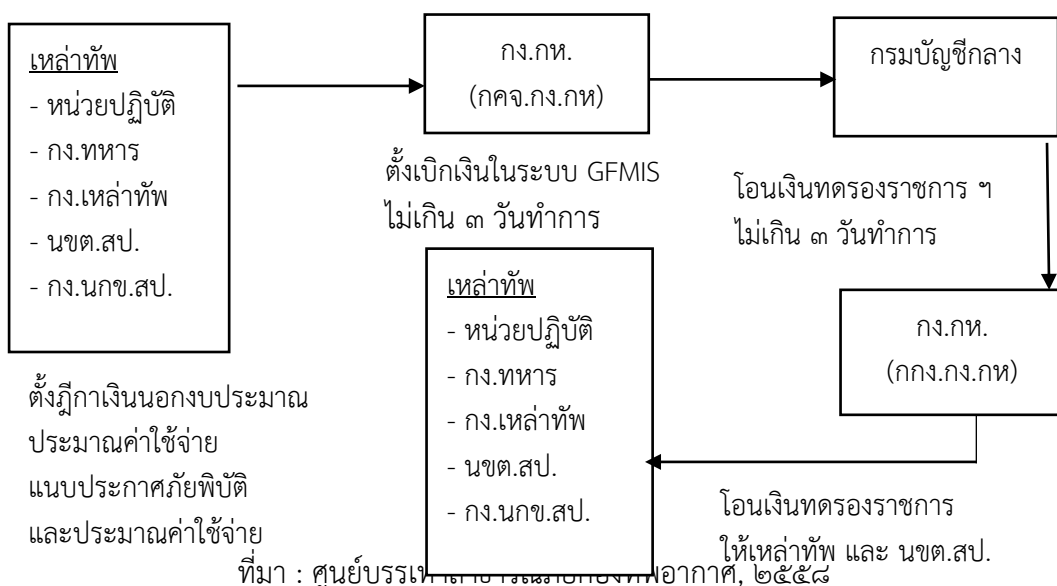
ปล.ทท.อนุมัติหลักการ มอบอำนาจ
จก.กง.ทท.ทำการแทน ในนามของ
ปล.ทท.ถึงกรมบัญชีกลาง ขอตั้ง

นำข้อมูลเงินทรองราชการ
ให้ขึ้นระบบ GFMS

เงินทรองราชการในระบบ GFMS
ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๘

ห้วงที่ ๒ ตั้งฎีกาเบิกเงินทรองราชการ ต้องไม่เกิน ๓ เดือน หลังจากเกิดภัยตามประกาศภัยพิบัติ ถ้าเกิน ๓ เดือน ต้องขอขยายภัยต่อกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือผู้ว่าราชการจังหวัด

แผนภาพที่ ๓ - ๑๐ ห้วงที่ ๒ ตั้งฎีกาเบิกเงินทรองราชการ

ตั้งฎีกาเงินนอกงบประมาณ
ประมาณค่าใช้จ่าย
แนบประกาศภัยพิบัติ
และประมาณค่าใช้จ่าย

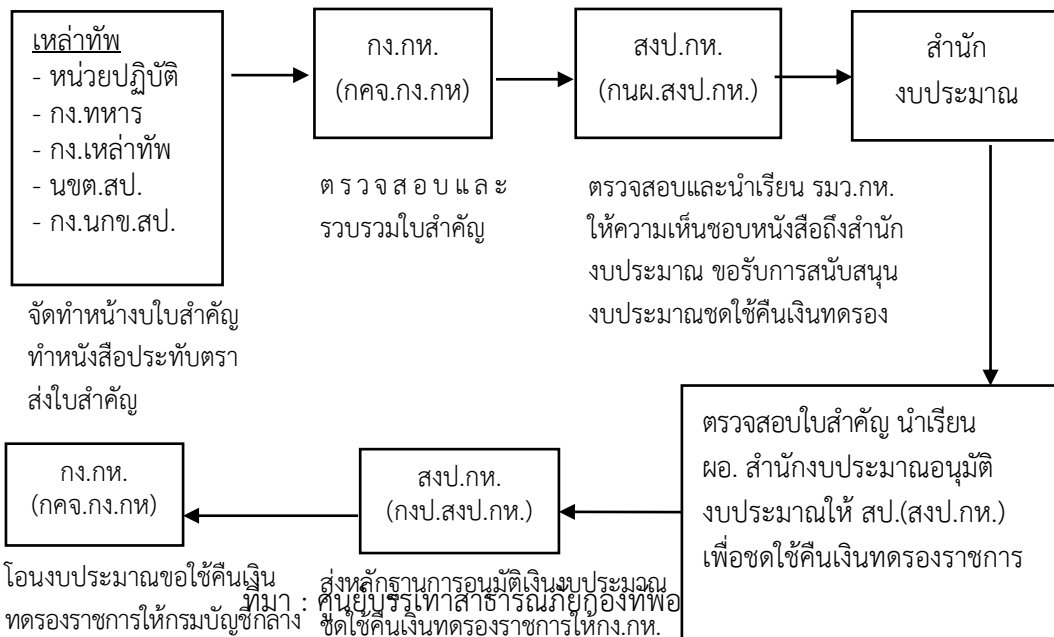
ตั้งเบิกเงินในระบบ GFMS
ไม่เกิน ๓ วันทำการ

โอนเงินทรองราชการ ฯ
ไม่เกิน ๓ วันทำการ

โอนเงินทรองราชการ
ให้เหล่าทัพ และ นขต.สป.

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๘

แผนภาพที่ ๓ - ๑๑ ห้วงที่ ๓ ส่งใบสำคัญเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่าย
ทรองราชการ

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายในประเทศ

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายการฝึก รูปแบบจัดสรรงบประมาณ รวมถึงติดตามและประเมินผล สามารถแบ่งระดับของการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามระดับความรุนแรงของภัยได้ ๒ รูปแบบ คือ การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ (IDMEX) เป็นการฝึกการจัดการสาธารณภัย (สาธารณภัยร้าย ๔ สาธารณภัยขนาดใหญ่ และภัยระดับ ๓ ระดับรุนแรงอย่างยิ่ง และการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด ระดับอำเภอ เป็นการฝึกการจัดการสาธารณภัยระดับ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง และระดับ ๑ สาธารณภัยขนาดเล็ก ซึ่งในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ได้กำหนดให้การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเครื่องมือและกิจกรรมในการสร้างความพร้อมและเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร รวมทั้งทดสอบการประสานงานและบูรณาการความร่วมมือค้นหาจุดบกพร่องและอุดช่องว่างของการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินนำไปสู่การปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนปฏิบัติการ และแผนเผชิญเหตุในแต่ละระดับให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น กำหนดให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินในแต่ละด้าน ต้องจัดให้มีการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาทักษะของศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดในการบูรณาการหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดให้การฝึกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด และดำเนินการฝึกเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานของศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดและอำเภอ โดยใช้รูปแบบการฝึกเฉพาะหน้าที่ (Functional Exercise : FEX) เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุม สั่งการ การจัดการสาธารณภัยของศูนย์บัญชาการ

เหตุการณ์จังหวัดและอำเภอเป็นกิจกรรมในการสร้างความพร้อม และเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร รวมทั้งทดสอบการประสานงานและการบูรณาการความร่วมมือ ตลอดจนนำไปสู่การปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนการปฏิบัติการ และแผนเผชิญเหตุในแต่ละระดับให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การฝึกร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือทางมนุษยธรรม (HADR) เพื่อการประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ อาทิ การฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ)C-MEX(ฝร) การฝึกร่วมกับกองทัพไทย (.การฝึกกระตม (กรส) สรรพกำลังทางทหาร. และการฝึกซ้อมการค้นหาและช่วยเหลืออากาศยานและเรือที่ประสบภัย ()SAREX เป็นต้น (

ประเภทภัยในการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ แบ่งออกเป็น ๔ ประเภทภัย

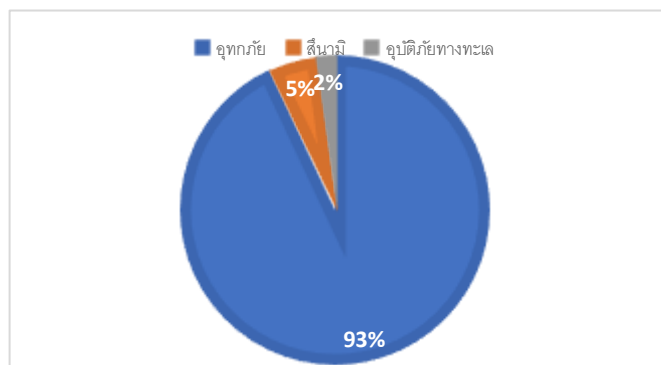
๑. อุทกภัย (Flood) เป็นสาธารณภัยที่เกิดจากฝนตกหนัก และฝนตกสะสมเป็นเวลานาน (ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขังและน้ำล้นตลิ่ง ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สิ่งสาธารณประโยชน์ และทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหาย

๒. ภัยจากดินโคลนถล่ม (Landslide) มักเกิดขึ้นพร้อมกันหรือเกิดตามมาหลังจากเกิด (น้ำป่าไหลหลาก อันเนื่องมาจากพายุฝนที่ทำให้เกิดฝนตกหนักอย่างต่อเนื่อง รุนแรง ส่งผลให้มวลดินและหิน ไม่สามารถรองรับการอุ้มน้ำได้ จึงเกิดการเคลื่อนตัวตามอิทธิพลแรงโน้มถ่วง

๓. ภัยสึนามิ (Tsunami) เป็นภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อชีวิต (และทรัพย์สิน และส่งผลกระทบได้กว้างไกล เกิดจากแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ในมหาสมุทรอาจทำให้เกิดสึนามิเคลื่อนตัวด้วยความเร็วสูงมาก มีพลังรุนแรง สามารถเคลื่อนที่ไปได้เป็นระยะทางไกล ๆ เมื่อเคลื่อนที่เข้าสู่บริเวณชายฝั่งทะเลจะทำให้เกิดเป็นคลื่นขนาดใหญ่เรียกว่า “สึนามิ”

๔. อุบัติภัยทางทะเล (การช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล)

แผนภาพที่ ๓ - ๑๒ แสดงกราฟวงกลมแสดงข้อมูลร้อยละของประเภทภัย

ที่มา : การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการการฝึกร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย

เพื่อใช้รองรับผู้ประสบภัยสงครามตามบริเวณแนวชายแดนในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก พร้อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมแผนอพยพ ประชาชนเมื่อเกิดภัยสงคราม ในส่วนของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ประสานแจ้ง สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดในพื้นที่ จัดเตรียมสิ่งของจำเป็นในการช่วยเหลือ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบแจ้งศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต จัดเตรียมเครื่องจักรกล สาธารณภัยตามพื้นที่เฝ้าระวัง เพื่อให้ความช่วยเหลือได้ทันท่วงที สถานการณ์หลังจากเกิดการปะทะ ตามแนวชายแดน กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์อพยพ พร้อมทั้งอพยพประชาชนที่ได้รับ ความเดือดร้อนจากภัยสงครามไปยังพื้นที่ปลอดภัย และได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้อำนวย ความสะดวกในการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่การสู้รบ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ ประสานศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเขต และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดในพื้นที่ สนับสนุนยานพาหนะ เครื่องมือ และอุปกรณ์ดับเพลิงเพื่อให้ความช่วยเหลือ สำรวจความเสียหายและ ประเมินการค่าใช้จ่าย เมื่อสถานการณ์เริ่มคลี่คลายหน่วยงานต้องเข้าให้ความช่วยเหลือประชาชน ที่ได้รับผลกระทบจากภัยสงครามและการฟื้นฟู สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำแผนบรรเทาทุกข์ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยสงครามและบูรณะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ และ อพยพประชาชนกลับคืนสู่ภูมิลำเนาเดิม โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้อำนวยความสะดวก ในการอพยพประชาชนและจัดทำประเมินการค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และอื่น ๆ ตามแผนฉันทกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด

จังหวัดมีการพัฒนาในการจัดการฝึกฯ ทั้งบุคลากรเครื่องมืออุปกรณ์ และการจัดหา สถานที่โดยได้นำแผนเผชิญเหตุ/แผนปฏิบัติการฉุกเฉินมาใช้ และมีการปรับแผนให้สามารถปฏิบัติ ได้จริงผู้ออกแบบการฝึกฯ สามารถจำลองสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเสี่ยงภัยพิบัติ จังหวัดมีการจัดตั้งกองอำนวยการควบคุมการฝึกฯ และการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานพลเรือน หน่วยงานทหาร ตำรวจ บุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายอาสาสมัคร

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ “อุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก และดินถล่ม”

จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาและป่าละเมาะ มีที่ราบอยู่ตอนกลางตามสองฝั่งแม่น้ำปิง มีภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทยคือ ดอยอินทนนท์ ปี ๒๕๖๐ จังหวัดเชียงใหม่เกิดอุทกภัย ทั้งหมด ๒๒ อำเภอ ประชาชนได้รับผลกระทบ ๑๘,๐๐๓ คน ๔๒,๔๑๙ คน สิ่งสาธารณประโยชน์ได้รับความเสียหาย ๗๙ แห่ง ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชน ลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก และ ดินถล่ม สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงใหม่จึงได้กำหนดจัดการฝึกป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก และดินถล่มในรูปแบบเฉพาะหน้าที่)Function Exercise : FEXเพื่อบูรณาการ (เตรียมความพร้อมในมาตรการป้องกันเชิงรุก การปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ

เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติและติดตามประเมินผลในสถานการณ์ อันอาจก่อให้เกิดอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก และดินถล่ม ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งเพื่อทดสอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสาธารณภัยในพื้นที่

ผลที่ได้รับจากการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงใหม่

ข้อดี ภาพรวมของการฝึกเป็นไปด้วยความเรียบร้อยนำผังโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์มาใช้ในการฝึก ทำให้ทุกภาคส่วนได้ทราบถึงโครงสร้างต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ และทำให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายในการปฏิบัติภารกิจประสานงานและทำงานร่วมกันเป็นการซักซ้อมทุกความเข้าใจให้อำเภอได้เตรียมพร้อมและมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานในระดับอำเภอได้ตามโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

ข้อควรปรับปรุง แผนปฏิบัติการ/แผนเผชิญเหตุของหน่วยงานในระบบต่าง ๆ ควรจัดทำให้ครบถ้วนทุกหน่วยงานและปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ “อุทกภัย น้ำท่วมขัง น้ำท่วมฉับพลัน” Korex 2018

จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงที่ราบลุ่มพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นและพื้นที่ลูกคลื่นลอนลึกปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาหลักของจังหวัดนครราชสีมา พบว่าการเกิดสถานการณ์อุทกภัยจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นประจำทุกปีได้สร้างความเสียหายอย่างมหาศาล ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทรัพย์สิน สิ่งก่อสร้าง สิ่งสาธารณประโยชน์และพื้นที่การเกษตร สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดการฝึกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากอุทกภัย น้ำท่วมขัง น้ำท่วมฉับพลันโดยการฝึกครั้งนี้ ใช้โจทย์สถานการณ์สมมติการเกิดอุทกภัยขนาดใหญ่ปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา โดยเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ ๙ ลุ่มน้ำหลัก และทุกอำเภอ เพื่อเป็นการทดสอบและประเมินขีดความสามารถของศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด/อำเภอ และศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการสาธารณภัยในแต่ละระดับ รวมทั้งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะด้าน และการเผชิญเหตุกับสถานการณ์อุทกภัย

ผลที่ได้รับจากการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครราชสีมา

ข้อดี ผู้เข้าร่วมการฝึกมีความเข้าใจระบบบัญชาการเหตุการณ์การสถาปนาศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ และสายการบังคับบัญชา มีการรายงานสถานการณ์ และผลการปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชารวมถึงระบบการสื่อสารใช้งานได้อย่างเหมาะสมทั้งระบบการแจ้งเตือนผ่านกลุ่ม Line ของอำเภอและตำบล รวมทั้งแผนเผชิญเหตุ แผนที่เสี่ยงภัย แผนที่อำเภอ แผนที่ลุ่มน้ำ และเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อม

ข้อควรปรับปรุง แผนปฏิบัติ/แผนเผชิญเหตุที่นำมาไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการฝึก ไม่มีโจทย์ที่ทำให้ต้องใช้แผนที่ประกอบการฝึก รวมทั้งขาดการรวบรวมข้อมูล/การประเมินทรัพยากรในระดับพื้นที่ และการขอสนับสนุนเครื่องจักรกลเพื่อตอบโต้สถานการณ์จากส่วนกลาง ขาดการแจ้งเตือนภัยไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ตามทิศทางกการไหลของลุ่มน้ำ รวมทั้งการประเมินพื้นที่อพยพ ที่ต้องมีความปลอดภัย และเมื่ออพยพไปแล้วน้ำต้องไม่ท่วมจนต้องอพยพต่อไปอีก

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำปี งบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ “อุทกภัย”

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมทะเลอันดามันและประเทศไทยในช่วงเดือน พฤษภาคม - กันยายน และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมอ่าวไทยและภาคใต้ในช่วงเดือน ตุลาคม - ธันวาคม รวมถึงห่อมความกดอากาศต่ำและพายุหมุนเขตร้อนต่าง ๆ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการป้องกันและการป้องกันและการเตรียมในการรองรับสถานการณ์อุทกภัยจึงกำหนดจัดการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยจัดการฝึกเฉพาะหน้าที่ (Functional Exercise : FEX) (มีหน่วยงานเข้าร่วม ๔๖ หน่วยงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากอุทกภัยในภาวะฉุกเฉิน ตามบทบาทหน้าที่ภารกิจของหน่วยงาน รวมทั้งทดสอบแผนเผชิญเหตุในการอำนวยความสะดวกประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การควบคุมสั่งการ การประสานการปฏิบัติและบูรณาการความร่วมมือเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและนำไปสู่การปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนปฏิบัติการ/แผนเผชิญเหตุในแต่ละระดับ ให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลที่ได้รับจากการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อดี การโครงสร้างทดสอบความพร้อมในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมาย โดยการนำประเด็นที่เป็นจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องจากการฝึกมาปรับปรุงแผนหรือแนวทางการปฏิบัติให้มีความสมบูรณ์ สามารถรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อควรปรับปรุง โครงสร้างระบบบัญชาการจังหวัดยังไม่กำหนดรายละเอียดแต่ละกลุ่ม/ระดับ ว่ามีหน่วยงานใดบ้าง และมีหน้าที่อะไร และหน่วยงานที่เข้าร่วมการฝึกฯ ยังไม่เข้าใจระบบบัญชาการเหตุการณ์ ถึงบทบาทของแต่ละหน่วย ระบบการสื่อสารในภาวะฉุกเฉินยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอและในการฝึกฯ ครั้งนี้ยังไม่มีการทดสอบระบบสื่อสาร

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ (อุทกภัย วาตภัย น้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ติดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยระยะทาง ๑๕๖ กิโลเมตร ๑๙ อำเภอ สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบสูงและภูเขาสูงทางทิศตะวันตกและทิศใต้ ๔๐% ของพื้นที่ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดียและรับอิทธิพลตะวันตกเฉียงเหนือจากทะเลจีนใต้และอ่าวไทย ทำให้เกิดอุทกภัยดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก เกิดน้ำล้นตลิ่งและน้ำท่วมขังในที่ลุ่ม สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ดำเนินการจัดการฝึกบนโต๊ะ (Tabletop Exercise : TTX) และการฝึกเฉพาะหน้าที่ (Functional Exercise : FEX โดยมีหน่วยทหาร (พลเรือน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณสุขกุลศ อาสาสมัคร สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม ร่วมฝึกซ้อม โดยการกำหนดสถานการณ์อุทกภัย วาตภัย ดินโคลนถล่ม และน้ำท่วมขัง โดยนำแผนปฏิบัติที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนเผชิญเหตุอำเภอ/จังหวัด มาใช้ทดสอบการวางแผนการอำนวยความสะดวก ควบคุมสั่งการ ประสานงานหน่วยปฏิบัติ

ผลที่ได้รับจากการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อดี ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการฝึกๆ โดยมาเข้าร่วมการฝึกด้วยตนเอง สถานที่จัดมีความเหมาะสมมีหน่วยงานเข้าร่วมหลากหลายสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกิดความมั่นใจด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ข้อควรปรับปรุง อำเภอบ้านนา ออกร่างการปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้จัดทำแผนเผชิญเหตุ ไม่มีการประเมินสรุปผลหลังการฝึก)After Action Review : AAR(

การฝึกบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

การฝึกให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) โดยใช้ ฮ.๑๑ (EC 725)

การฝึกให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) โดยจำลองสถานการณ์ ณ บน.๒ จว.ลพบุรี เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในการนำ ฮ.๑๑ (EC 725) ปฏิบัติการค้นหาและช่วยเหลือชีวิต นำเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งปฏิบัติการร่วมกับชุดปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์)MERT(เพื่อดำเนินการเข้าถึงผู้ประสบภัย แล้วนำผู้ประสบภัยลำเลียงทางอากาศไปยังโรงพยาบาลใกล้เคียง

ข้อขัดข้องและข้อเสนอแนะ

ในการฝึกครั้งนี้ ผูกบิน ๒๐๓ สามารถปฏิบัติการกิจการช่วยเหลือและกู้ภัยได้เป็นอย่างดี แต่สถานการณ์ในปัจจุบันพบว่า มีอุปสรรคในเรื่องขีดความสามารถของนักบินและเจ้าหน้าที่ช่างอากาศยาน ยังไม่สำเร็จหลักสูตรในการใช้ FLIR ในเวลากลางคืน ซึ่งคาดว่าจะสำเร็จหลักสูตรฯ ประมาณปลายปี ๖๓ รวมทั้งการปฏิบัติงานของ ฮ.๑๑ ในเวลากลางคืนมีหมวกบินพร้อมกล้องตรวจการณ์เวลากลางคืน (NVG) จำนวน ๔ ชุดเท่านั้น ซึ่งโดยปกติการปฏิบัติการกิจของ ฮ.๑๑ จำนวน ๑ เครื่องต้องใช้หมวกบินพร้อมกล้อง ๓ อย่างน้อย ๓ ชุด (นักบิน ๒ นาย และ เจ้าหน้าที่ช่างอากาศยาน ๑ นาย) แสดงว่าจะสามารถใช้ ฮ.๑๑ ค้นหาและช่วยชีวิตในเวลากลางคืนได้เพียง ๑ เครื่องเท่านั้น และหากต้องการเพิ่มประสิทธิภาพให้ได้ผลสูงสุด ควรให้พิจารณาอากาศยานแบบอื่นช่วยเหลือในการกิจ HADR เพิ่มเติม

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โรงพยาบาลเคลื่อนที่ ทอ.

เป็นการเรียนรู้เพิ่มความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านการแพทย์และการเคลื่อนย้ายติดตั้งของ รพ.เคลื่อนที่ ทอ.ในระดับดีขึ้น สามารถพัฒนาทักษะและศักยภาพในการเป็นครูฝึก (Instructor) และเกิดการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติทางด้านการแพทย์และการเคลื่อนย้ายติดตั้งของ รพ.เคลื่อนที่ ทอ.ซึ่งมาตรฐานอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำ มีการพัฒนาระบบการประสานงานและการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างชุดปฏิบัติทางด้านการแพทย์และชุดเคลื่อนย้ายติดตั้งของ รพ.เคลื่อนที่ ทอ. โดยมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและหน้าที่ในแต่ละส่วน อีกทั้งยังมีการหาข้อสรุปเกี่ยวกับรายการยาเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ของ รพ.วัน ๓ ในการปฏิบัติงานต่อเนื่อง.เคลื่อนที่ ทอ. โดยอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำบัญชีในแผน รพ.เคลื่อนที่ ทอ.

ข้อขัดข้องและข้อเสนอแนะ

การจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ รพครั้งต่อไป ควรเพิ่ม.เคลื่อนที่ ทอ.ระยะเวลาในการฝึกจาก ๓ วัน เป็น ๕ วัน โดยมีการทบทวนความรู้ บทบาทหน้าที่และฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ (Tabletop Exercise : TTX) ก่อนการฝึกภาคสนาม (Field Training Exercise : FTX) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติการต่าง ๆ อันจะส่งผลให้เกิดความคุ้มค่าและได้รับประโยชน์สูงสุดจากการฝึก ควรจัดทำแนวทางปฏิบัติและหน้าที่ร่วมกันระหว่าง กปก.ศปพ.พอ.และกบน.ศปพ.พอ.เกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านการแพทย์และการเคลื่อนย้ายติดตั้ง รวมทั้งมีการฝึกทบทวน เพื่อให้การปฏิบัติการของ รพ.เคลื่อนที่ ทอ.เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การฝึกอบรมพัฒนาทักษะการเคลื่อนย้ายทางอากาศยาน

เป็นการฝึกเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ส่วนบุคคล และระบบบริหารจัดการในการเคลื่อนย้ายบุคลากรและอุปกรณ์ด้วย ฮ) ๑๑.EC725) รวมทั้งการติดตั้งเต็นท์ปฏิบัติการทางการแพทย์ทหารอากาศ ทบสนองภาวะฉุกเฉิน (MERT (ซึ่งในการฝึกครั้งนี้ การปฏิบัติในการจัดชุดรักษาพยาบาลเฉพาะกิจปฏิบัติการทางการแพทย์ทหารอากาศ ทบสนองภาวะฉุกเฉิน (MERT) จำนวน ๘ คน ปฏิบัติการร่วมกับ ฮ) ๑๑.EC 725) ๑ เครื่อง ในการเคลื่อนย้ายบุคลากรและอุปกรณ์ รวมทั้งการติดตั้งเต็นท์ปฏิบัติการทางการแพทย์และพร้อมให้การรักษายาบาล ใช้เวลา ๙ นาที ๒๗ วินาที โดยมีผู้แทนจาก ศบภ.ทอ., พอ ๒.และ บน.ในการสมมนาย่อยจัดทำแผนการเคลื่อนย้ายชุดปฏิบัติการสายแพทย์ร่วมกัน เพื่อให้ชุดปฏิบัติการทางการแพทย์ฉุกเฉินของกองทัพอากาศ สามารถใช้คุณลักษณะของกำลังทางอากาศ (Air Power Characteristics) ตามหลักนิยามพื้นฐานกองทัพอากาศ พ๒๕๕๑.ศ. อย่างสอดคล้องกับภารกิจที่ ทอ ๕ ข้อ ๖๒ ปี.ได้รับมอบและตรงกับนโยบายของ ทอ.ในเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถและความพร้อมในการเผชิญวิกฤติและเข้าช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์โดยระดมทรัพยากรของกองทัพอากาศบูรณาการกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ

ข้อขัดข้องและข้อเสนอแนะ

ควรจัดทำคู่มือการเคลื่อนย้ายบุคลากรและอุปกรณ์ด้วย ฮ) ๑๑.EC - 725) รวมทั้งการติดตั้งเต็นท์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องที่ใหม่และฝึกซ้อมบุคลากรทั้ง นขต.พอ.และ รพกองบิน.

การดำเนินการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิ

การเกิดคลื่นสึนามิในประเทศไทยเมื่อ ๒๖ ธันวาคมปี ๔๗.ค.งทะเลอันดามันทางภาคใต้ ๖ จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง ตรัง และสตูล เป็นภัยธรรมชาติครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๕,๓๙๕ คน ผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน ๘,๔๕๗ คน และผู้สูญหายจำนวน ๒,๙๓๒ คน สถานที่ราชการ อาคาร บ้านเรือน ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พักตากอากาศ โรงแรม และเรือประมง รวมทั้งสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน เสียหายเป็นจำนวนมาก หลังจากได้รับมอบภารกิจดังกล่าว ศบภ.ได้จัดตั้ง.ทอ.ง.ศูนย์อำนวยความสะดวกช่วยเหลือขึ้นโดยมีผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาประจำที่ศูนย์และได้มีการสั่งการให้หน่วยต่างๆ ของกองทัพอากาศดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตั้งแต่วันแรกที่เกิดภัย โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดตั้ง ศบค ส่วนหน้าพี.ทอ.นที่สนามบินภูเก็ตตั้งแต่ ๒๖ ธมีหน้าท ๔๗.คี่.อำนาจการ
ประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการในพื้นที่ในการค้นหาช่วยชีวิต การลำเลียงผู้ป่วย ลำเลียงสิ่งของ
ช่วยเหลือและอื่น ๆ มีอากาศยานประจำ ณ สนามบินภูเก็ต ได้แก่ เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖)UH-1H (
จำนวน ๕ เครื่อง และเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก)BT-67เครื ๒ จำนวน (อง ใช้อากาศยานปฏิบัติ
ภารกิจจำนวน ๔๓๒ เทียวบิน ๖๑๖ซ้ ๑๐.ัวโมงบินปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ประกอบด้วย

๑.๑ การบินลาดตระเวนถ่ายภาพทางอากาศ โดยใช้เครื่องบินขับไล่แบบ ๑๘ ข)F-5B(
และเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒) AU-23เที ๑๙ จำนวน (ยวบิน ๓๑ซ้ ๕.ัวโมงบิน

๑.๒ การบินช่วยเหลือและกู้ภัย โดยใช้เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖) UH-1H (และ
เฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๖ ขง/ค/)BELL 412/HP/EPเที ๑๒๙ จำนวน (ยวบิน ๑๒๓ซ้ ๖.ัวโมงบิน

๑.๓ การลำเลียงทางอากาศ โดยใช้เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘)C-130 (เครื่องบิน
ลำเลียงแบบที่ ๒ ก)BT-67เครื (องบินลำเลียงแบบที่ ๑๓)AIRBUS A310-300) เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๑๔
)G-222และเครื (องบินตรวจการและลำเลียงแบบที่ ๑๒)REARJET (จำนวน ๒๘๒ เทียวบิน ๔๕๘ซ้ ๘.ัวโมงบิน

๑.๔ การบินปฏิบัติกิจเฉพาะพิเศษ โดยใช้เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๑๑ ข) BOEING737-400(
จำนวน ๒ เทียวบิน ๒ซ้ ๒.ัวโมงบิน

๑.๕ ลำเลียงผู้ป่วยและผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนอาสาสมัคร
จำนวน ๑๑,๑๙๑ คน ๑ ผู้ป่วย),๖๒๐ คนลำเลียงสิ (งของช่วยเหลือ ๙๓๓,๗๕๕ ปอนด์

๒. จัดชุดแพทย์เคลื่อนที่กองทัพอากาศ ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ระหว่าง
๒๖ ธมี ๕ - ๔๗.ค..คประกอบด้วย ๔๘. ชุดแพทย์ ๒ ชุดที่จวชุดที่ ๑ ภูเก็ต ชุดแพทย์. จวระนอง. และ
จัดทันตแพทย์ ๑ คนในการร่วมชั้นสูตร ณ พื้นที่ จวพังงา.

๓. การฟื้นฟูภายหลังภัยพิบัติสงบมีการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ซึ่งกองทัพอากาศได้รับ
มอบหมายจากรัฐบาลให้ก่อสร้างบ้านพักอาศัยแก่ผู้ประสบภัยในพื้นที่ จว หลัง ๑๖๔ ระนอง จำนวน.

การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ พ๒๕๕๔.ค.

การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยของ ศบค.ค.ทอ.งนี้ เนื่องจากพื้นที่ประสบอุทกภัยเป็น
บริเวณกว้าง กองบิน ๗ ได้รับมอบหมายจาก จวสุราษฎร์ธานี ให้รับผิดชอบและดูแลการช่วยเหลือ.
ประชาชนที่เดือดร้อนในพื้นที่ อ พุนพิน.และอำเภอใกล้เคียง ซึ่งระบบสื่อสารที่ใช้ในการประสานงาน
ในพื้นที่ยังไม่ปกติ ศบคได้สนับสนุนชุดรับ.ทอ. - ส่งสัญญาณเสียงพร้อมวิทยุมือถือ ให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่
กองบิน ๗ พร้อมประสานการปฏิบัติในทุก ๆ วัน โดยการควบคุมและกำกับดูแลของ ผู้บังคับการ
กองบิน ๒ (ลพบุรี) กองบิน ๕ ๖ กองบิน (ประจวบคีรีขันธ์)(ตอนเมือง ๗ กองบิน ((สุราษฎร์ธานี (
และกองบิน ๕๖พร้อมก (หาดใหญ่) ารรายงานผลมายัง ศบคทุกวันการช่วยเหลือเกิดซี.ทอ.นเป็นพื้นที่
ในลักษณะแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พัสตุ อุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์ด้านการสื่อสารรับ - ส่งสัญญาณภาพ VDL
ที่ ศบคมีอยู่ยังไม่ถูกนำมาใช้งานการวางแผนร่วมแบบบูรณาการ การส.ทอ.สื่อสารจึงยังไม่เกิดขึ้น
คงเหลือเพียงการใช้งานจากข่ายการสื่อสารหลักและที่มีอยู่เท่านั้น การใช้วัสดุ อุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์
และอากาศยานในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี พ๒๕๕๔.ค. ของกองทัพอากาศ การเตรียมและ
ใช้วัสดุ อุปกรณ์ ยุทโธปกรณ์ ในสภาวะปกติ ศบคได้ส.ทอ.งการให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยระดับ
กองบินต่างจังหวัดตรวจสอบความพร้อมของกำลังพล วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ
ตามฤดูกาล ในครั้งนั้นนอกเหนือจากพัสตุ อุปกรณ์ที่มีอยู่แล้ว ศบค ได้ให้การสนับสนุนกำลังพล.ทอ.วัสดุ

อุปกรณ์จากส่วนกลางไปยังพื้นที่ที่เกิดเหตุ ซึ่งการช่วยเหลืออุทกภัยรอบพื้นที่กองบิน ๗ (สุราษฎร์ธานี) มีการดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยอุทกภัย จำนวน ๑ ชุด
๒. รถบรรทุกทรงสูง ยูนิม็อก จำนวน ๒๐ คัน ประจำ ณ ที่ตั้ง กองบิน ๗ (สุราษฎร์ธานี) ใช้ในการกำจัดสิ่งของของประชาชนพร้อมการส่งอาหารไปยังพื้นที่ที่น้ำท่วม
๓. รถครัวสนาม จำนวน ๒ คัน ปฏิบัติการประกอบอาหารแจกจ่ายให้ประชาชนในพื้นที่ วันละ ๙,๐๐๐ กล่อง และรถผลิตน้ำประปา จำนวน ๑ คัน
๔. จัดเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C 130) จำนวน ๒๗ เที่ยวบิน ลำเลียงสิ่งของบริจาค ฉุกเฉินชีพ ไปยังพื้นที่ประสบภัยรอบที่ตั้ง กองบิน ๗ (หาดใหญ่) ๕๖ และ กองบิน (สุราษฎร์ธานี)
๕. จัดเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ ในภารกิจกระจายเสียงประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ จำนวน ๑๐ เที่ยวบิน

๖. จัดเฮลิคอปเตอร์จาก กองบิน ๒ เข้าพื้นที่ (ลพบุรี) ที่ประสบภัยร่วมการช่วยเหลือ จำนวน ๒๓ เที่ยวบิน ศบภปฏิบัติตาม ประกาศกระทรวงกลาโหม เรือ.ทอ.องค์หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ของกองทัพอากาศ ปี ๒๕๕๔ ครบถ้วน จนถึงขั้นการเบิกจ่ายเงินทรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินการปฏิบัติประสบปัญหาเกี่ยวกับกำลังพลและทหารกองประจำการไม่มีความชำนาญการช่วยเหลือทางน้ำที่ไหลเชี่ยว ประกอบกับรถบรรทุกยูนิม็อกที่ส่งลงไปมีจำนวนจำกัด ซึ่งเนื่องจากน้ำท่วมสูงรถแบบอื่นเข้าไม่ถึงทุกพื้นที่ทำให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง

การรับบริจาคเงินและสิ่งของบรรเทาทุกข์ พร้อมการลำเลียงจากส่วนกลางไปยังพื้นที่ที่ประสบภัยตลอดช่วงเวลาที่เกิดภัยพิบัติ การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ครั้งนี้เป็นการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วน ล้วนแต่ต่างคนต่างทำเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่เป็นการบูรณาการที่แท้จริง ไม่ตรงกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ สำหรับ ศบภ ๒๕๕๗ - ๒๕๕๓ .ศ..ทอ. มีระบบมีขั้นตอนการช่วยเหลือชัดเจนปัญหาความวุ่นวายภายในจึงไม่เกิดขึ้นมากคงเหลือเพียงปัญหาการลำเลียงสิ่งของไปยังพื้นที่โดยอากาศยานและรถบรรทุกที่กรมขนส่งทหารอากาศมีอยู่ไม่เพียงพอ ซึ่งตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ไม่ได้กำหนดให้กรมขนส่งทหารอากาศสามารถจ้างเหมารถได้จึงไม่สามารถใช้เงินทรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้

การปฏิบัติการควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง จว.นครศรีธรรมราช

ตามที่ได้เกิดไฟไหม้ป่าพฤษภาคมเครื่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาหลายวัน มีพื้นที่ได้รับความเสียหายกว่า ๕,๐๐๐ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ๕ อำเภอ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมากนั้น กองทัพอากาศได้จัดหน่วยบินควบคุมไฟฟ้ากองทัพอากาศ เข้าร่วมบรรเทาสถานการณ์ดังกล่าว ประกอบด้วยเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก หรือ BT-67 จำนวน ๑ เครื่อง พร้อมเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ควบคุมไฟฟ้า เดินทางจากกองบิน ๕๖ จังหวัดพิษณุโลก ไปวางกำลังที่กองบิน ๕๖ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ จากนั้นได้ทำการบินสำรวจพื้นที่เพื่อวางแผนการปฏิบัติร่วมกับหน่วยเกี่ยวข้อง โดยหน่วยบินควบคุมไฟฟ้ากองทัพอากาศ ได้เริ่มทำการบินโปรยสารยับยั้งไฟฟ้าเพื่อสร้างแนวกันไฟไม่ให้ขยายวงกว้าง

ขั้นตอนการปฏิบัติ มีชุดการปฏิบัติ ๔ ชุด

๑. ชุดควบคุมบังคับบัญชา (C2)

๑.๑ ประชุม วางแผน เตรียมการ ประสานการปฏิบัติ และกำกับดูแลการปฏิบัติส่วน ปท.ฯ

๑.๒ ควบคุมห้วงอากาศร่วมกับ ศสอต.๔ ในพื้นที่ปฏิบัติการ (MI-17, AS-350, BT-67, C-130, DA-42 และ Orbiter2B)

๑.๓ ควบคุมการบินลาดตระเวนตรวจการณ์ของ อ.ไร้คนขับฯ (Orbiter2 B) และ DA-42 (บ.ตฝ.20) รวมถึงจัดทำจุดเพ่งเล็ง เพื่อส่งมอบตำบลส่งลงของสารดับไฟ ให้กับ กอร.ฯ และ ชุดควบคุมการรบ เพื่อวางแผนการควบคุมการบินดับไฟป่าต่อไป

๑.๔ ควบคุมการบินควบคุมไฟป่า ผ่านทาง VDL

๒. ชุดอากาศยานไร้คนขับฯ (Orbiter2 B)

บินลาดตระเวนตรวจการณ์ ณ พื้นที่ ลานควาย, เนินธัมมัง, ต.เคิ่ง และ อ.เฉลิมพระเกียรติ ให้กับชุดควบคุมฯ เพื่อวางแผนการควบคุมการบินควบคุมไฟป่า ผ่านระบบ VDL หรือ ให้กับชุดควบคุมการรบ เพื่อการควบคุมการบินควบคุมไฟป่า ต่อไป

๓. ชุดควบคุมการรบ (CCT)

ควบคุมการจราจรทางอากาศ และควบคุมการปฏิบัติการบินควบคุมไฟป่าประกอบด้วยอากาศยาน ดังต่อไปนี้

๓.๑ กองทัพอากาศ

๓.๑.๑ C-130 ผุ่งบิน ๖๐๑

๓.๑.๒ BT-67 ผุ่งบิน ๔๖๑

๓.๑.๓ DA-42 ผุ่งบิน ๔๐๒

๓.๑.๔ Orbiter2B (UAV) กรัม ปท.อย.

๓.๒ กองทัพบก

MI-17 ศูนย์การบินทหารบก

๓.๓ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

AS-350

๔. ชุดประกอบกล่องดับไฟป่า (RIGGER)

๔.๑ จัดเตรียมกล่องดับไฟป่า (PCAD) ให้พร้อมใช้งาน (RIGGING)

๔.๒ ติดตั้งกล่องดับไฟป่า (PCAD) ประจำบนอากาศยาน C-130 (LOADING)

๔.๓ ตรวจสอบกล่องดับไฟป่า (PCAD) ก่อนใช้งานจริง (INSPECTION)

ผลการปฏิบัติตารางที่ ๓ - ๔ ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๔ ผลการปฏิบัติการควบคุมไฟป่าพฤษภาคม

วัน/เดือน/ปี	ใช้ (กก.)	คงเหลือ (กก.)	หมายเหตุ
๕ ส.ค.๖๒	-	-	บินเข้าที่ตั้ง
๖ ส.ค.๖๒	-	๘,๐๐๐	บินสำรวจ พ.ท.
๗ ส.ค.๖๒	๘๐๐	๗,๒๐๐	-
๘ ส.ค.๖๒	๘๐๐	๖,๔๐๐	-
๙ ส.ค.๖๒	๘๐๐	๕,๖๐๐	-
๑๐ ส.ค.๖๒	๔๐๐	๕,๒๐๐	สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย

			Drop สารทิ้ง
๑๑ ส.ค.๖๒	๘๐๐	๔,๔๐๐	-
๑๒ ส.ค.๖๒	-	-	-
หมายเหตุ มีสารที่แข็งตัวไม่สามารถใช้การได้ประมาณ ๑๐ ถุง ๒๕๐ กก.			

ที่มา : รายงานผลผลการปฏิบัติการควบคุมไฟฟ้าพายุความเค็ง, ๒๕๖๒

ข้อขัดข้องและข้อเสนอแนะ

๑. อากาศยานไร้คนขับฯ มี อุปกรณ์ควบคุมการบิน (PGCS) ๒ ระบบ ในการปฏิบัติการภารกิจจริง จำเป็นต้องใช้พร้อมกันทั้ง ๒ ระบบ (ควบคุม อ.ไร้คนขับ และรับข้อมูลการบิน (Downlink)) ทำให้ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจ
๒. ไม่เคยมีการฝึกซ้อมกันระหว่าง ปพ.ฯ และ หน่วยบินควบคุมไฟฟ้า (ฝูง.๖๐๑, ฝูง.๔๖๑) ทำให้ไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานร่วมกัน
๓. ปพ.ฯ ไม่อยู่ในแผนการปฏิบัติ จึงไม่เคยมีการเตรียมกำลังความพร้อมปฏิบัติการทั้งกำลังพลและยุทโธปกรณ์
๔. ไม่มีการประชุมเตรียมการวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติการกิจ ทำให้เกิดความสับสนในสายการบังคับบัญชา และอำนาจหน้าที่
๕. อ.ไร้คนขับฯ (Orbiter2B) ที่ ปพ.ฯ มีใช้งานอยู่ มีไม่เพียงพอ (๒ ระบบ) และมีข้อจำกัดเช่น พื้นที่ในการวิ่งขึ้น - ร่อนลง, มีความแปราะบาง, และการซ่อมบำรุงมีราคาสูงและใช้เวลานานเนื่องจากต้องรอส่งจากต่างประเทศ

การใช้อากาศยานในภารกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของ ศบภ.ทอ.

ตารางที่ ๓ - ๕ ภารกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของ ศบภ.ทอ.

วันเดือนปี	ประเภทภัย	ภารกิจ	อากาศยานที่ใช้
๒๙ พ๖๑.ย.	ภัยหนาว	ศบภหนาวนี้ทำ “ ร่วมกับสภากาชาดไทย.ทอ. ๒๕๖๒ ดีเพื่อพ่อ”	๑ บส.ล.
๑๓ - ๑๔ ๖๖๑.ค.	ภัยหนาว	ศบภ.มอบเครื่องห่มกันหนาว ณ พื้นที่ จว.ทอ. สกลนคร	๑ บส.ล.
๓ - ๖ ม๖๒.ค.	อุทกภัย (พายุปาบึก)	ภารกิจการเตรียมความพร้อมให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพายุปาบึก ๒ จัดเตรียม.ทอ.ศยอ - ฮบ ๒ และ ๑๑..ลส. ฮ ๒ จัดเตรียม ๒.บน.ศบภ -.๑๑ บ ๒ จัดเตรียม ๖.บน.ศบภ -.ลส.	๒ ฮ๑๑. ๒ บส.ล.
๗ - ๘ ม๖๒.ค.	ภัยหนาว	ศบภมอบ .ร่วมกับหน่วยมิตรประชา ทอ.ทอ.	๑ บส.ล.

		เชียงราย.เครื่องหมักกันหนาว ณ จว	
๑๐ มี๖๒.ค.	ภัยหนาว	ศบภ ร่วมกับสมาคมแม่บ้านทหารอากาศ.ทอ. มอบเครื่องหมักกันหนาว ณ จวเชียงใหม่.	๑ บศ.ล.
๑๔ - ๑๗ มี๖๒.ค.	ฝุ่นละออง	การบินโพรยน้ำสลายฝุ่นละออง พื้นที่เขต จตุจักร กทมและปริมณฑล.	๒ บก ๒.ล.
๑๓ - ๑๕ ก๖๒.พ.	ฝุ่นละออง	การบินโพรยน้ำสลายฝุ่นละออง พื้นที่ เขตวังทองหลาง และเขตบางเขน กทม.	๒ บก ๒.ล.
๑๕ - ๒๘ ก๖๒.พ.	ฝุ่นละออง	การบินโพรยน้ำสลายฝุ่นละออง ในพื้นที่ จวลำพูน.ลำปาง และ จว.เชียงใหม่ จว.	๒ บก ๒.ล.
๒๕ ก๖๒.พ.	ฝุ่นละออง	การบินโพรยน้ำสลายฝุ่นละออง พื้นที่ จวสน ๓.สนับสุนน ทภ) เชียงใหม่..ค่ายกาวีละ จว(เชียงใหม่).	๒ บก ๒.ล.
๑๔ มี๖๒.ค.	ไฟป่าและ หมอกควัน	การบินโพรยละอองน้ำ พื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือ สน ๓.สนับสุนน ทภ).ค่ายกาวีละ จว(เชียงใหม่).	๒ บก ๒.ล.

ตารางที่ ๓ - ๕ ภารกิจทำให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของ ศบภ.ทอ.(ต่อ)

วันเดือนปี	ประเภทภัย	ภารกิจ	อากาศยานที่ใช้
๑๓ มี๖๒.ย.	ภัยแล้ง	ศบภร่วมกับ.ทอ. ๖ ไทยพาณิชย์ จำกัด. มอบถังบรรจุน้ำพร้อมติดตั้งเครื่อง (มหาชน) ๑.กรองน้ำพร้อมสิ่งปลูกสร้าง บน	๑ บศ.ล.
๒๗ มี๖๒.ย.	ภัยแล้ง	ศบภ ไทยพาณิชย์ จำกัด.ร่วมกับ ๖.ทอ. มอบถังบรรจุน้ำพร้อมติดตั้งเครื่อง (มหาชน) ๔๑.กรองน้ำพร้อมสิ่งปลูกสร้าง บน	๑ บศ.ล.
๕ ก๖๒.ย.	ภัยแล้ง	ศบภ ไทยพาณิชย์ จำกัด.ร่วมกับ ๖.ทอ. มอบถังบรรจุน้ำพร้อมติดตั้งเครื่อง (มหาชน) ๕๖.กรองน้ำพร้อมสิ่งปลูกสร้าง บน	๑ บศ.ล.
๑๐ ก๖๒.ย.	อุทกภัย (พายุโพดุล)	ศบภมอบถุงยังชีพพระราชทานช่วยเหลือ.ทอ. ผู้ประสบอุทกภัยจากพายุโพดุลในพื้นที่ อพิษณุโลก.บางกระทู้ม จว.	๑ บ ศ.ล.
๑๑ ก๖๒.ย.	ภัยแล้ง	ศบภ ไทยพาณิชย์ จำกัด.ร่วมกับ ๖.ทอ. มอบถังบรรจุน้ำพร้อมติดตั้งเครื่อง (มหาชน) ๗.กรองน้ำพร้อมสิ่งปลูกสร้าง บน	๑ บศ.ล.
๒๐ ก๖๒.ย.	ภัยแล้ง	ศบภ ไทยพาณิชย์ จำกัด.ร่วมกับ ๖.ทอ. มอบถังบรรจุน้ำพร้อมติดตั้งเครื่อง (มหาชน)	๑ บศ.ล.

		กรองน้ำพร้อมสิ่งปลูกสร้างบน๔๖.	
๒๔ ก๖๒.ย.	อุทกภัย (พายุโพดุล)	ศบภมอบถุงยังชีพช่วยเหลือผู้ประสบ.ทอ. ดอนมดแดง .อุทกภัยจากพายุโพดุลในพื้นที่ อ อุบลราชธานี.จว	๑ บ ๘.ล.
๒๔ ก๖๒.ย.	อุทกภัย (พายุโพดุล)	ศบภมอบถุงยังชีพช่วยเหลือผู้ประสบ.ทอ. ดอนมดแดง .อุทกภัยจากพายุโพดุล ในพื้นที่ อ .จวอุบลราชธานี	๑ บ ๘.ล.
๕ ต๖๒.ค.	อุทกภัย (พายุโพดุล)	ศบภ.ร่วมกับ กฟน.ทอ., กฟภมอบ.และ ปภ . ถุงยังชีพ การจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ และการ บริการตรวจสอบระบบไฟฟ้าภายในอาคาร ที่พักอาศัย ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยจาก พายุโพดุลในพื้นที่ จวอุบลราชธานี.	๑ บ ๘.ล.

ตารางที่ ๓ - ๕ ภารกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของ ศบภ.ทอ.(ต่อ)

วันเดือนปี	ประเภทภัย	ภารกิจ	อากาศยานที่ใช้
๑๙ ต๖๒.ค.	อุทกภัย (พายุโพดุล)	ศบภมอบถุงยังชีพ การจัดชุด.ร่วมกับ สว.ทอ. แพทย์เคลื่อนที่ และการทำความสะอาดพื้นที่ โรงเรียนช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยจากพายุ โพดุลในพื้นที่ อตาลสม .ดอนมดแดงและ อ. อุบลราชธานี.จว	๑ บ ๘.ล.

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๖๒

การใช้อากาศยานในภารกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยในต่างประเทศ

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยไต้ฝุ่นไห่เยี่ยนในประเทศฟิลิปปินส์

จากสถานการณ์เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ พายุไห่เยี่ยนพัดเข้าโจมตีชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศฟิลิปปินส์ ด้วยความเร็วสูง ๓๒๒ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ซึ่งคร่าชีวิตประชาชนกว่า ๖,๒๐๐ คน และมีผู้พลัดถิ่นมากกว่า ๔.๑ ล้านคน กองทัพอากาศได้รับมอบหมายจากรัฐบาลและกระทรวงกลาโหมให้กองทัพอากาศจัดเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘)C-130(จำนวน ๒ เครื่องเพื่อนำสิ่งของพระราชทาน ตลอดจนสิ่งของบริจาคต่าง ๆ ไปช่วยเหลือผู้ประสบมหาวาตภัย รวมทั้งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นส่วนล่วงหน้าในการประเมินสถานการณ์และประสานการช่วยเหลือฟื้นฟู

การช่วยเหลือผู้ประสบแผ่นดินไหวในประเทศเนปาล

จากสถานการณ์เหตุการณ์แผ่นดินไหวในประเทศเนปาล ขนาด ๗ ริกเตอร์ ๘. เมื่อ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๘ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บ บ้านเรือนพังทลาย และได้รับความเสียหายจำนวนมาก กองทัพไทยได้รับมอบหมายจากรัฐบาล และกระทรวงกลาโหมให้จัดกำลัง ชุดช่วยเหลือพื้นฟูภัยพิบัติในเนปาลอย่างเร่งด่วน สามารถส่งกำลังเข้าไปปฏิบัติภารกิจเร่งด่วนได้อย่างรวดเร็ว และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี เป็นที่ยอมรับของรัฐบาลและประชาชนชาวเนปาลตลอดจนนานาชาติ หลังจากได้รับมอบภารกิจดังกล่าว ศบภ.ได้จัดตั้ง.ทอ.งศุนย์อำนวยการช่วยเหลือขึ้นโดยมีผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาประจำที่ศุนย์และได้มีการสั่งการให้หน่วยต่างๆ ของกองทัพอากาศ ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตั้งแต่วันที่เกิดภัย การลำเลียงทางอากาศ โดยใช้เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘)C-130(จำนวน ๑๘ เที่ยวบิน ๘๙.๖ ชั่วโมงบิน เพื่อรับส่งเจ้าหน้าที่ จำนวน ๕๓ คน ลำเลียงผู้ป่วยและผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนอาสาสมัคร จำนวน ๑๘๙ คน และอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้ประสบแผ่นดินไหว น้ำหนักบรรทุกรวม ๒๐๐,๖๒๐ ปอนด์

การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จากสถานการณ์เหตุการณ์อุทกภัยในเมียนมาเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน ของประเทศเมียนมา ขณะเดียวกันเกิดน้ำท่วมรุนแรงในพื้นที่อันเนื่องมาจากฝนที่ตกหนักสะสมมาหลายวัน ทำให้สถานการณ์อุทกภัยครั้งนี้เริ่มส่งผลกระทบเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของพายุไซโคลน "โกเมน" จนกระทั่งปลายเดือนกรกฎาคมได้เกิดฝนตกหนัก น้ำท่วม และดินถล่ม ในหลายพื้นที่ กองทัพไทยได้รับมอบหมายจากรัฐบาล และกระทรวงกลาโหมให้จัดกำลังพลพร้อมยุทโธปกรณ์เดินทางไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย หลังจากได้รับมอบภารกิจดังกล่าว ศบภ.ทอ. ได้จัดตั้งศุนย์อำนวยการช่วยเหลือขึ้นโดยมีผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาประจำที่ศุนย์และได้มีการสั่งการให้หน่วยต่าง ๆ ของกองทัพอากาศดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตั้งแต่ ๒๗ ส.ค. - ๘ ก.ย.๕๘ การลำเลียงทางอากาศ โดยใช้เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘)C-130(รับส่งชุดช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ประกอบด้วย ชุดแพทย์เคลื่อนที่ผสม ชุดประปาสนาม และส่วนสนับสนุน รวม ๕๒ คน มีหน้าที่ช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมทางการแพทย์ แก่ประชาชนชาวเมียนมา และช่วยเหลือด้านเวชกรรมป้องกัน รวมทั้งแจกจ่ายน้ำดื่มที่สะอาดให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่จังหวัด Hinthada ภูมิภาค Ayeyarwady ได้ให้บริการทางการแพทย์แก่ชาวเมียนมา จำนวน ๔,๘๓๖ คน ให้การบริการด้านเวชกรรมป้องกันโดยพนักงาจัดตั้ง กำจัดแมลง ฆ่าเชื้อในบ้านเรือน วัด โรงเรียน และสาธารณสุขประจำตำบล รวม ๒,๐๒๐ แห่ง อีกทั้งแจกจ่ายน้ำประปาจำนวน ๒๔,๕๐๐ ลิตร

แบบอากาศยานที่ใช้ในการกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของ ศบภ.ทอ.

แผนภาพที่ ๓ - ๑๓ ภาพเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67)

ขยสูงของบรหระเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67)

บ- ๒๔๘๖ ก ผลิตเมื่อปี ๒.ล. ๒๔๘๘ บรรจุประจำการเมื่อปี ๒๔๙๐ โดยบรรจุเป็น บ ๒.ล.)C-47A(และได้รับการดัดแปลงใหม่จากบริษัท Basler Turbo Conversion Co.,Ltd ประเทศ สหรัฐอเมริกา จากนั้นได้บรรจุประจำการเป็น บ ก ๒.ล.(BT-67(เมื่อปี ๒๕๔๑ - ๒๕๔๗ จำนวน ๘ เครื่อง

ตารางที่ ๓ - ๖ ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67)

ข้อมูลทั่วไป	
เครื่องยนต์	2 เครื่องยนต์ แบบ P&W PT 6A - 67R
กำลังเครื่องยนต์	1, 424SHP
ใบพัด	กลีบ 5
น้ำหนักวิ่งขึ้นสูงสุด	28, 750Lbs.
บินได้นาน	.ชม 5
พิสัยบิน	750Nm.
ย่านความเร็วปฏิบัติการกิจ	170 Kts.
บรรจุผู้โดยสาร	28 คน
ความสิ้นเปลืองเชื้อเพลิง	เครื่องยนต์/.ชม/ปอนด์ 500

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๘

ภารกิจที่ใช้ในการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย

๑ .ใช้ในการกักฝนหลวงและควบคุมไฟป่า

๒การบินโปรยน้ำสลายฝุ่นละออง .

แผนภาพที่ ๓ - ๑๔ ภาพเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130)

ข้อมูลเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130)

บ๒๕๐๐ ผลิตเมื่อปี ๘.๓. บรรจุประจำการเมื่อปี ๒๕๒๓ จำนวน ๓เครื่อง ปัจจุบันมี บ ๘.๓. เครื่อง ๑๒ จำนวน

ตารางที่ ๓ - ๗ ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130)

ข้อมูลทั่วไป	
ขนาด	40. 5x 34 x.ม 11
เครื่องยนต์	4 เครื่องยนต์ T56-A-1S Turborprop
กำลังเครื่องยนต์	9,800 SHP
ใบพัด	กลีบ 4
น้ำหนักวิ่งขึ้นสูงสุด	155,000 Lbs.
บินได้นาน	.ชม 12 - 8
พิสัยบิน	2, 300Nm.
ย่านความเร็วปฏิบัติการกิจ	290 Kts.
บรรจุผู้โดยสาร	คน 120 - 90
เปลพยาบาล	/ แพล 7497 แพล
ความสิ้นเปลืองเชื้อเพลิง	1,เครื่องยนต์/.ชม/ปอนด์ 500

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๘

ภารกิจที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชน

๑. ใช้ในการกิจฝนหลวงและควบคุมไฟป่า
- ๒ .การบินโปรยน้ำสลายฝุ่นละออง
- ๓การลำเลียงทางอากาศ .

แผนภาพที่ ๓ - ๑๕ ภาพเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23A)

ข้อมูลเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23A)

๒๕๑๕ ผลิตเมื่อปี ๒.จธ. บรรจุประจำการเมื่อปี ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙ จำนวน ๓๔ เครื่อง
ปัจจุบันมี

ตารางที่ ๓ - ๘ ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23A)

ข้อมูลทั่วไป	
เครื่องยนต์	เครื่องยนต์ 1TPE 331-1-101F
กำลังเครื่องยนต์	650 SHP
น้ำหนักวิ่งขึ้นสูงสุด	6, 100Lbs.
บินได้นาน	.ชม 350 นาที
พิสัยบิน	350Nm.
ย่านความเร็วปฏิบัติการกิจ	110- 120Kts.
บรรทุกผู้โดยสาร	7 คน

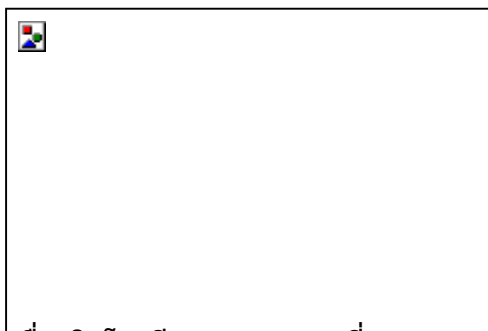
ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๘

ภารกิจที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชน

๑.การบินลาดตระเวนทำแผนที่ทางอากาศโดยติดกล้องแบบ .ถ่ายทอดสัญญาณภาพ พื้นดิน - อากาศ
และกล้องบันทึกภาพสำหรับทำแผนที่ทางอากาศความละเอียดสูง

๒. บินกระจายเสียง

แผนภาพที่ ๓ - ๑๖ ภาพเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๗)Alpha jet(

ข้อมูลทั่วไปเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๗ บ) ๗.จ.Alpha jet(

ผลิตโดย ๗.จ.บริษัท Fairchild Dornier ประเทศ เยอรมนี บรรจุประจำการเมื่อปี ๔๓ -๔๔
 จำนวน ๑๕ เครื่อง ปัจจุบันคงเหลือประจำการ ๑๔ เครื่อง
 ตารางที่ ๓ - ๙ ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๗)Alpha jet(

ข้อมูลทั่วไป	
เครื่องยนต์	LARZAC 04C20
กำลังเครื่องยนต์	650 SHP
น้ำหนักตัวเปล่า	3,552 kg.
น้ำหนักวิ่งขึ้นสูงสุด	7,500 kg.
พิสัยบิน	1,000 NM (External Tanks)
ย่านความเร็วปฏิบัติการกิจ	550 KIAS (0.95M)
เพดานบินสูง	50,000 Ft.
บรรทุกผู้โดยสาร	7 คน

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๘
ภารกิจที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชน
 ใช้ในภารกิจฝนหลวงและควบคุมไฟป่า เป็นการปฏิบัติการบินโจมตีเมฆที่ลอยตัวไปกระทบ
 ความเย็นแล้วกลายเป็นลูกเห็บ ด้วยพลุกระสุนซิลเวอร์ไอโอไดร

แผนภาพที่ ๓ - ๑๗ ภาพเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ แบบที่ ๑๑)EC 725(

ข้อมูลเฮลิคอปเตอร์ แบบที่ ๑๑)EC 725(

เฮลิคอปเตอร์ ปัจจุบันมี ฮ ๔ จำนวน ๒๕๕๘ บรรจุประจำการเมื่อปี ๑๑..๑๑ จำนวน ๘ เครื่อง
 ตารางที่ ๓ - ๑๐ ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ แบบที่ ๑๑)EC 725(

ข้อมูลทั่วไป	
ขนาด	16.2 x 20 x 4.6 ม.

เครื่องยนต์	2 เครื่องยนต์แบบ Turbomeca Makila 2A1
กำลังเครื่องยนต์	2, 382SHP
น้ำหนักวิ่งขึ้นสูงสุด	24,251 Lbs.
บินได้นาน	.ชม 426 นาที
พิสัยบิน	491Nm.
รัศมีปฏิบัติการ	200 Nm.
ย่านความเร็วปฏิบัติการกิจ	0-145 Kts.
บรรทุกผู้โดยสาร	28 คน
เปลพยาบาล	เปล 11
รอกกว้าน	รอก 1

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๘

ภารกิจที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชน

๑การ .ค้นหาและช่วยชีวิตในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ

๒การ .ช่วยเหลือและกู้ภัย

๓การลำเลียง .ผู้ป่วยทางอากาศ

แผนภาพที่ ๓ - ๑๘ ภาพอากาศยานไร้คนขับยุทธวิธี (บร) ๑.ต.UAV(

ข้อมูลอากาศยานไร้คนขับยุทธวิธี (บร) ๑.ต.UAV(

บร๒๕๕๘ บรรจุประจำการเมื่อปี ๑.ต. ปัจจุบันมี บร๑.ต. จำนวน ๖ เครื่อง

ตารางที่ ๓ - ๑๑ ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปอากาศยานไร้คนขับยุทธวิธี (บร) ๑.ต.UAV(

ข้อมูลทั่วไป	
เครื่องยนต์	Z498 Pro D ,2 จังหวะ
กำลังเครื่องยนต์	38SHP
น้ำหนักตัวเปล่า	140kg.
น้ำหนักวิ่งขึ้นสูงสุด	240 kg.
ความเร็วเดินทาง	65Nm.
ความเร็วสูงสุด	100 Nm.
ระยะบินไกลสุด	200km.
เพดานบินสูง	18, 000ft.

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ, ๒๕๕๘

ภารกิจที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชน

- ๑) การเฝ้าตรวจภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disasters Monitoring)
- ๒) การเฝ้าตรวจมลภาวะสิ่งแวดล้อม (Environmental Pollution Monitoring)
- ๓) การบินควบคุมไฟป่า (Forest Fire Monitoring)
- ๔) การค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue)

สรุป

จากการที่ประเทศไทยได้ประสบสาธารณภัย ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือภัยพิบัติที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ สถานการณ์สาธารณภัยของประเทศไทยที่สำคัญที่เกิดขึ้นและสร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่เกิดซ้ำจากสถิติลำดับต้น ๆ ได้แก่ อุทกภัย เป็นสาธารณภัยที่เกิดจากฝนตกหนัก และฝนตกสะสมเป็นเวลานาน ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขัง และน้ำล้นตลิ่ง มีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น อุทกภัยที่มีความสูญเสียมากที่สุดคือ มหาอุทกภัย ปี พงศาวดาร ๒๕๕๔ มีประชาชนเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก รองลงมาคือ ๖๔ ในพื้นที่ ๒๕๕๔ .ศ. ภัยแล้ง ที่เกิดขึ้นเนื่องจากน้ำ น้ำฝน น้ำใต้ดิน หรือน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ หรืออ่างเก็บน้ำมีน้อยกว่าปกติในช่วงเวลาหนึ่งและมีมูลค่าความเสียหายมาก นอกจากนั้น ยังมีภัยที่เกิดขึ้นและสร้างความเสียหายอีกหลายภัยตามที่กล่าวข้างต้น ตามปฏิทินสาธารณภัยในประเทศไทยในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมา สาธารณภัยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และเกิดเป็นประจำในช่วงระยะเวลาหนึ่งจึงทำให้มีความสามารถคาดการณ์ได้มากขึ้น ได้แก่ อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง ในขณะที่เดียวกันมีสาธารณภัยรูปแบบใหม่และ/) หรือมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปจากเดิมเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ(Climat Change) ซึ่งทำให้คาดการณ์ได้ยาก มีความไม่แน่นอนสูง อาทิเช่น ภัยจากแผ่นดินไหว การกัดเซาะชายฝั่ง สึนามิ ดินโคลนถล่ม โรคระบาด นอกจากนี้ อุบัติเหตุทางถนนยังเป็นสาธารณภัยที่เกิดมากที่สุด

กระทรวงกลาโหม ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินโดยได้ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหม โดยแบ่งความรับผิดชอบให้กับกองทัพอากาศตามที่ตั้งหน่วยของกองทัพอากาศ ในต่างจังหวัด ในการบรรเทาสาธารณภัยส่วนของกระทรวงกลาโหม มีข้อตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน โดยกระทรวงกลาโหมได้แบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้กับกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ในส่วนกองทัพอากาศนั้นมีหน่วยงาน ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัดได้รับแบ่งมอบพื้นที่ดังกล่าวสำหรับการให้การช่วยเหลือประชาชน โดยให้ใช้หลักการเดียวกันกับเหล่าทัพอื่น รวมทั้งเกณฑ์การใช้งบประมาณด้วย

สำหรับการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งมีกระทรวงมหาดไทยโดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดรูปแบบการฝึกบรรเทาสาธารณภัยในระดับต่าง ๆ โดยดำเนินการฝึกในประเภทของภัยที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ และมีการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติและข้อขัดข้องซึ่งข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นส่วนมากจะเกิดจากการวางแผนการปฏิบัติที่ไม่รองรับการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะแผนเผชิญเหตุ สำหรับข้อเสนอแนะในการฝึกแบบบูรณาการผู้เข้ารับการฝึกยังต้องทำความเข้าใจการปฏิบัติงานในภาพรวมการประสานงานระหว่างหน่วย การดำเนินงานตามแผนงานหน่วย ทำให้ระยะเวลาส่วนมากเสียไปกับการทำความเข้าใจและศึกษาแผนงานการปฏิบัติ

บทที่ ๔

การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จากการศึกษาในประเด็น แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และแผนบรรเทาสาธารณภัยที่เกี่ยวข้องในส่วนของการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในบทที่ผ่านมา จะเห็นว่ามีความสอดคล้องของแผนในแต่ละส่วนงานมีความแตกต่างในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านงบประมาณที่ไม่รองรับ การดำเนินงานของเหล่าทัพ จึงทำให้แนวทางการปฏิบัติงานไม่มีความชัดเจน และการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ สำหรับในการใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งกองทัพอากาศมีแผนบรรเทาสาธารณภัย เป็นแนวทางปฏิบัติแต่ยังพบข้อขัดข้องในด้านการประสานงานกับหน่วยเกี่ยวข้อง และความเข้าใจในการใช้กำลังทางอากาศของหน่วยงานอื่น รวมทั้งระบบการใช้งบประมาณ ทำให้การใช้กำลังทางอากาศ เป็นไปโดยไม่มีประสิทธิภาพ จากข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ จึงต้องศึกษาแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการใช้กำลังทางอากาศ ทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ โดยจะวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาในประเด็น ดังนี้

๑. การวิเคราะห์แผนงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย
๒. การสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การฝึกบรรเทาสาธารณภัย และงานวิจัย
๓. การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๔. แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพอากาศ
๕. การบรรเทาสาธารณภัยในต่างประเทศ
๖. สรุป

การวิเคราะห์แผนงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้จัดทำแผนเพื่อให้หน่วยเกี่ยวข้องไปปฏิบัติ โดยแผนหลักจะเป็นแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และเป็นแผนที่กระทรวงกลาโหมได้นำมาเป็นหลักการในการจัดทำแผน สำหรับกองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เป็นหน่วยงานในการปฏิบัติ ซึ่งจะได้มีการวิเคราะห์ความสอดคล้องและการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

๑. แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ได้อธิบายและแยกประเภทของภัยพิบัติ การเก็บข้อมูลสถิติของภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำในรอบปี มีแนวความคิดในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการ ตั้งแต่การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การบูรณาการจัดการในภาวะฉุกเฉิน การเพิ่มประสิทธิภาพในการ

ฟื้นฟูอย่างยั่งยืน รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการสาธารณสุขภัยและที่สำคัญคือ มีแนวทางการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานทหาร

๒. กระทรวงกลาโหม ได้จัดทำแผนบรรเทาสาธารณสุขภัย พ.ศ.๒๕๕๘ โดยมีการกำหนดการป้องกันและลดผลกระทบการเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินในระยะเวลาช่วงเกิดภัย โดยเน้นให้ความช่วยเหลือ การกู้ชีพ การกู้ภัย การพยาบาล รวมถึงการจัดการศูนย์พักพิงและระบบบัญชาการเหตุการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ ยังกำหนดระยะหลังเกิดภัยโดยการฟื้นฟู ให้หน่วยขึ้นตรงที่ประกอบด้วย กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณสุขภัย สนับสนุนกำลังพลและข้อมูล รวมทั้งเครื่องมือและยุทโธปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ ศูนย์บรรเทาสาธารณสุขภัยกระทรวงกลาโหม เมื่อได้รับการร้องขอ

๓. กองทัพไทย จัดทำแผนรองรับแผนบรรเทาสาธารณสุขภัยกระทรวงกลาโหมและสอดคล้องกับแผนบรรเทาสาธารณสุขภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ โดยได้จัดกลุ่มของภัยต่าง ๆ เป็น ๓ กลุ่ม และมีการปฏิบัติการช่วยเหลือตามระดับสถานการณ์ในระดับนโยบาย โดยที่ศูนย์บรรเทาสาธารณสุขภัยได้จัดโครงสร้างซึ่งมีศูนย์บรรเทาสาธารณสุขภัยเหล่าทัพ ประกอบด้วย กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ รวมถึงจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณสุขภัยกองทัพไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ในกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ หน่วยงานฝ่ายพลเรือนและภาคเอกชน

๔. แผนบรรเทาสาธารณสุขภัยกองทัพบก พ.ศ.๒๕๕๘ ได้จัดทำให้สอดคล้องกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘ มีการจัดส่วนบังคับบัญชาส่วนปฏิบัติการและส่วนสนับสนุน โดยมีการแบ่งขั้นตอนการบรรเทาสาธารณสุขภัย ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนปฏิบัติเมื่อเกิดภัย และขั้นฟื้นฟูบูรณะ ทั้งนี้ได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณสุขภัยกองทัพบกส่วนหน้าในพื้นที่กองทัพภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชน

๕. แผนบรรเทาสาธารณสุขภัยกองทัพเรือ ได้จัดทำให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย พ.ศ.๒๕๕๐ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และแผนบรรเทาสาธารณสุขภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๘ โดยให้มีการริเริ่มสนับสนุนการป้องกัน แก้ไขบรรเทา และช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เกิดจากสาธารณสุขภัยในพื้นที่รับผิดชอบของ กร. หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ฟื้นฟูบูรณะตามที่ได้รับร้องขอตามขีดความสามารถ โดยมีการจัดโครงสร้างตามระดับภัยและกำหนดยุทโธปกรณ์ไว้ในระดับต่าง ๆ ทั้งเรือ และอากาศยาน รวมถึงกำลังพล โดยให้ขึ้นตรงกับศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือ และจะเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณสุขภัยขนาดใหญ่ ในระดับ ๓ - ๔

๖. แผนบรรเทาสาธารณสุขภัยกองทัพอากาศ ได้ถูกจัดทำขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๖ ให้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงกลาโหม และการปฏิบัติของเหล่าทัพอื่น โดยกำหนดขีดความสามารถในการปฏิบัติตามคุณลักษณะกำลังทางอากาศ มีแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณสุขภัยแบ่งเป็น ขั้นตอนเตรียมการและป้องกัน ขั้นตอนปฏิบัติ และขั้นฟื้นฟูบูรณะ โดยมีการจัดกำลังไว้ในพื้นที่ต่าง ๆ ตามที่ตั้งในต่างจังหวัด สำหรับส่วนกลาง ได้จัดหน่วยงานในการปฏิบัติตามผังการจัดหน่วยไว้พร้อมเมื่อมีการประสานขอรับการสนับสนุน

การสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การฝึกบรรเทาสาธารณภัย และงานวิจัย

๑. การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ในส่วนของกระทรวงกลาโหมจะมีแนวทางการปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ กระทรวงกลาโหมได้แบ่งมอบพื้นที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้กับหน่วยขึ้นตรง ซึ่งรวมถึงกองทัพอากาศด้วยนั้น ในส่วนของกองทัพอากาศได้มอบหมายให้รับผิดชอบพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครตอนเหนือ และปริมณฑลบางส่วน และพื้นที่รอบฐานบินต่างจังหวัดในบางอำเภอ โดยที่กองทัพอากาศได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ของจังหวัดที่มีกองบินของกองทัพอากาศตั้งอยู่ สำหรับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกองทัพอากาศตามข้อตกลงด้านงบประมาณที่สามารถเบิกจ่ายได้ สำหรับการปฏิบัติการจะต้องเริ่มจากการร้องขอจากพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายมายังศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ทั้งนี้ พื้นที่ดังกล่าวทางราชการได้ประกาศเป็น “เขตให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน” ดังนั้น กองทัพอากาศจะได้รับงบประมาณในการช่วยเหลือประชาชนกรณีที่เกิดภัยพิบัติขึ้นแล้ว และประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากภัยนั้น ๆ ซึ่งกระบวนการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามระเบียบกระทรวงกลาโหมในเรื่องการเบิกจ่ายเงินทรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน

๒. การฝึกบรรเทาสาธารณภัยในระดับต่าง ๆ เริ่มจากการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ โดยมีหน่วยงานหลักหลายหน่วยงานร่วมการฝึกทดสอบนโยบาย/ยุทธศาสตร์ และแผนของหน่วยงาน มีทั้งการฝึกแผนบนโต๊ะและฝึกภาคสนาม โดยอ้างอิงจากสถานการณ์ภัยพิบัติในประเภทต่าง ๆ ผลการฝึกมีข้อเสนอแนะเรื่องขั้นตอนการปฏิบัติ ความเข้าใจข้อมูลที่สำคัญในการฝึก รวมถึงแผนภาพหรือแผนที่ที่ผู้ฝึกป้องกันบรรเทาสาธารณภัยต้องนำไปบริหารจัดการภัยได้ ในส่วนของการระดมสรรพกำลังทางทหาร ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้มีการบูรณาการการฝึกร่วมกับกองทัพไทยตามแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ แต่จะเป็นการฝึกในสถานการณ์การสู้รบและมีการอพยพประชาชนที่ประสบภัยสงคราม ซึ่งจะมีการฟื้นฟูและบรรเทาทุกข์จากหน่วยงานอื่น การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด เป็นการฝึกการนำแผนเผชิญเหตุ หรือแผนปฏิบัติการฉุกเฉินมาใช้ในสถานการณ์ของภัยที่เกิดขึ้นที่สอดคล้องกับสถิติภัยพิบัติในพื้นที่ โดยบูรณาการร่วมการฝึกของหน่วยงานทั้งด้านทหารและพลเรือน โดยมีข้อขัดข้องด้านรายละเอียดของแผน การรวบรวมข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่ และการแจ้งเตือนเป็นส่วนมาก แต่ที่สำคัญพบว่า โครงสร้างในการประสานงานยังไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ของแต่ละหน่วย รวมทั้งการสื่อสารในภาวะฉุกเฉินยังไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งบางหน่วยงานยังไม่ได้จัดทำแผนเผชิญเหตุ

๓. จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อสรุปเรื่อง การบริหารจัดการภัยพิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องระดมทรัพยากรในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในส่วนของกองทัพที่มีศักยภาพสูงทั้งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ สามารถระดมสรรพกำลังได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา มีเอกภาพในการปฏิบัติ แต่สภาพความเป็นจริงอีกส่วนหนึ่งคือ สภาพปัญหาในการจัดการด้านแผนบรรเทาสาธารณภัยของเหล่าทัพ โดยเฉพาะในส่วนของกองทัพอากาศที่มีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ กำลังพล การวางแผน และการใช้อากาศยาน ส่วนปัจจัยในความสำเร็จที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง คือ การประสานงานและความร่วมมือระหว่างทหารกับพลเรือน รวมถึงทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม และที่สำคัญคือ ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองและแต่ละฝ่ายอีกด้วย

การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตามภารกิจของกองทัพอากาศ มีหน้าที่ เตรียมกำลังกองทัพอากาศ ป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบนั้น จะเห็นว่า ในกรอบภารกิจไม่ได้กล่าวถึงการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งงานดังกล่าวได้ถูกสั่งการปฏิบัติจากแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ดังนั้น กองทัพอากาศจึงได้จัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางการปฏิบัติ สำหรับการใช้อากาศปฏิบัติการณ์ด้านบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาวิเคราะห์ได้ ดังนี้

๑. กองทัพอากาศได้รับมอบหมายการปฏิบัติและรับผิดชอบพื้นที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร และส่วนงานค้นหาภัย โดยมีกองทัพอากาศเป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการและองค์กรสาธารณกุศล ซึ่งพื้นที่ที่กองทัพอากาศรับผิดชอบจะกระจายอยู่รอบฐานบิน ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดยใช้หลักการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ตามสั่งการของผู้บัญชาการทหารอากาศ ตามยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่มีประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย โดยกำหนดให้การปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดสาธารณภัย หรือภาวะคับขันให้เป็นผลอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ตลอดจนกำหนดแนวทางและรูปแบบการบูรณาการกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การมอบหมายภารกิจดังกล่าวกองทัพอากาศได้มอบหมายให้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เป็นผู้ดำเนินการ โดยมีภารกิจวางแผนกำหนดนโยบาย และสั่งการปฏิบัติเพื่อป้องกันการบรรเทา การฟื้นฟูจากภัยพิบัติ การช่วยเหลือประชาชน และการพัฒนาประเทศ

๒. การใช้ขีดความสามารถของกองทัพอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากคุณลักษณะของกำลังทางอากาศที่แตกต่างจากเหล่าทัพอื่น ด้านความเร็ว พิสัยบิน ที่มีความสามารถไปได้ไกล ความอ่อนตัวที่สามารถเปลี่ยนแปลงระวางน้ำหนักการปฏิบัติการได้ตามสถานการณ์และความแม่นยำ ซึ่งมีขีดความสามารถอีกหลายด้านโดยเฉพาะการตอบสนองความต้องการใช้กำลังได้ตามสถานการณ์อย่างทันท่วงทีตามคุณลักษณะ และที่สำคัญขีดความสามารถในการตรวจการณ์ที่สามารถบรรเทาผู้ตรวจการณ์ด้วยสายตาหรือติดตั้งอุปกรณ์ถ่ายภาพด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อตรวจการเหนือพื้นดินพื้นน้ำได้อย่างกว้างขวาง รวดเร็ว ทั้งยามสงบและยามสงคราม จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเฝ้าตรวจและรวบรวมข่าวสาร

ในแนวคิดและการประยุกต์ใช้กำลังทางอากาศ ด้วยคุณลักษณะและขีดความสามารถทางอากาศที่แตกต่างจากกำลังอื่น ๆ ทำให้ตอบสนองในเวลาที่รวดเร็วกว่ากำลังทางบก

ห รื อ ท า ง เ ร็ อ น

นับสิบเท่าและไปได้ทุกทิศทาง ประกอบกับการมีระบบบัญชาการควบคุม ทำให้มีความพร้อมที่จะตอบสนองทั้งในกิจการทหารและพลเรือนในภารกิจที่ไม่ใช่การรบ นับว่ามีมากขึ้นตามลำดับ เช่น การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การบรรเทาสาธารณภัย ทำให้กำลังทางอากาศเป็นเครื่องมือระดับนานาชาติ สำหรับบทบาททางพลเรือนใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศในด้านลำเลียงขนส่ง การรักษาความปลอดภัยสนามบิน การบินตรวจสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ การไปรษณีย์ภัณฑ์พิช และใช้ขีดความสามารถในการปฏิบัติการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ อินฟราเรด เรดาร์ ภาพถ่ายทางอากาศ เป็นต้น

๓. การปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติมาโดยตลอด โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญ ๆ เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิ เมื่อปลายปี พ.ศ.๒๕๔๗ การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ปี พ.ศ.๒๕๕๔ การปฏิบัติการควบคุมไฟป่าพฤษภาคมครั้ง จว.นครศรีธรรมราช นอกจากนี้ กองทัพอากาศยังได้จัดการฝึกบรรเทาสาธารณภัยในกรณีต่าง ๆ เช่น การฝึกให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติได้ใช้เฮลิคอปเตอร์ แบบ ๑๑ (EC-725) การฝึกอบรมพัฒนาทักษะการเคลื่อนย้ายทางอากาศยาน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโรงพยาบาลเคลื่อนที่ ทอ. รวมถึงการเข้าร่วมการฝึกกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำหรับการใช้ทรัพยากรของกองทัพอากาศในการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

๓.๑ การควบคุมห้วงอากาศ เป็นชุดวางแผน เตรียมการ และการประสานการปฏิบัติด้านการบิน ซึ่งใช้หน่วยงานของกองทัพอากาศในส่วนควบคุมและบัญชาการ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ เช่น วิทยุพื้นดิน - อากาศ เรดาร์ตรวจการและรับสัญญาณภาพจากอากาศยานเพื่อนำมาวิเคราะห์และวางแผน

๓.๒ การลำเลียงขนส่ง สำหรับขนย้ายสิ่งของบรรเทาทุกข์ ของบริจาค กำลังพล และอุปกรณ์สำคัญที่มีความเร่งด่วนซึ่งในปัจจุบันกองทัพอากาศใช้เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130) ที่มีระวางบรรทุกเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน

๓.๓ การลำเลียงในพื้นที่ประสบภัย ลำเลียงผู้ป่วย แพทย์ พยาบาล รวมทั้งสิ่งของอุปโภคบริโภคที่การคมนาคมถูกตัดขาด รวมทั้งการค้นหาผู้ประสบภัยที่เข้าถึงยาก กองทัพอากาศใช้เฮลิคอปเตอร์ แบบที่ ๑๑ (EC-725) ในการปฏิบัติการกิจ

๓.๔ การควบคุมไฟป่าและการสลายหมอกควันในพื้นที่สูง ที่ไม่สามารถใช้รถยนต์หรือการเดินเท้าเข้าถึง กองทัพอากาศใช้เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๒ ก (BT-67) ในการบรรทุกสารเคมีขึ้นโปรยเพื่อทำแนวกันไฟ นอกจากนี้ยังใช้เครื่องบินลำเลียงแบบที่ ๘ (C-130) บรรทุกกล่องบรรจุสารเพื่อทิ้งทำแนวกันไฟ

๓.๕ การบินลาดตระเวนด้วยอากาศยานไร้คนขับ สำหรับการบินตรวจการณ์และส่งสัญญาณภาพลงมาให้ชุดควบคุมวางแผนผ่านระบบ Video Down Link มีขีดความสามารถในการถ่ายภาพจุดความร้อนที่เกิดขึ้น การถ่ายภาพเส้นทางน้ำเพื่อประเมินเส้นทางน้ำหลาก รวมถึงยังสามารถถ่ายทอดการจราจรตามเส้นทางคมนาคมอีกด้วย ปัจจุบันกองทัพอากาศใช้อากาศยานไร้คนขับแบบยุทธวิธีแบบ บร.ต.๑ (Aerostar BP)

๓.๖ การบินลาดตระเวนด้วยเครื่องบิน และการทำแผนที่ทางอากาศโดยติดกล้องแบบถ่ายทอดสัญญาณภาพ พื้นดิน - อากาศ และกล้องบันทึกภาพสำหรับทำแผนที่ทางอากาศความละเอียดสูงเพื่อใช้ประเมินสภาพพื้นดิน ทางน้ำ ป่าไม้ ปัจจุบันกองทัพอากาศใช้เครื่องบินตรวจการแบบที่ ๒๐ (DA-42 MPP) และเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23 A)

๓.๗ การปฏิบัติการสนับสนุนการทำฝนหลวงเพื่อลดปัญหาภัยแล้ง ซึ่งกองทัพอากาศมีแผนงานร่วมกับกรมฝนหลวงและการบินเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้สนับสนุนเครื่องบินลำเลียงแบบ ๒ ก (BT-67) และเครื่องบินโจมตีและธุรการแบบที่ ๒ (AU-23 A)

๓.๘ การบินปฏิบัติการยับยั้งและสลายลูกเห็บ ซึ่งเป็นการปฏิบัติการกับศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวง เป็นการปฏิบัติการบินโจมตีเมฆที่ลอยตัวไปกระทบความเย็นแล้วกลายเป็นลูกเห็บ ด้วยพลุกระสุนซิลเวอร์ไอโอไดร ซึ่งกองทัพอากาศใช้เครื่องบินโจมตีแบบที่ ๗ (Alpha Jet)

๓.๙ การจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่และโรงพยาบาลสนามกองทัพอากาศ ซึ่งกองทัพอากาศได้มีการเตรียมพร้อมชุดแพทย์และพยาบาล รวมทั้งโรงพยาบาลสนามไว้สำหรับช่วยเหลือประชาชน โดยมีขีดความสามารถในการเคลื่อนย้ายหน่วยทางอากาศไปยังที่ตั้งใกล้บริเวณที่ประสบภัยได้ด้วยความเร็วโดยอากาศยานลำเลียงหรือเฮลิคอปเตอร์ ทั้งนี้ ได้มีการฝึกปฏิบัติเพื่อหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน และได้ร่วมการฝึกกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่สำคัญ ชุดแพทย์เคลื่อนที่ได้ออกปฏิบัติงานจริงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตแล้วอีกด้วย

แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพอากาศ

การให้สัมภาษณ์ในสื่อต่าง ๆ โดย ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพอากาศที่ผ่านมาพบว่า กองทัพอากาศมีเจตนาที่ว่าจะป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมถึงการช่วยเหลือประชาชน โดยใช้ขีดความสามารถของกองทัพอากาศที่มีอยู่ในการปฏิบัติการกิจด้านการป้องกันประเทศ การนำยุทโธปกรณ์ทางการรบมาใช้ในการช่วยเหลือประชาชน เช่น นำเครื่องบินลาดตระเวนในพื้นที่การรบขึ้นฟ้าและถ่ายทอดสัญญาณภาพ สัญญาณวิดีโอให้กับกำลังภาคพื้น รวมถึงเทคโนโลยีของอากาศยานไร้คนขับ (UAV) มาใช้ในการบินสำรวจพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดภัยธรรมชาติหรือที่เกิดภัยพิบัติแล้ว และถ่ายทอดสัญญาณลงมาที่ภาคพื้นสำหรับการวางแผนป้องกันและเตรียมการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่เสี่ยง

กองทัพอากาศ ได้นำเฮลิคอปเตอร์แบบที่ ๑๑ (EC-725) ซึ่งใช้ในพื้นที่การรบสำหรับช่วยชีวิตนักบินที่ถูกยิงตก หรือขนย้ายในพื้นที่การรบนำมาใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยช่วยงานด้าน HADR (Humanitarian Assistance Disaster Relief) เฮลิคอปเตอร์ดังกล่าว มีขีดความสามารถในการค้นหาคนที่ประสบภัยพิบัติและยังมีชีวิตอยู่ หรือคนที่ต้องการความช่วยเหลือภายใน ๒๔ ชั่วโมง และพร้อมปฏิบัติการบินใน ๒ ชั่วโมง อีกทั้งยังสามารถเคลื่อนย้ายทีมแพทย์ เข้าพื้นที่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย

ในการให้สัมภาษณ์ตามสถานการณ์ต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพอากาศ ให้ความสำคัญในการเตรียมการและมีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ และสามารถให้การสนับสนุนส่วนราชการอื่น ๆ ที่ร้องขอ ซึ่งการดำเนินการส่วนมากจะวางแผนและดำเนินการก่อนเกิดเหตุการณ์ เช่น การปฏิบัติการฝนหลวง และการยับยั้งความรุนแรงของการเกิดพายุลูกเห็บ การบรรเทาปัญหาหมอกควันไฟป่า ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากฝุ่นละออง PM 2.5 อีกด้วย

การบรรเทาสาธารณภัยในต่างประเทศ

เมื่อเกิดสาธารณภัยในต่างประเทศ กองทัพไทยได้รับมอบหมายจากรัฐบาล และกระทรวงกลาโหมให้จัดกำลังชุดช่วยเหลือฟื้นฟูภัยพิบัติในต่างประเทศอย่างเร่งด่วน ซึ่งสามารถ

ส่งกำลังเข้าไปปฏิบัติภารกิจเร่งด่วนได้อย่างรวดเร็ว หลังจากได้รับมอบภารกิจดังกล่าว แต่ละเหล่าทัพ ได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยอำนวยความสะดวกขึ้นโดยมีผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาประจำที่ศูนย์และได้มีการสั่งการให้หน่วยต่าง ๆ ในส่วนของกองทัพอากาศดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตั้งแต่วันแรกที่เกิดภัย ในการให้ความช่วยเหลือภัยพิบัติที่ผ่านมาในต่างประเทศนั้น กองทัพอากาศได้รับมอบหมายจากรัฐบาลและกองบัญชาการกองทัพไทย ให้มีส่วนในการปฏิบัติภารกิจมาโดยตลอด เช่น เหตุการณ์ไต้ฝุ่นไห่เยี่ยนที่ฟิลิปปินส์ปี พ.ศ. ๒๕๕๖. เหตุการณ์แผ่นดินไหวที่ประเทศเนปาลปี พ.ศ. ๒๕๕๕. เหตุการณ์อุทกภัยที่เมียนมาร์ปี พ.ศ. ๒๕๕๕. จึงอาจกล่าวได้ว่า กองทัพอากาศมีขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทั้งนี้ การปฏิบัติภารกิจที่ผ่านมาจะเป็นการลำเลียงทางอากาศเพื่อขนส่งสิ่งของบรรเทาทุกข์และเจ้าหน้าที่ ซึ่งหากมองภาพรวมของการปฏิบัติภารกิจนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามนโยบายของรัฐบาล

สรุป

แผนบรรเทาสาธารณภัยในส่วนของกลาโหม ซึ่งมีหน่วยงานประกอบด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ได้ดำเนินการจัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติบรรเทาสาธารณภัย ๒๕๕๐ และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ซึ่งมีการจัดโครงสร้าง และกำหนดขึ้นการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน แต่จะมีข้อการปฏิบัติที่แตกต่างไปตามขีดความสามารถของแต่ละเหล่าทัพ ในส่วนกองทัพบก มีขีดความสามารถของกำลังพล ที่กระจายไปตามการจัดของกำลังรบทั่วประเทศ กองทัพเรือ ใช้ขีดความสามารถกำลังทางเรือและอากาศยานบางส่วน กองทัพอากาศใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ และการควบคุมบัญชาการ สำหรับในส่วนของกองทัพไทยใช้การปฏิบัติด้านการประสานงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่า แผนงานมีความสัมพันธ์ประสานสอดคล้องกัน

การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการบรรเทาสาธารณภัย จะได้รับต่อเมื่อมีการประกาศพื้นที่นั้น ๆ เป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน ซึ่งจะให้กระทรวงกลาโหม เป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายให้กับกองทัพต่าง ๆ ที่ปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย

กองทัพอากาศใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศในการปฏิบัติ เช่น การควบคุมห้วงอากาศ การลำเลียงทางอากาศ การตรวจการ และถ่ายทอดสัญญาณลงมาภาคพื้น การค้นหาภัย และช่วยชีวิต การสนับสนุนทีมแพทย์ การปฏิบัติการบินหลวง ยับยั้งการเกิดลูกเห็บ การดับไฟป่า และอีกหลายภารกิจ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว กองทัพอากาศได้รับนโยบายการปฏิบัติจากผู้บริหารระดับสูงของกองทัพอากาศอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ทำให้การใช้ขีดความสามารถของกองทัพอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการที่ประชาชนได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรง และมีความหลากหลายสลับซับซ้อน รวมถึงมีความถี่ที่เกิดมากขึ้นส่งผลกระทบก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชนทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สิน ความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยโดยรวม ซึ่งภัยพิบัติธรรมชาติที่ผ่านมาไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นแล้วนั้น จำเป็นที่ภาครัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันให้ความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วเพื่อช่วยรักษาชีวิตประชาชน รวมถึงการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ให้กลับมาในสภาวะปกติ และในการศึกษาเรื่อง การใช้กำลังทางอากาศในการบรรเทาสาธารณภัย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิเคราะห์การใช้ขีดความสามารถในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อให้มีการทำงานที่สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับรัฐบาล อีกทั้งยังเสนอแนะแนวทางการใช้ทรัพยากรของกองทัพอากาศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปศึกษาและใช้งานให้เป็นไปตามคุณลักษณะของกำลังทางอากาศ ทำให้เกิดการบูรณาการของงานบรรเทาสาธารณภัยและส่งผลต่อการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุป

๑. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์การใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ดังนี้

๑.๑ ขีดความสามารถในการป้องกันสาธารณภัยตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติไม่ได้กำหนดให้กระทรวงกลาโหมที่เป็นหน่วยกำลังหลักในการบรรเทาสาธารณภัย มีบทบาทในการป้องกันสาธารณภัย ทำให้การประเมินสถานการณ์การเข้าช่วยเหลือเป็นไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงไม่มีการวางแผนเตรียมรับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่านมาเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการช่วยเหลือประชาชนเท่านั้น

กองทัพอากาศ เป็นหน่วยขึ้นตรงของกลาโหมที่ทำให้การสนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ในการบรรเทาสาธารณภัยมาอย่างต่อเนื่อง แต่กองทัพอากาศยังมียุทธโธปกรณ์ในการประเมินสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การใช้อากาศยานไร้คนขับ (UAV) จัดทำแผนที่ที่มีความละเอียดสูง การทำแผนที่ในระบบสามมิติที่สามารถประเมินพื้นที่เสี่ยงในการเกิดอุทกภัยซ้ำซาก พื้นที่แล้งซ้ำซาก เส้นทางน้ำไหล การถ่ายภาพจุดความร้อนที่ทำให้เกิดไฟป่า อีกทั้งยังสามารถใช้อากาศยานในการควบคุมไฟป่า การสลายเมฆเย็นที่ทำให้เกิดลูกเห็บขนาดใหญ่ ซึ่งการดำเนินการป้องกันสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นการป้องกันความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเชิงรุกเป็นขีดความสามารถส่วนหนึ่งของกำลังทางอากาศ

๑.๒ ขีดความสามารถในการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ในการปฏิบัติการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยได้ปฏิบัติตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ

โดยสนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และอากาศยานให้กับกระทรวงกลาโหม และหน่วยงานที่ร้องขอตามแผน รวมทั้งกองทัพอากาศได้ดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่รอบที่ตั้งของกองทัพอากาศและในพื้นที่ที่กองบัญชาการกองทัพไทยมอบหมาย ซึ่งขีดความสามารถของกองทัพอากาศที่ถูกขอใช้ในส่วนมาก คือ การบินลำเลียงทางอากาศ การสนับสนุนการควบคุมห้วงอากาศ การบินควบคุมไฟป่า การบินสลายหมอกควัน การบินปฏิบัติการทำฝนหลวงและสลายลูกเห็บ และในส่วนของภาคพื้นจะมีการร้องขอให้มีการบริการทางการแพทย์ ประกอบด้วยชุดโรงพยาบาลเคลื่อนที่ ชุดศัลยกรรมเคลื่อนที่ ชุดปฐมพยาบาล ชุดรักษาพยาบาลเฉพาะกิจ ชุดลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ และชุดเตรียมผู้ป่วยเพื่อการลำเลียงทางอากาศสายแพทย์ส่วนหน้า

๒. แนวทางการใช้กำลังทางอากาศสำหรับหน่วยเกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ ที่สามารถนำไปบูรณาการกับงานที่เกี่ยวข้องตามแผนบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งกองทัพอากาศยังมีขีดความสามารถอีกหลายส่วนที่สามารถใช้ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเชิงรุกได้

๒.๑ ขีดความสามารถในการบินลาดตระเวนทางอากาศเพื่อส่งข้อมูลภาพ VDL (Video Down Link) ใช้สำหรับบริหารจัดการและวางแผนการปฏิบัติในพื้นที่ประสบภัย โดยจะได้ข้อมูลแบบทันที (Real Time)

๒.๒ ขีดความสามารถในการค้นหาและช่วยชีวิตในพื้นที่เข้าถึงยาก หรือไม่สามารถใช้ยานพาหนะทางบกหรือเดินเท้าเข้าถึง รวมทั้งขีดความสามารถในการค้นหาด้วยระบบรังสีความร้อน เพื่อค้นหาผู้รอดชีวิตและติดอยู่ในที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยสายตา

๒.๓ ขีดความสามารถในการบินกระจายเสียงที่สามารถสื่อสาร แจ้งเตือน และให้ข้อมูลภาคพื้น ในกรณีที่ไม่สามารถสื่อสารที่ภาคพื้นได้

๒.๔ ขีดความสามารถในการควบคุมไฟป่า ในพื้นที่สูงหรือเข้าถึงยาก

๒.๕ ขีดความสามารถในการลำเลียงทางอากาศระยะสั้นในพื้นที่เข้าถึงยาก รวมถึงการส่งชุดแพทย์เคลื่อนที่ทางอากาศลงในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเห็นได้ว่า กองทัพอากาศมีขีดความสามารถในการป้องกันและเตรียมการสำหรับการจัดการกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนอีกด้วย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาดังกล่าว ดังนี้

๑. การกำหนดกรอบภารกิจในการเตรียมกำลังและใช้กำลังของกองทัพอากาศ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแผนบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ เพื่อกองทัพอากาศจะได้เตรียมขีดความสามารถและพร้อมใช้กำลังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่แยกจากกำลังที่แยกจาก

กำลังที่เตรียมการใช้ในการเตรียมการป้องกันประเทศ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยของกองทัพอากาศมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษา เรื่องการบูรณาการการเตรียมกำลังและใช้กำลัง
ในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยใช้ขีดความสามารถของแต่ละหน่วยให้มีการ
ประสานสอดคล้องในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และปฏิบัติได้อย่างทันท่วงทีเมื่อเกิดสาธารณภัย
ทั้งนี้ การบูรณาการขีดความสามารถดังกล่าว ควรจะมีความชัดเจนตั้งแต่ระดับนโยบายแผนงานจนถึง
การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ณรงค์วิทย์ แสันทอง. การบริหารผลงานเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๑.

สมคิด บางโม. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์, ๒๕๕๒.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ฉัตรชัย พรหมเลิศ. การพัฒนาการปฏิบัติการกิจกรรมระหว่างทหารและพลเรือนในการป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๙.

เฉลิมวงษ์ กิรานนท์. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
กองทัพอากาศ. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.

รักศักดิ์ โรจน์พิมพ์พันธุ์. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือและประสานงานระหว่าง พลเรือนกับทหาร.
เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๔
ตอนที่ ๕๒ ก ฉบับกฤษฎีกา. ๗ กันยายน ๒๕๕๐, หน้า ๑-๒.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม, กระทรวง. “การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน” ตามระเบียบกระทรวงการคลัง
ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๖.

กลาโหม, กระทรวง. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม”. ๒๕๕๘.

กลาโหม, กระทรวง. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย”. ๒๕๕๘.

กลาโหม, กระทรวง. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก”. ๒๕๕๘.

กลาโหม, กระทรวง. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ”. ๒๕๕๔.

กลาโหม, กระทรวง. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ”. ๒๕๕๖.

กลาโหม, กระทรวง. “ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี”. ๒๕๖๑.

กลาโหม, กระทรวง. “หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ
กรณีฉุกเฉิน”. (ประกาศ). ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๗.

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กรม, กระทรวงมหาดไทย. “การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑”. ๒๕๖๑.

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กรม, กระทรวงมหาดไทย. “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘”. ๒๕๕๘.

เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี”. ๒๕๖๑.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กรุงเทพธุรกิจ. “พบ ในหลวง”ส่งหน่วยบิน ปฏิบัติภารกิจฝนหลวงโครงการพระราชดำริ.ทอ.ร.9”.
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.komchadluek.net/news/regional/31642914> มี.ค.61, 2563.

ข่าวสดออนไลน์. “ทัพฟ้า ประชุม รอง ผวจเชียงใหม่ แก้ปัญหาภัยแล้ง หมอกควัน ไฟป่า”. (ออนไลน์).
เข้าถึงได้จาก : https://www.khaosod.co.th/pr-news/news_3912327. 8 เม.ย.63,
2563.

เดลินิวส์ ออนไลน์. “ทอนำเครื่องมือใช้ในพื้นที่รบ มาช่วยเหลือผู้ประสบภัย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.dailynews.co.th/article/548819>. 15 ม.ค.60, 2563.

ผู้จัดการออนไลน์. “พบโรงพยาบาล-ส่งระดมช่วยน้ำท่วมบางสะพานเต็มที่ เน้นดูแลประชาชน.ทอ.”.
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://mgronline.com/politics/detail/9610000111854>.
9 พ.ย.61, 2563.

มติชนสุดสัปดาห์. “บิกิตาย พร้อมส่งกำลังพลช่วย.ส-ปชชไต-เหตุอุทกภัย บางสะพาน. มอบ ผช.ทอ.ผบ.
นันทนศุนย์ฯกำกับดูแล.”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://www.matichonweekly.com/
hot-news/article_146701](https://www.matichonweekly.com/hot-news/article_146701). 9 พ.ย.61, 2563.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. “การวิเคราะห์สวอต” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://th.wikipedia.org/wiki/
%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B9
%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0
%B9%8C%E0%B8%AA%E0%B8%A7%E0%B8%AD%E0%B8%95](https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B9%8C%E0%B8%AA%E0%B8%A7%E0%B8%AD%E0%B8%95), 2563.

สยามรัฐออนไลน์. “กองทัพอากาศ ประชุมVTC สั่งการกองบิน5จวรับมือพายุป่าบิก.”. (ออนไลน์).
เข้าถึงได้จาก : <https://siamrath.co.th/n/59569>. 3 ม.ค.62, 2563.

ThaiPR.NET. “รมช ธรรมนัส เปิดโครงการความร่วมมือกับกองทัพอากาศ.ยับยั้งและบรรเทาความ
รุนแรงของการเกิดพายุลูกเห็บและหมอกควันไฟป่า”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
ThaiPR.net <https://www.ryt9.com/s/prg/3104610>. 28 ม.ค.63, 2563.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลอากาศตรี ธรรมรงค์เดช เจริญสุข
วัน เดือน ปีเกิด	๕ มีนาคม ๒๕๐๘
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๔ โรงเรียนนายเรืออากาศ รุ่นที่ ๓๐ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๔๓ วิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ ๔๖
ประวัติการทำงานโดยย่อ	หัวหน้ากองการศึกษาโรงเรียนการบิน เสนาธิการกองบิน ๒ รองผู้บังคับการกองบิน ๒ รองผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน ผู้อำนวยการกองบรรเทาสาธารณภัย รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง การใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ผู้วิจัย พลอากาศตรี ธรรมรงค์เดช เจริญสุข

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 62

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงมีความหลากหลายสลับซับซ้อนและมีความถี่ในการเกิดมากขึ้น ขณะเดียวกันการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการใช้บุคลากรและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ แม้ว่าเทคโนโลยีจะทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนมีการศึกษา มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขอนามัยและความปลอดภัย เนื่องจากความเสี่ยงต่อสาธารณภัยต่าง ๆ เพิ่มสูงขึ้น ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และจากธรรมชาติ กล่าวคือ การเติบโตและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนเมืองทำให้สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติถูกตัดแปลงแก้ไข ถูกทำลายเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีพของชุมชนเมืองเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะดิน น้ำ ป่าไม้ และอากาศเสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก สภาพนิเวศทางธรรมชาติเสียความสมดุล บางครั้งเกิดการแย่งชิงทรัพยากรจนนำไปสู่ความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ นอกจากนั้นการเพิ่มผลผลิตทางอุตสาหกรรมทุกประเภทได้นำสารเคมีมาใช้ในกระบวนการผลิตเกือบทุกขั้นตอน สร้างมลพิษต่อสภาพแวดล้อม และก่อให้เกิดโรคอุบัติใหม่อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศดังกล่าว ทำให้ประเทศในแถบทวีปอเมริกาเกิดภาวะแห้งแล้ง ในขณะที่ประเทศในแถบทวีปเอเชียมีอากาศหนาวเย็นและฝนตกชุก และได้รับการประเมินว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยและจำนวนประชาชนที่จะได้รับผลกระทบ รวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลก

จากข้อมูลทางสถิติโดยศูนย์วิจัยระบาดวิทยาต้านภัยพิบัติ (Centre for Research on the Epidemiology of Disaster : CRED) ทำให้เห็นว่าตลอดเวลากว่า (1 ศตวรรษที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2443 – 2556) ภัยพิบัติคร่าชีวิตผู้คนในภูมิภาคเอเชียเป็นจำนวนมาก โดยมีคนเสียชีวิตจากภัยแล้งมากที่สุดเกือบ 10 ล้านคน และเสียชีวิตจากเหตุการณ์อุทกภัยเป็นอันดับรองลงมา 6.8 ล้านคน นอกจากนี้ ภัยพิบัติดังกล่าวยังสร้างความสูญเสียต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียเป็นอย่างมาก โดยสูญเสียกว่า 359 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 11.5 ล้านล้านบาท เป็นผลจากเหตุการณ์อุทกภัย ในขณะที่เหตุการณ์แผ่นดินไหวสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจถึง 314 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 10 ล้านล้านบาท ซึ่งในเหตุการณ์มหาอุทกภัยปี พ.ศ.2554 ที่ผ่านมา ยังแสดงให้เห็นเด่นชัดถึงผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย จากรายงานโดยธนาคารโลกพบว่า เหตุการณ์อุทกภัยดังกล่าวสร้างผลกระทบต่อประเทศไทยคิดเป็นมูลค่ากว่า 1.43 ล้านล้านบาท เป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินทางกายภาพกว่า 6.3 แสนล้านบาท และสร้างผลกระทบต่อเนื้อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเพิ่มเติมอีกกว่า 8 แสนล้านบาท ซึ่งกว่าร้อยละ 90

ของผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นกับภาคเอกชน โดยเฉพาะในส่วนการผลิต เนื่องจากมีนิคมอุตสาหกรรม ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและปทุมธานีถูกน้ำท่วมหลายแห่ง นอกจากนี้ ยังทำให้มีความต้องการ ในการใช้งบประมาณเพื่อฟื้นฟูตลอด 2 ปี ภายหลังเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้กว่า 1.5 ล้านล้านบาท

จากแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติข้างต้น ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข โดยออกพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข พ.ศ.2550 กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข (.ปก) แห่งชาติซึ่งปัจจุบันประกาศใช้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ.2558 โดยให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับให้สอดคล้องกับภารกิจและเหมาะสมกับสภาพทาง ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งมีการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการสร้างความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐกระทรวงกลาโหมเป็นองค์กรของรัฐ มีหน้าที่ อำนวยการ ประสานงาน สั่งการและกำกับดูแลการปฏิบัติของส่วนราชการในกระทรวงกลาโหมในการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การฟื้นฟูบูรณะความเสียหายทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ ตามแผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 โดยมีกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เป็นหน่วยงานที่มี ความพร้อมทั้งด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อรองรับภารกิจการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม โดยให้การสนับสนุนส่วนราชการและส่วนพลเรือน ในการแก้ปัญหาสาธารณสุข ซึ่งกองทัพอากาศมีหน้าที่ เตรียมกำลังกองทัพอากาศ ป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทางอากาศ ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการ ทหารอากาศเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ดังนั้น การเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ของ กองทัพอากาศนั้นมิใช่สำหรับภารกิจดังกล่าวเท่านั้น แม้ว่าจะมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร กองทัพอากาศ ก็ยังให้การสนับสนุนการช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น การบูรณาการการปฏิบัติงาน ด้านบรรเทาสาธารณสุขกับหน่วยงานอื่นตามแผนบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติยังประสบปัญหาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันลดลง โดยเฉพาะการใช้กำลังทางอากาศ ซึ่งการใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศสามารถใช้ทั้งในด้าน การป้องกัน การช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ ทั้งนี้ต้องมีการปรับแผนการดำเนินงาน และให้ความรู้ ความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 .เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ
- 2 .เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบูรณาการการปฏิบัติงานการใช้กำลังทางอากาศเพื่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1 .ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ แผนบรรเทาสาธารณภัยในส่วนของกระทรวงกลาโหม ที่รองรับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 เท่านั้น

1.2 การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จะไม่ลงลึกในรายละเอียดการปฏิบัติหรือดำเนินการระดับยุทธศาสตร์

1.3 การวิจัยจะเน้นเฉพาะหลักการหรือการกำหนดกำลังรบที่สามารถเปิดเผยได้เท่านั้น

2 .ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติที่ปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

3 .ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ใช้ห้วงเวลาปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 - 2563 และศึกษาขีดความสามารถของกองทัพอากาศระหว่างปี พ.ศ.2561 - 2580

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์กระบวนการ รูปแบบ และลักษณะการใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความชัดเจน ความเฉพาะเจาะจง ความสามารถในการแปลงไปสู่แผนการปฏิบัติ ความเหมาะสมของเนื้อหากับกรอบเวลา รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติของการใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศของกองทัพอากาศ ที่เหมาะสมกับห้วงเวลา มีความชัดเจน และแปลงไปสู่แผนการปฏิบัติได้จริง

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์การใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ดังนี้

1.1 ขีดความสามารถในการป้องกันสาธารณภัยตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติไม่ได้กำหนดให้กระทรวงกลาโหมที่เป็นหน่วยกำลังหลักในการบรรเทาสาธารณภัย ทำให้การประเมินสถานการณ์การเข้าช่วยเหลือเป็นไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงไม่มีการวางแผนเตรียมรับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่านมาเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการช่วยเหลือประชาชนเท่านั้น

กองทัพอากาศ เป็นหน่วยขึ้นตรงของกลาโหมที่ทำให้การสนับสนุนกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ในการบรรเทาสาธารณภัยมาอย่างต่อเนื่อง แต่กองทัพอากาศยังมียุทธโศปกรณ์ในการประเมินสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การใช้อากาศยานไร้คนขับ (UAV) จัดทำแผนที่ที่มีความละเอียดสูง การทำแผนที่ในระบบสามมิติที่สามารถประเมินพื้นที่เสี่ยงในการเกิดอุทกภัยซ้ำซาก

พื้นที่แล้งซ้ำซาก เส้นทางน้ำไหล การถ่ายภาพจุดความร้อนที่ทำให้เกิดไฟฟ้า อีกทั้งยังสามารถใช้อากาศยานในการควบคุมไฟฟ้า การสลายเมฆเย็นที่ทำให้เกิดลูกเห็บขนาดใหญ่ ซึ่งการดำเนินการป้องกันสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นการป้องกันความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเชิงรุก เป็นขีดความสามารถส่วนหนึ่งของกำลังทางอากาศ

1.2 ขีดความสามารถในการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ในการปฏิบัติการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยได้ปฏิบัติตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ โดยสนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และอากาศยานให้กับกระทรวงกลาโหม และหน่วยงานที่ร้องขอตามแผน รวมทั้งกองทัพอากาศได้ดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่รอบที่ตั้งของกองทัพอากาศ และในพื้นที่ที่กองบัญชาการกองทัพอากาศไทยมอบหมาย ซึ่งขีดความสามารถของกองทัพอากาศที่ถูกขอใช้ในส่วนมาก คือ การบินลำเลียงทางอากาศ การสนับสนุนการควบคุมห้วงอากาศ การบินควบคุมไฟฟ้า การบินสลายหมอกควัน การบินปฏิบัติการทำฝนหลวงและสลายลูกเห็บ และในส่วนของภาคพื้น จะมี การ ร้อง ขอ ให้ มี การ บ ริ ก า ร ท ำ ก าร แ พ ท ย์ ป ร ะ ก อ บ ด ้วย ชุดโรงพยาบาลเคลื่อนที่ ชุดศัลยกรรมเคลื่อนที่ ชุดปฐมพยาบาล ชุดรักษาพยาบาลเฉพาะกิจ ชุดลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ และชุดเตรียมผู้ป่วยเพื่อการลำเลียงทางอากาศสายแพทย์ส่วนหน้า

2. แนวทางการใช้กำลังทางอากาศสำหรับหน่วยเกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ ที่สามารถนำไปบูรณาการกับงานที่เกี่ยวข้องตามแผนบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งกองทัพอากาศยังมีขีดความสามารถอีกหลายส่วนที่สามารถใช้ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเชิงรุกได้

2.1 ขีดความสามารถในการบินลาดตระเวนทางอากาศเพื่อส่งข้อมูลภาพ VDL (Video Down Link) ใช้สำหรับบริหารจัดการและวางแผนการปฏิบัติในพื้นที่ประสบภัย โดยจะได้ข้อมูลแบบทันที (Real Time)

2.2 ขีดความสามารถในการค้นหาและช่วยชีวิตในพื้นที่เข้าถึงยาก หรือไม่สามารถใช้อากาศยานพาหนะทางบกหรือเดินเท้าเข้าถึง รวมทั้งขีดความสามารถในการค้นหาด้วยระบบรังสีความร้อน เพื่อค้นหาผู้รอดชีวิตและติดอยู่ในที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยสายตา

2.3 ขีดความสามารถในการบินกระจายเสียงที่สามารถสื่อสาร แจ้งเตือน และให้ข้อมูลภาคพื้น ในกรณีที่ไม่สามารถสื่อสารที่ภาคพื้นได้

2.4 ขีดความสามารถในการควบคุมไฟฟ้า ในพื้นที่สูงหรือเข้าถึงยาก

2.5 ขีดความสามารถในการลำเลียงทางอากาศระยะสั้นในพื้นที่เข้าถึงยาก รวมถึงการส่งชุดแพทย์เคลื่อนที่ทางอากาศลงในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการใช้กำลังทางอากาศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเห็นได้ว่า กองทัพอากาศมีขีดความสามารถในการป้องกันและเตรียมการสำหรับการจัดการกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนอีกด้วย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาดังกล่าว ดังนี้

1. การกำหนดกรอบภารกิจในการเตรียมกำลังและใช้กำลังของกองทัพอากาศ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแผนบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ เพื่อกองทัพอากาศจะได้เตรียมขีดความสามารถและพร้อมใช้กำลังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่แยกจากกำลังที่แยกจากกำลังที่เตรียมการใช้ในการเตรียมการป้องกันประเทศ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษา เรื่องการบูรณาการการเตรียมกำลังและใช้กำลังในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยใช้ขีดความสามารถของแต่ละหน่วยให้มีการประสานสอดคล้องในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และปฏิบัติได้อย่างทันท่วงทีเมื่อเกิดสาธารณภัย ทั้งนี้ การบูรณาการขีดความสามารถดังกล่าว ควรจะมีความชัดเจนตั้งแต่ระดับนโยบายแผนงานจนถึงการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม